

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

KENCES

Kenniscentrum Studentenhuisvesting

abf

Landelijke monitor studentenhuisvesting 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Over de LMS	5
Factsheet	6
Samenvatting	12
1 Huidige studentenpopulatie	21
2 Huidige woonsituatie	26
3 Betaalbaarheid ho-studenten	42
4 Verhuisgeneigdheid	55
5 Woonwensen ho-studenten	60
7 Vraag en aanbod ho-studenten	74
8 Kwantitatieve prognoses	81
9 Internationale ho-studenten	91
Begrippen	101
Colofon	106

Voorwoord

De Landelijke monitor studentenhuysvesting (LMS) van ABF is ieder jaar weer een belangrijk document dat ons helpt om het juiste beleid te voeren op het gebied van de studentenhuysvesting. We zien dat er veel nieuwe studentenwoningen zijn opgeleverd en er veel concrete nieuwbouwplannen zijn. En dit is goed nieuws. Mede daardoor is het verwachte tekort in de toekomst flink lager dan de prognoses van de afgelopen jaren lieten zien. En zien we dat het huysvestingstekort gelijk is gebleven ten opzichte van vorig jaar ondanks dat er meer studenten op kamers zijn gegaan. Dit is mede te danken aan de goede samenwerking binnen het Landelijk platform studentenhuysvesting. We bedanken dan ook alle partijen binnen het Platform: de sociale en commerciële vastgoedpartijen, (kennis)gemeenten, studenten, onderwijsinstellingen en de betrokken ministeries. Deze samenwerking heeft gezorgd voor omvangrijke nieuwbouwplannen van ruim 30.000 eenheden (2022-2032). We zijn er nog niet, want volgens de huidige prognoses - waarbij we uitgaan van de basisbeurs voor studenten - hebben we in 2032 nog steeds een tekort van ruim 42.000 studenteneenheden. Dit tekort kan deels worden opgelost door nieuwbouw, maar niet helemaal. Ook vergunningsvrij woningdelen en hospitaverhuur is nodig.

Ieder jaar wordt de LMS verder verbeterd. Deze nieuwe LMS besteedt nadrukkelijk aandacht aan de huysvestingsvraag van de mbo-studenten. 10% van de uitwonende studenten studeert aan het mbo. Dit is de groep mbo-studenten van 25 jaar en jonger. Hiermee vormt deze groep een belangrijke doelgroep voor de studentenhuysvesting. Omdat de cijfers van deze studenten nog niet helemaal vergelijkbaar zijn met de huysvestingsaantallen van de studenten aan het hoger onderwijs, is de huysvestingsvraag van de mbo-student nog niet verwerkt in de totaalcijfers van de LMS. Om de complete huysvestingsvraag in beeld te hebben, werken we de komende jaren aan het verder verbeteren van de cijfers van de mbo-student.

Voor het eerst is het toewijzingsbeleid in kaart gebracht van kamers met gedeelde voorzieningen. We weten nu dat een grote helft van de studentenkamers via het hospiteersysteem worden toegewezen, namelijk 56%. Hiermee hebben de zittende bewoners 100% invloed op de keuze van hun nieuwe huisgenoot. Het is hierbij goed om te kijken naar de balans tussen gelijke kansen voor alle studenten enerzijds en oog te houden voor sociale cohesie in studentenhuisen anderzijds. Inclusie en een gelijk speelveld voor studenten van het beroepsonderwijs, het hbo en wetenschappelijk onderwijs zijn belangrijke uitgangspunten. Wellicht kunnen we deze sociale cohesie ook bereiken via alternatieve toewijzingsmethoden. In het buitenland, maar ook commerciële huysvesters in Nederland hebben hier goede ervaringen mee. De leden van Kences zijn zich bewust van hun maatschappelijke rol en denken na over toewijzingsystemen die zorgen voor meer gelijke kansen én een goede sociale cohesie.

Dit jaar is een heel hoofdstuk gewijd aan de specifieke woonwensen van studenten. Dit is van onschatbare waarde voor studenten en studentenhuysvesters. Nu de woonwensen zo duidelijk in kaart zijn gebracht, kunnen studentenhuysvesters woningen bouwen die het beste aansluiten bij de woonwensen van de student van nu. Dit helpt ons om de juiste investeringsbeslissingen te nemen bij nieuwbouw en renovatie.

Wij blijven benadrukken dat het wonen op kamers belangrijk is voor het welzijn en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de student. Zeker in dit digitale tijdperk is de fysieke ontmoeting tussen mensen nog belangrijker geworden. Het is dan ook van groot belang dat er naast studio's ook studentenkamers worden gebouwd.

Wij bedanken de onderzoekers van ABF voor hun bezielende en professionele leiding en hun adequate werk. Ook bedanken we rest van het team Landelijke monitor studentenhuysvesting voor hun betrokkenheid: de medewerkers van de ministeries van VRO en OCW en de medewerkers van de leden van Kences.

Jolan de Bie

Directeur Kences

Hans Ton

Directeur Wonen, Ministerie van Volkshuysvesting en Ruimtelijke Ordening

Inleiding

In het collegejaar '23-'24, peildatum 1 oktober, studeren 469.600 studenten aan het mbo. Hiervan zijn 93.600 mbo-studenten uitwonend. Dit komt neer op 20 procent. Van alle uitwonende mbo-studenten geeft 9 procent (7.200 mbo-studenten) aan in een studentenwoning te wonen. Zo'n driekwart van de mbo-studenten die thuis wonen heeft geen behoefte om uit huis te gaan. Van de thuiswonende mbo-studenten die wel uitwonend willen zijn, woont 22 procent nog thuis vanwege betaalbaarheid en/of het tekort aan woonruimten.

Naast de mbo-studenten telt Nederland in het collegejaar '23-'24 (peildatum 1 oktober) 739.200 voltijd en duale ho-studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs. Het aantal ho-studenten is de afgelopen twee jaar met 4 procent afgenomen. Vorig jaar werd deze daling toegeschreven aan de herinvoering van de basisbeurs vanaf collegejaar '23-'24, waardoor een deel van de studenten de start van hun studie met een jaar zouden uitstellen. De verwachte piek in het aantal studenten dat alsnog aan hun studie zou beginnen, is echter uitgebleven.

De vraag naar studentenhuisvesting onder ho-studenten blijft hoog. In de 20 grootste studiesteden ligt het tekort aan studentenhuisvesting bij ho-studenten in het collegejaar '23-'24 op 23.100 eenheden. Hiermee ligt het huisvestingstekort licht dit jaar iets lager dan vorig jaar. Het tekort zal naar verwachting verder oplopen naar 26.300 tot 42.400 eenheden in het collegejaar '31-'32. De basisbeurs lijkt een positief effect te hebben gehad op het aandeel Nederlandse studenten dat uitwonend is. Door de extra financiële middelen is het aandeel uitwonende Nederlandse studenten voor het eerst sinds jaren weer gestegen.

De Landelijke monitor studentenhuisvesting 2024 biedt niet alleen inzicht in de omvang van de tekorten op de studentenwoningmarkt, maar belicht ook diverse andere aspecten van studentenhuisvesting. Door middel van verschillende thema's geeft de monitor inzicht in onderwerpen zoals de betaalbaarheid, woonruimtekenmerken en woonvoorkeuren van mbo- en ho-studenten.

De ambitie is om ieder jaar de mbo-studenten meer te integreren in de monitor. Zo zijn dit jaar voor het eerst vragen over studentenhuisvesting opgenomen in de JOB-monitor die onder mbo-studenten wordt uitgezet. De uitkomsten hiervan zijn in de monitor studentenhuisvesting terug te lezen.

De monitor helpt de Rijksoverheid, gemeenten, onderwijsinstellingen, studentenhuisvesters en marktpartijen de gewenste studentenhuisvesting op de juiste locaties te ontwikkelen. Dit moet ervoor zorgen dat studenten prettig en betaalbaar kunnen wonen.

De Landelijke monitor studentenhuisvesting is een initiatief van Kences, kenniscentrum studentenhuisvesting en samenwerkingsverband van studentenhuisvesters in Nederland. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Nuffic, Vereniging Hogescholen, UNL, LSVb en hoger onderwijsinstellingen steunen dit initiatief.

Meer informatie over de methodologie, gebruikte bronnen en werkwijze van de monitor is [hier](#) te vinden.

Doelgroep

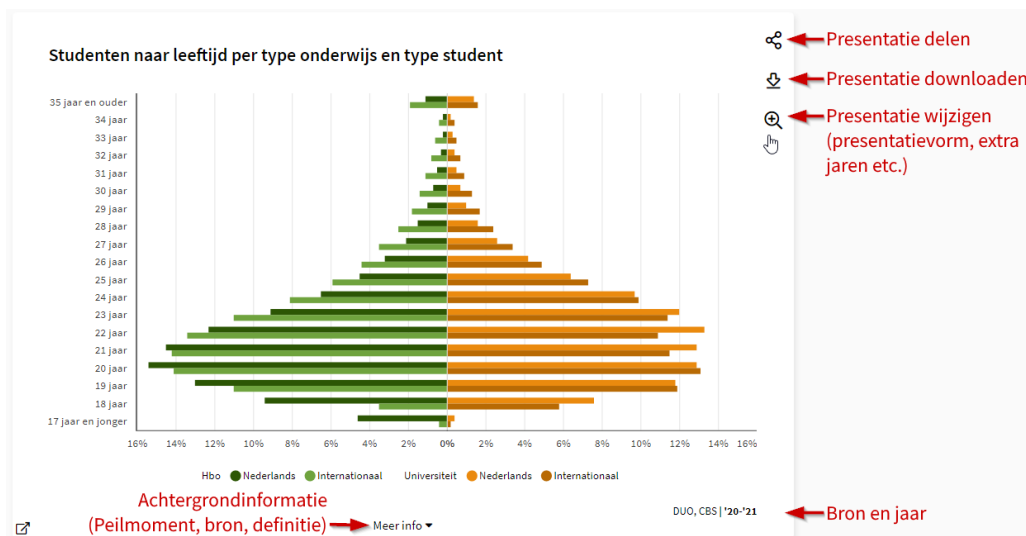
Onder de term 'studenten' worden studenten in het mbo en het ho verstaan. In het collegejaar '23-'24 volgen 469.600 mbo-studenten een bol- of bbl-opleiding aan een door de overheid bekostigde onderwijsinstelling.

Naast de mbo-studenten worden in de monitor studenten aan het hoger onderwijs besproken. Hierbij worden alle studenten verstaan die een voltijd of duale opleiding aan een door de overheid bekostigde opleiding volgen. Ho-studenten die een deeltijdopleiding volgen worden dus niet meegenomen. In het collegejaar '23-'24 (peildatum 1 oktober) volgen 801.500 ho-studenten een bij door de overheid gefinancierde opleidingen binnen het hoger onderwijs (inclusief associate degree). Hiervan volgt 92 procent een voltijdstudie of duaal traject. Deze 739.200 studenten (voltijd en duale studenten) vormen de doelgroep die wordt besproken in de monitor.

Naast de mbo- en ho-studenten studeren circa 18.000 studiepuntmobile studenten aan het hoger onderwijs. Dit zijn internationale studenten die een gedeeltelijke opleiding volgen binnen het hoger onderwijs. Deze groep wordt alleen in het hoofdstuk over internationale studenten besproken en verder buiten beschouwing gelaten.

Over de LMS

De Landelijke monitor studentenhuysvesting is opgezet om als digitaal rapport te lezen. Een digitale rapportage biedt diverse voordelen ten opzichte van traditionele rapporten. Het digitale rapport is middels een smartphone, tablet of computer altijd bij de hand. Door te werken met een gelaagdheid in het rapport is meer data op een overzichtelijke manier toegankelijk gemaakt. Door op 'meer info' onder een figuur te klikken wordt achtergrondinformatie inzichtelijk. Door rechtsboven bij een figuur op een vergrootglas te klikken krijg je als gebruiker de mogelijkheid de presentatie zelf aan te passen en bijvoorbeeld de data voor andere jaren te bekijken. Daarnaast kunnen figuren, tabellen en achterliggende data eenvoudig gedownload worden.

Factsheet

Studentenpopulatie [Ga naar thema](#)

Totaal aantal mbo-studenten

469.600

DUO, CBS | '23-'24

Totaal aantal ho-studenten

739.200

DUO, CBS | '23-'24

Gemiddelde leeftijd mbo-studenten

21,2

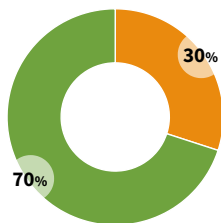
DUO, CBS | '23-'24

Gemiddelde leeftijd ho-studenten

22,4

DUO, CBS | '23-'24

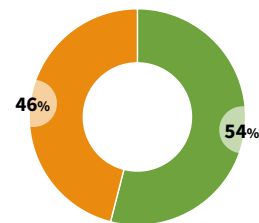
Mbo-studenten naar leerweg

● Bbl-student ● Bol-student

DUO, CBS | '23-'24

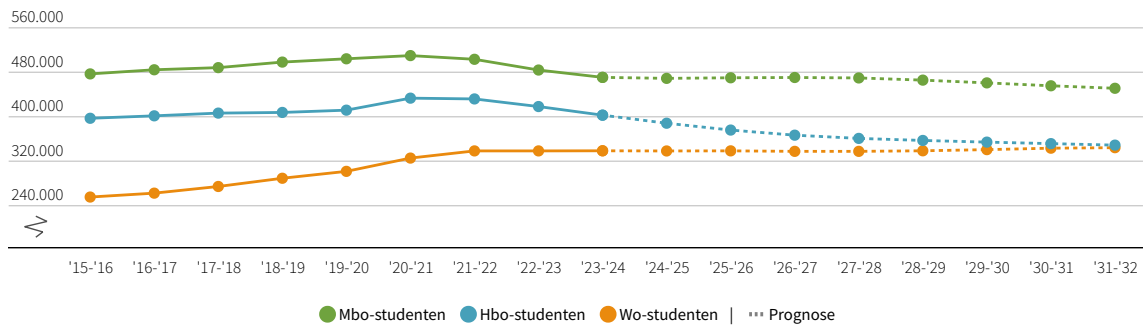
Ho-studenten naar type onderwijsinstelling

● Hbo-student ● Wo-student

DUO, CBS | '23-'24

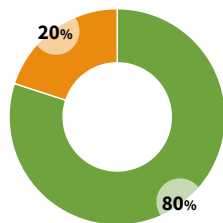
Ontwikkeling van mbo-, hbo- en wo-studenten

Referentieraming | '15-'16 - '31-'32

Woonsituatie [Ga naar thema](#)

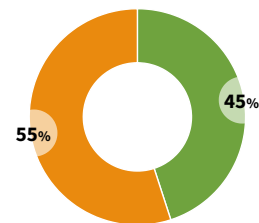
Woonsituatie mbo-studenten

Thuiswonend Uitwonend

DUO, CBS | '23-'24

Woonsituatie ho-studenten

Thuiswonend Uitwonend

DUO, CBS | '23-'24

Primaire doelgroep mbo-studenten

31.159

DUO, CBS | '23-'24

Primaire doelgroep ho-studenten

280.100

DUO, CBS | '23-'24

Secundaire doelgroep mbo-studenten

62.409

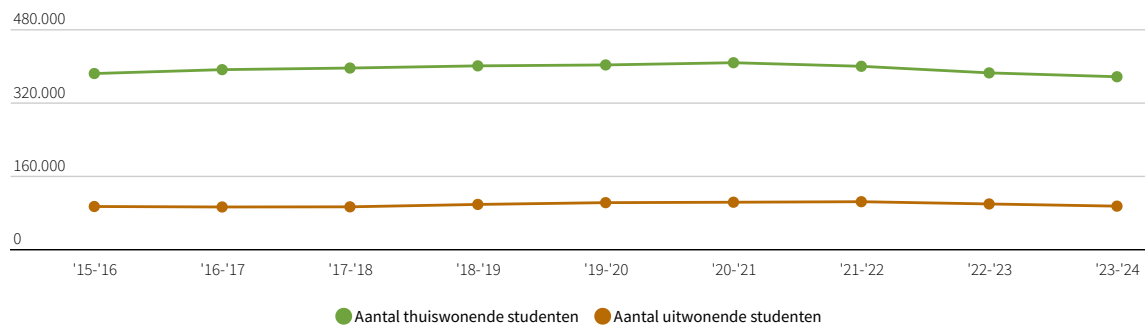
DUO, CBS | '23-'24

Secundaire doelgroep ho-studenten

124.700

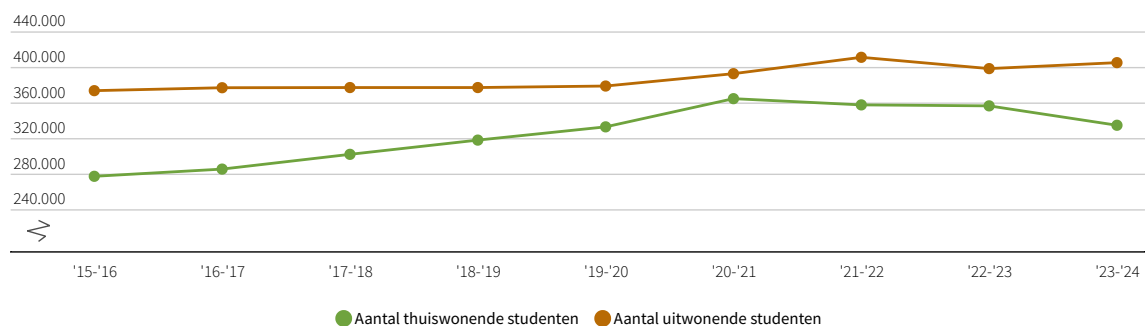
DUO, CBS | '23-'24

Ontwikkeling woonsituatie mbo-studenten

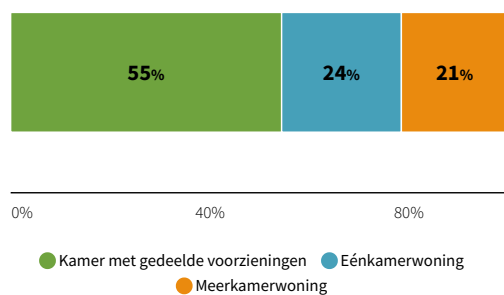
DUO, CBS | '15-'16 - '23-'24

Ontwikkeling woonsituatie ho-studenten

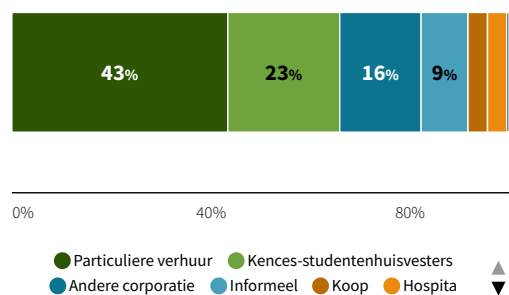
DUO, CBS | '15-'16 - '23-'24

Type woonruimte ho-studenten

Enquête | '23-'24

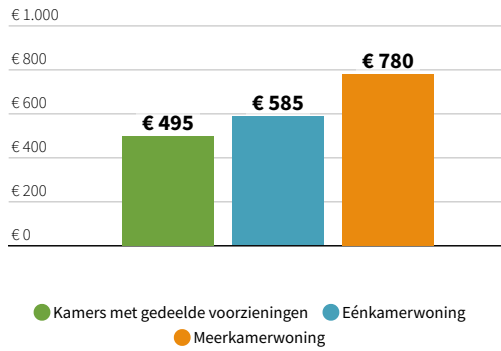
Type verhuurder ho-studenten

Enquête | '23-'24

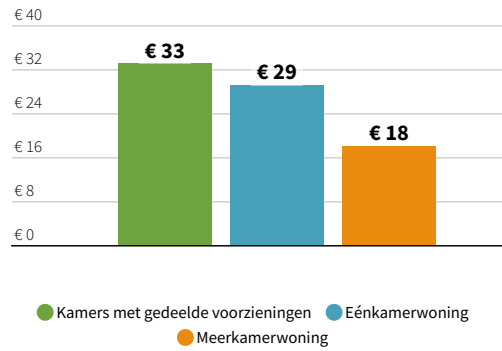
Betaalbaarheid ho-studenten [Ga naar thema](#)

Gemiddelde woonlasten (ho-studenten)

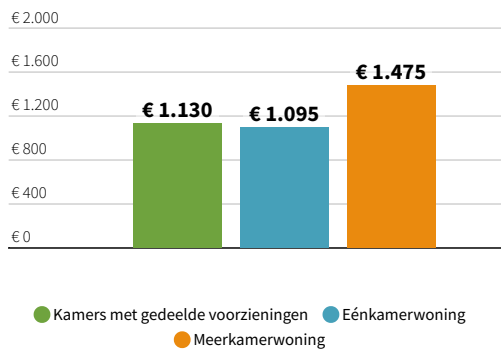
Enquête | '23-'24

Gemiddelde woonlasten per m² (ho-studenten)

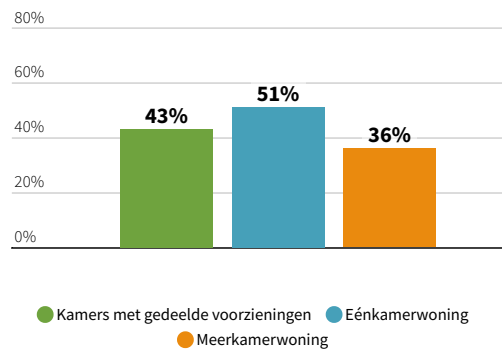
Enquête | '23-'24

Gemiddeld besteedbaar budget (ho-studenten)

Enquête | '23-'24

Gemiddelde woonquote (ho-studenten)

Enquête | '23-'24

Vraagprognose ho-studenten [Ga naar thema](#)

Huidig huisvestingstekort

-23.100

DUO, CBS, enquête | '23-'24

Toekomstig huisvestingstekort (ondergrensscenario)

-26.300

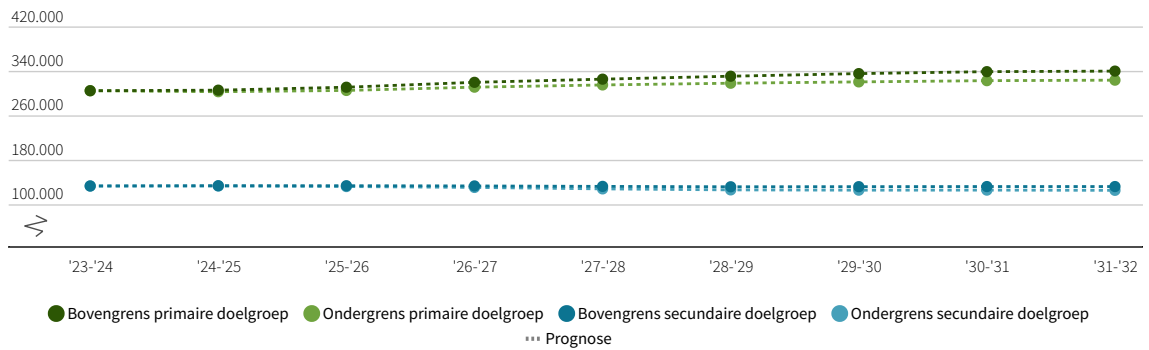
DUO, CBS, enquête | '31-'32

Toekomstig huisvestingstekort (bovengrensscenario)

-42.400

DUO, CBS, enquête | '31-'32

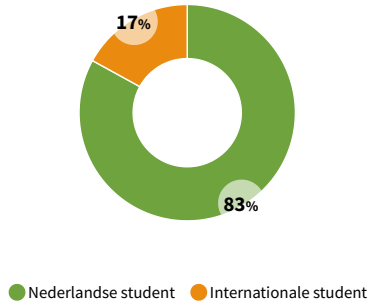
Ontwikkeling gewenste primaire en secundaire doelgroep

Apollo | '23-'24 - '31-'32

Internationale ho-studenten [Ga naar thema](#)

Aandeel internationale studenten in het ho

DUO, CBS | '23-'24

Internationale studenten in het ho

125.400

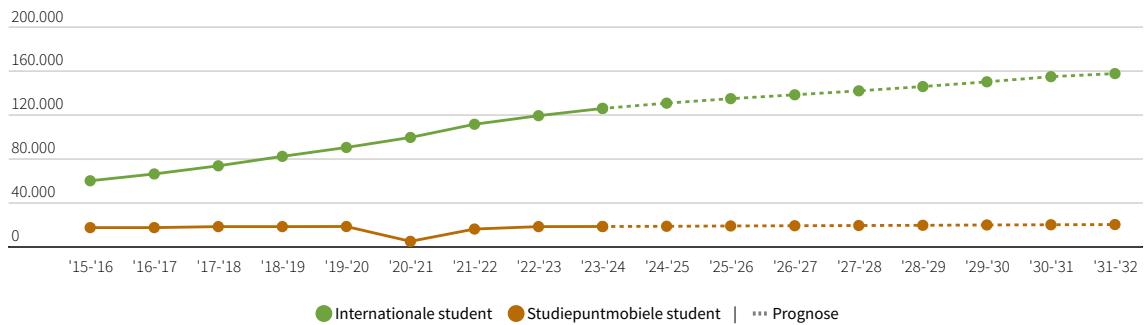
DUO, CBS | '23-'24

Studiepuntmobiele studenten in het ho

18.000

DUO, CBS, ABF | '23-'24

Ontwikkeling internationale studenten in het ho

meerdere bronnen | '15-'16 - '31-'32

Samenvatting

De Landelijke monitor studentenhuysvesting biedt een overzicht van de omvang, samenstelling en verwachte ontwikkelingen van de studentenpopulatie en de studentenhuysvesting voor de komende acht jaar. De monitor besteedt ook aandacht aan betaalbaarheid, woonwensen, herinvoering van de basisbeurs en internationale studenten. De Landelijke monitor studentenhuysvesting 2024 is het dertiende rapport in een reeks die sinds 2012 jaarlijks verschijnt. Eind 2010 zijn op initiatief van Kences de eerste stappen gezet om te komen tot een Landelijke monitor studentenhuysvesting. Sindsdien wordt jaarlijks gewerkt aan doorontwikkeling, kwaliteitsverbetering en aansluiting bij de actualiteit. De Landelijke monitor studentenhuysvesting is inmiddels uitgegroeid tot de nationale standaard voor cijfers over studentenhuysvesting.

Studentenpopulatie

In het collegejaar '23-'24 zijn er in totaal 469.600 mbo-studenten. Dit betreffen 329.600 studenten met een beroepsopleidende leerweg (bol) en 140.000 studenten met een beroepsbegeleidende leerweg (bbl). Daarnaast zijn er 739.200 ho-studenten, waarvan ruim de helft (54%) aan een hogeschool studeert. 17 procent van de ho-studenten heeft een vooropleiding in het buitenland gevolgd én heeft een buitenlandse nationaliteit: dit maakt hen internationale diplomastudenten.

De gemiddelde leeftijd van mbo-studenten is 21,2 jaar, wat bijna anderhalf jaar lager is dan de gemiddelde leeftijd in het hoger onderwijs (22,4 jaar).

Kengetallen studentenpopulatie

	Mbo	Hbo	Wo
Aantal studenten (personen)	469.600	402.000	338.000
Aandeel internationaal (%)	0	9	27
Gemiddelde leeftijd (jaar)	21,2	22,1	22,8

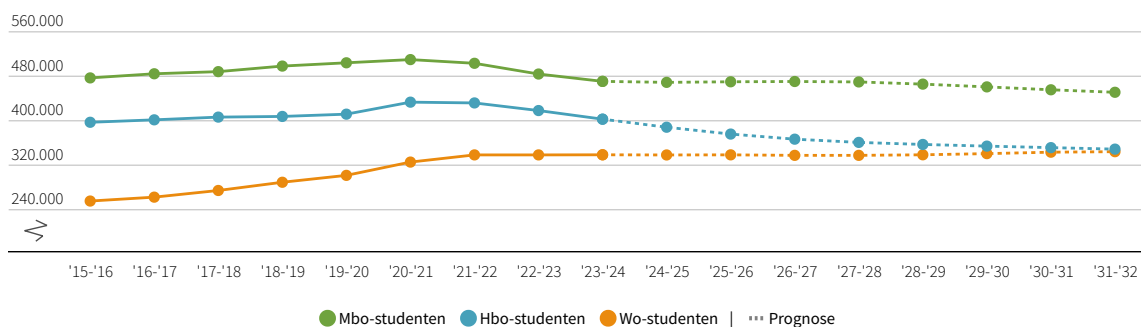
DUO, CBS | '23-'24

Het aantal mbo-studenten is tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 gedaald met 1,3 procent. Deze daling heeft volledig plaatsgevonden in de afgelopen drie jaar. De afname van het aantal mbo-studenten de afgelopen jaren is volledig toe te schrijven aan de daling van het aantal bol-studenten. Het aantal bol-studenten is de laatste acht jaar gemiddeld met 1,6 procent per jaar gedaald terwijl het aantal bbl-studenten juist met 5,4 procent per jaar is gestegen. De daling van het aantal mbo-studenten zet de komende jaren verder door. Tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 daalt het aantal mbo-studenten met 4,2 procent.

Het aantal ho-studenten is over de laatste acht jaar toegenomen. Kijkend naar de laatste twee jaren, dan is voor het eerst sprake van een daling. Tussen de collegejaren '21-'22 en '23-'24 is de studentenpopulatie met 29.000 studenten afgenomen (-3,8%). Deze afname is volledig toe te schrijven aan een daling van het aantal studenten aan de hogeschool. Het aantal universitaire studenten is het afgelopen jaar vrijwel gelijk gebleven.

Volgens de referentieraming zet ook de daling van het aantal ho-studenten verder door. Het aantal studenten daalt naar verwachting tot en met collegejaar '31-'32 met 6,5 procent (-48.300 studenten). Het aantal studenten aan de hogeschool daalt in deze periode met 53.900 studenten (-13,4%), terwijl het aantal universitaire studenten stijgt met (5.600 studenten, 1,7%).

Ontwikkeling van mbo-, hbo- en wo-studenten

Referentieraming | '15-'16 - '31-'32

Huidige woonsituatie

Het merendeel van de mbo-studenten, namelijk 80 procent, blijft tijdens hun studie thuis wonen. Dit aandeel is de afgelopen acht jaar ongeveer gelijk gebleven. Er zijn in totaal 93.600 mbo-studenten die uitwonend zijn. 67 procent van de uitwonende studenten woont buiten de eigen studiestad. Dit aandeel ligt ruim twee keer zo hoog als onder uitwonende ho-studenten (31%). Van alle uitwonende mbo-studenten geeft 9 procent (7.200 mbo-studenten) aan in een studentenwoning te wonen.

Thuiswonende mbo-studenten wonen om verschillende redenen nog thuis. Met 73 procent geeft het grootste deel van de mbo-studenten aan nog thuis te wonen omdat ze geen behoefte hebben om uit huis te gaan. Daarnaast geeft 17 procent van de thuiswonende mbo-studenten aan dat zij thuis wonen omdat ze te weinig geld hebben om uit huis te gaan en geeft 5 procent aan dat ze geen geschikte woonruimte kunnen vinden.

Kengetallen studentenhuysvesting mbo-studenten

	Thuiswonend	Uitwonend
Aantal mbo-studenten	376.000	94.000
Aantal bol-studenten	305.000	25.000
Aantal bbl-studenten	71.000	69.000
Gemiddelde leeftijd (jaar)	18,9	26,0
Aandeel binnen de studiestad (%)	27	33
Aantal in studentenwoning		7.200

CBS, DUO, JOB | '23-'24

334.400 Nederlandse ho-studenten, oftewel 45 procent van alle ho-studenten, wonen nog bij hun ouder(s)/verzorger(s). Het aandeel ho-studenten dat bij hun ouder(s) woont is afhankelijk van het onderwijstype. Bij studenten aan de hogeschool ligt het aandeel op 60 procent, terwijl het aandeel bij universitaire studenten op 27 procent ligt.

Kijkend naar de Nederlandse ho-studenten valt op het aandeel uitwonende ho-studenten voor het eerst sinds jaren weer gestegen is. Met name Nederlandse eerstejaarsstudenten zijn dit jaar vaker uitwonend geworden. Het aandeel uitwonende Nederlandse eerstejaarsstudenten is het afgelopen jaar toegenomen van 19 naar 22 procent. De trendbreuk lijkt een gevolg van de invoering van de basisbeurs in het collegejaar '23-'24. In absolute aantallen zijn

279.400 Nederlandse ho-studenten uitwonend. De overige 125.400 uitwonende ho-studenten betreffen internationale studenten.

Naarmate studenten ouder worden, streven ze steeds meer naar zelfstandigheid. Van de ho-studenten tot en met 22 jaar woont 55 procent nog thuis en van de ho-studenten van 23 jaar en ouder is dit 26 procent. De afgelopen jaren daalt het aandeel studenten dat op kamers met gedeelde voorzieningen of in een meerkamerwoning woont en stijgt het aandeel studenten dat in een éénkamerwoning woont.

69 procent van de uitwonende ho-studenten woont in de stad waar ze studeren. Deze 280.100 studenten vormen de primaire doelgroep. Kences-huisvesters en andere corporaties zijn goed voor een marktaandeel van respectievelijk 23 en 16 procent binnen de gehele studentenhuysvesting. Particuliere verhuurders kennen een marktaandeel van 4 procent.

Met 55 procent woont de meerderheid van de uitwonende studenten in een kamer met gedeelde voorzieningen. Deze kamers hebben een gemiddelde kameroppervlakte van 18 vierkante meter. Eénkamerwoningen hebben een marktaandeel van 24 procent en hebben een kameroppervlakte van gemiddeld 24 vierkante meter. Tot slot vertegenwoordigen meerkamerwoningen 21 procent van de markt, waarbij de gemiddelde omvang van de woonruimte 65 vierkante meter bedraagt.

Kengetallen studentenhuysvesting ho-studenten

	Thuiswonend	Uitwonend	Kamers gedeelde voorzieningen	Eénkamerwoningen	Meerkamerwoning
Aantal ho-studenten	334.000	405.000	219.000	97.000	86.000
Aantal hbo-studenten	243.000	159.000	76.000	36.000	47.000
Aantal wo-studenten	92.000	246.000	144.000	61.000	40.000
Gemiddelde leeftijd (jaar)	21,1	23,5	22,8	23,7	25,0
Aandeel binnen de studiestad (%)	14	69	77	72	46
Aandeel corporaties (%)		39	36	55	30
Gemiddelde kameroppervlakte (m2)			18	24	65

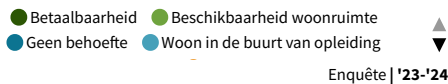
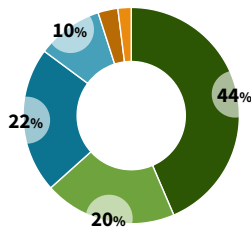
CBS, DUO, enquête | '23-'24

In het collegejaar '23-'24 wonen 13.700 ho-studenten die aan een Nederlandse ho-instelling studeren in het buitenland, waarvan 48 procent een internationale student is. 5 procent van de internationale ho-studenten woont in het buitenland (6.600 studenten).

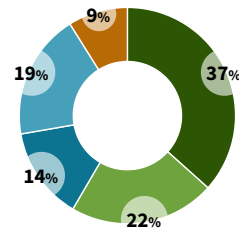
Wanneer aan de internationale diplomastudenten woonachtig in het buitenland wordt gevraagd waarom zij in het buitenland wonen, geeft 37 procent aan in het buitenland te wonen omdat zij nog geen woonruimte in Nederland hebben gevonden. Daarnaast volgt 22 procent een deel van de opleiding buiten Nederland en 19 procent geeft aan in de buurt van de opleiding te wonen.

De grootste groep onder de thuiswonende Nederlandse ho-studenten (44 procent) geeft aan dat de betaalbaarheid van een woonruimte de belangrijkste reden is om nog thuis te wonen. Daarnaast geeft 20 procent aan thuis te wonen omdat er geen woonruimte beschikbaar is en 22 procent heeft geen behoefte om uit huis te gaan.

Reden thuis wonen

Reden in buitenland wonen

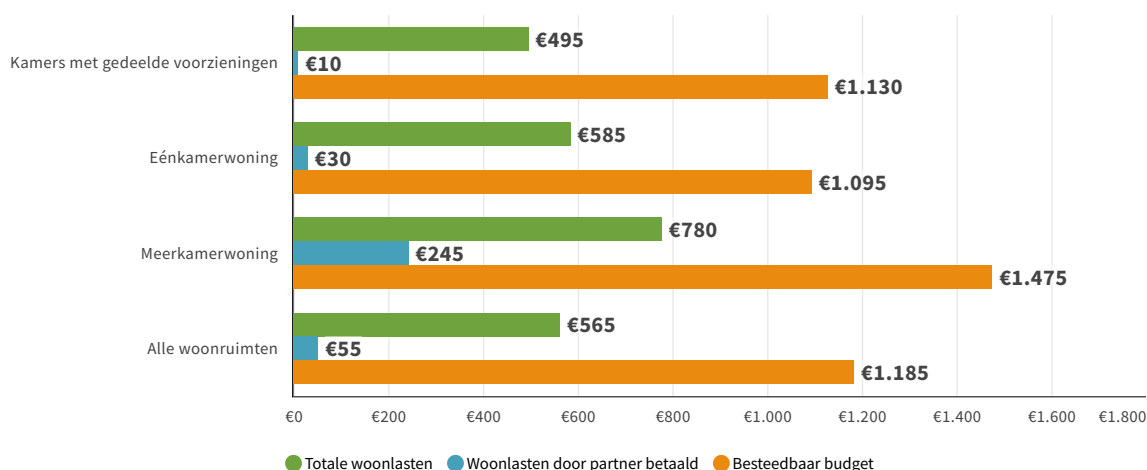
Betaalbaarheid studentenhuysvesting ho-studenten

In het collegejaar '23-'24 ligt het gemiddeld besteedbaar budget van thuiswonende ho-studenten op 770 euro per maand en van uitwonende ho-studenten op 1.185 euro per maand. Hiermee is het besteedbaar budget (gecorrigeerd voor inflatie) de afgelopen acht jaar bij thuis- en uitwonende ho-studenten met respectievelijk 8,6 en 3,7 procent per jaar gestegen. De herinvoering van de basisbeurs is de belangrijkste reden van de stijging van het besteedbaar budget het afgelopen jaar. Door de invoering van de basisbeurs hebben studenten dit jaar een stuk minder hoeven te lenen bij DUO. Daarnaast is de rente gestegen, waardoor het minder aantrekkelijk is geworden om te lenen.

De gemiddelde woonlasten, inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag, van uitwonende ho-studenten bedragen 565 euro per maand. Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten de afgelopen acht jaar met gemiddeld 0,5 procent per jaar gestegen. Ho-studenten betalen gemiddeld de laagste woonlasten voor een kamer met gedeelde voorzieningen en gemiddeld de hoogste woonlasten voor een meerkamerwoning.

Een partner draagt gemiddeld 50 euro bij aan de woonlasten. Door de gemiddelde woonlasten te verminderen met het deel dat door een partner wordt betaald en dit te relateren aan het besteedbaar budget, kan de woonquote worden berekend. Uitwonende ho-studenten besteden gemiddeld 43 procent van hun budget aan wonen. Ho-studenten passen hun inkomenspatroon aan op hun woonlasten. Afgelopen jaar is het besteedbaar budget relatief harder gestegen dan de woonlasten. Om deze reden is de woonquote het afgelopen jaar gedaald. Ho-studenten hebben in het collegejaar '23-'24 vooral meer inkomen vanwege de herinvoering van de basisbeurs. Dit heeft een positief effect op het besteedbaar budget van de student.

Gemiddelde woonlasten en besteedbaar budget naar type woonruimte

Enquête | '23-'24

Ontwikkeling gemiddelde woonquote uitwonende studenten

	'21-'22	'22-'23	'23-'24
Kamers met gedeelde voorzieningen	49%	45%	43%
Eénkamerwoningen	53%	51%	51%
Meerkamerwoningen	38%	37%	36%
Alle woonruimten	47%	44%	43%

Enquête | '21-'22 - '23-'24

Bij 39 procent van de ho-studenten zijn de maandelijkse inkomsten en uitgaven in evenwicht. 40 procent houdt geld over en 21 procent komt geld tekort. Onder uitwonende ho-studenten ligt het aandeel studenten dat maandelijks geld tekort komt op 27 procent. De ho-studenten zonder basisbeurs geven vaker aan dat ze geld tekort komen dan ho-studenten met basisbeurs. De ho-studenten die geld tekort komen geven aan dat ze gemiddeld 260 euro per maand tekort komen. Ho-studenten die maandelijks geld tekort komen, teren hoofdzakelijk in op hun reserves. Daarnaast worden de uitgaven vaak alsnog beperkt of wordt het tekort opgevangen door extra te werken of geld van ouders te vragen.

Verhuigeneidheid

54 procent van de mbo-studenten die nog thuis wonen vanwege betaalbaarheid of het niet kunnen vinden van geschikte woonruimte heeft het afgelopen jaar niet gezocht naar een woonruimte. 12 procent heeft gezocht naar een studentenwoning en 24 procent naar een eigen huur- of koopwoning. 3 procent heeft al een nieuwe woonruimte gevonden en verhuist waarschijnlijk binnenkort.

Van alle ho-studenten heeft 60 procent verhuisplannen, waarvan 36 procent binnen het komende jaar. De ho-studenten met verhuisplannen binnen één jaar worden aangeduid als 'verhuigeneigde studenten'. Deze groep bestaat uit 100.700 starters, 66.400 vestigers en 93.000 doorstromers. Daarnaast zijn er 3.000 ho-studenten die van plan zijn terug te keren naar het ouderlijk huis. De verhuigeneidheid vertoont een vergelijkbaar patroon als voorgaande jaren.

Uitwonende ho-studenten die van plan zijn om binnen een half jaar te verhuizen én die woonachtig zijn in hun studiestad, zijn gevraagd naar de reden achter hun verhuiscens. Van deze groep geeft 38 procent aan dat ze noodgedwongen moeten verhuizen.

Woonwensen ho-studenten

Bij het zoeken naar woonruimten maken ho-studenten afwegingen tussen verschillende woonruimtekenmerken. Uit de enquête 'Wonen als student' blijkt dat woonlasten het belangrijkste kenmerk zijn bij het kiezen van een woonruimte. Hoe jonger de student, hoe meer waarde wordt gehecht aan lage woonlasten. Het type woonruimte is minder belangrijk voor jongere studenten in vergelijking met oudere studenten.

Rekening houdend met de woonlasten die ho-studenten voor woonruimten in de huidige situatie betalen, hebben studenten een duidelijke voorkeur voor éénkamerwoningen. Ho-studenten hebben gemiddeld 180 euro extra over om in een éénkamerwoning te wonen in plaats van in een kamer met gedeelde voorzieningen. In de huidige situatie liggen de extra woonlasten 80 euro hoger. Door de gunstige prijzen voor éénkamerwoningen in de huidige markt zijn vooral éénkamerwoningen van minstens 20 vierkante meter op de eerste of tweede voorkeurslocatie populair. Voor kamers met gedeelde voorzieningen op de minst geliefde locatie willen ho-studenten liever niet de huidige woonlasten betalen.

Eén ideale woonruimte voor studenten bestaat niet. Het draait om de combinatie van woonruimtekenmerken. Zo worden éénkamerwoningen alleen verkozen boven kamers met gedeelde voorzieningen als de woonlasten betaalbaar zijn en de locatie goed is. Daarbij verschillen woonvoorkeuren tussen groepen studenten.

Vraag en aanbod ho-studenten

In het collegejaar '23-'24 zijn 404.800 studenten uitwonend. Het aantal uitwonende studenten (vervulde vraag) is per definitie niet gelijk aan het aantal studenten dat uitwonend wenst te zijn (vraag). In het collegejaar '23-'24 wensen 437.200 studenten uitwonend te zijn. Hiermee ligt de vraag naar studentenhuysvesting hoger dan de vervulde vraag.

Door het aanbod van studentenhuysvesting af te zetten tegen de vraag naar studentenhuysvesting wordt de druk op de woningmarkt van studentenhuysvesting inzichtelijk. Hierbij wordt gekeken naar de druk in het voorjaar. Het kan voorkomen dat een studiestad in deze periode een lage druk kent, terwijl de stad bij de start van het collegejaar te maken heeft met een hoge druk. Vrijwel alle studiesteden hebben aan het begin van het collegejaar in meer of mindere mate te maken met de piekbelasting van startende studenten die op zoek zijn naar een kamer. Vooral steden met relatief veel internationale studenten en een groot verzorgingsgebied ervaren in september een grote vraag naar studentenhuysvesting. Internationale studenten en studenten die ver van de studiestad wonen hebben immers vrijwel direct een kamer nodig.

In de 20 grootste studiesteden wordt in het collegejaar '23-'24 (peilmoment april) het totale tekort aan studentenwoningen geschat op 23.100 woonruimten. Vooral in Amsterdam, Delft, Eindhoven, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, 's-Hertogenbosch, Utrecht en Zwolle is sprake van een relatief zeer krappe woningmarkt voor studenten.

Het huysvestingstekort ligt dit jaar iets lager dan vorig jaar. De basisbeurs lijkt een positief effect te hebben gehad op het aandeel Nederlandse studenten dat uitwonend is geworden. Door de extra financiële middelen is het aandeel uitwonende Nederlandse studenten voor het eerst sinds jaren weer gestegen. Met name jonge studenten zijn vaker uitwonend geworden.

Drukindicator naar woonstad

Woonstad	Drukindicator	Woonstad	Drukindicator
Amsterdam	++	Leeuwarden	o
Arnhem	o	Leiden	++
Breda	+	Maastricht	+
Delft	++	Nijmegen	++
Den Haag	o	Rotterdam	++
Ede	o	's-Hertogenbosch	++
Eindhoven	++	Tilburg	o
Enschede	o	Utrecht	++
Groningen	+	Wageningen	+
Haarlem	+	Zwolle	++

DUO, CBS, enquête | '23-'24

Uitwonende studenten geven aan gemiddeld 4,8 maanden actief te hebben gezocht naar hun huidige woonruimte. Dit cijfer houdt geen rekening met thuiswonende studenten die actief op zoek zijn naar een woonruimte maar nog geen woonruimte hebben gevonden. De gemiddelde ervaren zoektijd van reeds uitwonende studenten is na een jarenlange stijging voor het eerst gestabiliseerd.

Tussen de collegejaren '16-'17 en '23-'24 is het aandeel studenten dat binnen een maand een woonruimte heeft gevonden afgenomen van 39 naar 22 procent. Van de uitwonende studenten heeft 81 procent na een half jaar actief zoeken een woonruimte gevonden. In het collegejaar '16-'17 lag dit aandeel nog op 90 procent.

Ontwikkeling woonsituatie

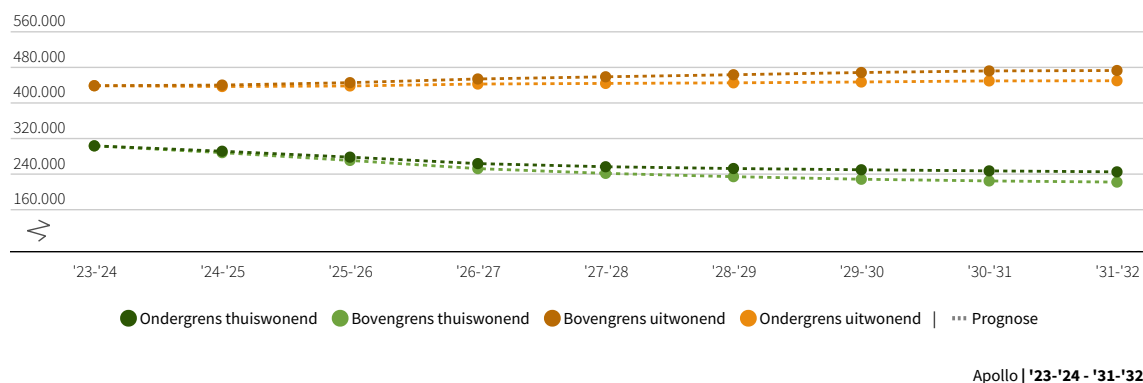
Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. De nationale referentieraming wordt als basis voor het apollo-rekenmodel gebruikt. De referentieraming is beleidsarm en houdt daarom bijvoorbeeld geen rekening met de plannen om het aantal internationale studenten beter te beheersen en te sturen (WIB). Dit jaar zijn de ramingen van zowel het mbo, hbo als wo naar beneden bijgesteld.

Het aandeel uitwonende mbo-studenten daalt de komende 8 jaar naar circa 16 procent. De daling in het percentage uitwonende studenten kan worden toegeschreven aan de eerdergenoemde verandering in de samenstelling van mbo-studenten volgens de referentieraming. Er wordt een stijging verwacht van bol-studenten (minder vaak uitwonend) en een daling van bbl-studenten (vaker uitwonend). Vanwege de verwachte daling van het totaal aantal mbo-studenten en het dalende aandeel uitwonende mbo-studenten, daalt naar verwachting het aantal uitwonende mbo-studenten naar circa 69.100 tot 73.700 studenten.

Bij de prognoses van de ho-studenten is rekening gehouden met invoering van de basisbeurs in het collegejaar '23-'24. Vanwege de onzekerheden die de basisbeurs met zich meebrengt rondom de vraag naar studentenhuysvesting, wordt een onder- en bovengrensscenario als prognose van het aantal studenten naar gewenste woonsituatie gepresenteerd.

In het collegejaar '23-'24 zijn 404.800 ho-studenten uitwonend. Het aantal ho-studenten dat gewenst uitwonend is (de vraag) ligt met 437.200 studenten een stuk hoger. Naar verwachting zal de vraag naar studentenhuysvesting, rekening houdend met de herinvoering van de basisbeurs, de komende acht jaar toenemen naar 448.400 tot 471.400 gewenst aantal uitwonende studenten. Dit komt neer op een groei van 3 tot 8 procent.

Bandbreedte ontwikkeling ho-studenten naar gewenste woonsituatie

Niet alleen de vraag naar, maar ook het aanbod van studentenhuisvesting zal de komende jaren naar verwachting toenemen. De toename van het aanbod van studentenhuisvesting komt voor een groot deel voort uit de harde bouwplannen voor studentenhuisvesting. In de 20 grootste studiesteden zal het totale aanbod van studentenhuisvesting naar verwachting toenemen van 338.500 woonruimten in het collegejaar '23-'24 tot 355.900 woonruimten in het collegejaar '31-'32.

Net als in de huidige situatie zal ook in de prognosejaren het gewenst aantal uitwonende ho-studenten niet gelijk zijn aan het aantal ho-studenten dat daadwerkelijk uitwonend zal zijn. Het beschikbare aanbod in de stad maximeert per definitie het feitelijk aantal uitwonende studenten. In het collegejaar '31-'32 is de verwachte vraag naar studentenhuisvesting voor ho-studenten in de 20 grootste studiesteden 375.400 tot 394.200 studenten. Rekening houdend met het aanbod van studentenhuisvesting zullen naar verwachting 349.100 tot 351.800 ho-studenten daadwerkelijk uitwonend worden. Dit is een stijging van 5 tot 6 procent ten opzichte van het huidig aantal uitwonende ho-studenten in de 20 grootste studiesteden (332.800 studenten).

Het verschil tussen de verwachte vraag naar en het aanbod van studentenhuisvesting geeft een indicatie van het toekomstige huisvestingstekort. Rekening houdend met de herinvoering van de basisbeurs neemt het huisvestingstekort voor ho-studenten in de 20 grootste studiesteden tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 naar verwachting toe van 23.100 woonruimten naar 26.300 tot 42.400 woonruimten. Wanneer ook naar de vraag naar studentenhuisvesting van mbo-studenten wordt gekeken, komt het tekort mogelijk hoger uit. Het tekort zal ingelopen moeten worden door zogenaamde zachte plannen om te zetten in realisatie of door geheel nieuwe plannen op te starten. De toevoeging met harde bouwplannenplannen zijn al in het aanbod verwerkt.

Internationale ho-studenten

Naast internationale ho-studenten die een volledige opleiding in Nederland volgen (diplomastudenten), zijn er ook studenten die een kort programma aan het hoger onderwijs volgen, bekend als studiepuntmobiele studenten. Deze studiepuntmobiele studenten zijn in het voorgaande deel van de samenvatting niet meegenomen.

Sinds 2002 is het aantal studenten dat in het buitenland studeert gestaag toegenomen. China, India, Vietnam, Duitsland en Oezbekistan tellen in 2021 de meeste uitgaande studenten. De Engelstalige landen Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk en Australië ontvangen de meeste buitenlandse studenten. Wat betreft het aandeel uitgaande studenten scoort Nederland met 1,9 procent onder het wereldwijde gemiddelde van 2,6 procent. Het aantal inkomende internationale studenten naar Nederland toe ligt juist ruim bovengemiddeld (13,7%).

In totaal zijn in het collegejaar '23-'24 circa 18.000 studiepuntmobiele studenten naar Nederland gekomen. Met 125.400 internationale diplomastudenten in het collegejaar '23-'24 zijn de internationale diplomastudenten met 6 procent gegroeid ten opzichte van voorgaand jaar.

Volgens de trendprognose zal het aantal internationale diplomastudenten de komende jaren sterk blijven groeien. In de komende acht jaar wordt een groei van 25,3 procent verwacht, wat neerkomt op 157.100 studenten in het collegejaar '31-'32. Het aantal studiepuntmobiele studenten zal naar verwachting de komende acht jaar groeien tot 19.800 studenten.

Voor een internationale student moet een studentenkamer beschikbaar zijn op de dag van aankomst in Nederland, wat een groot verschil is met reguliere studentenhuisvesting. Meestal zijn de kamers voor internationale studenten dan ook gestoffeerd of zelfs volledig ingericht. Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen respectievelijk 67 en 39 procent van de studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten (Nederlandse diplomastudent: 39%). Van de studiepuntmobiele studenten woont 82 procent binnen de eigen studiestad. Dit ligt hoger dan bij uitwonende internationale en Nederlandse diplomastudenten (78% en 65%).

Studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten wonen niet vaak in een meerkamerwoning, namelijk respectievelijk 8 procent en 13 procent (Nederlandse diplomastudenten: 25%).

Bij internationale studenten is het belang van de woonlasten en de locatie bij de woonwensen groter dan bij de Nederlandse studenten. Vanwege de gunstige prijs-kwaliteitverhouding kiezen internationale studenten eerder voor een kamer met gedeelde voorzieningen in (of aan de rand van) het centrum of op de campus in vergelijking met Nederlandse studenten.

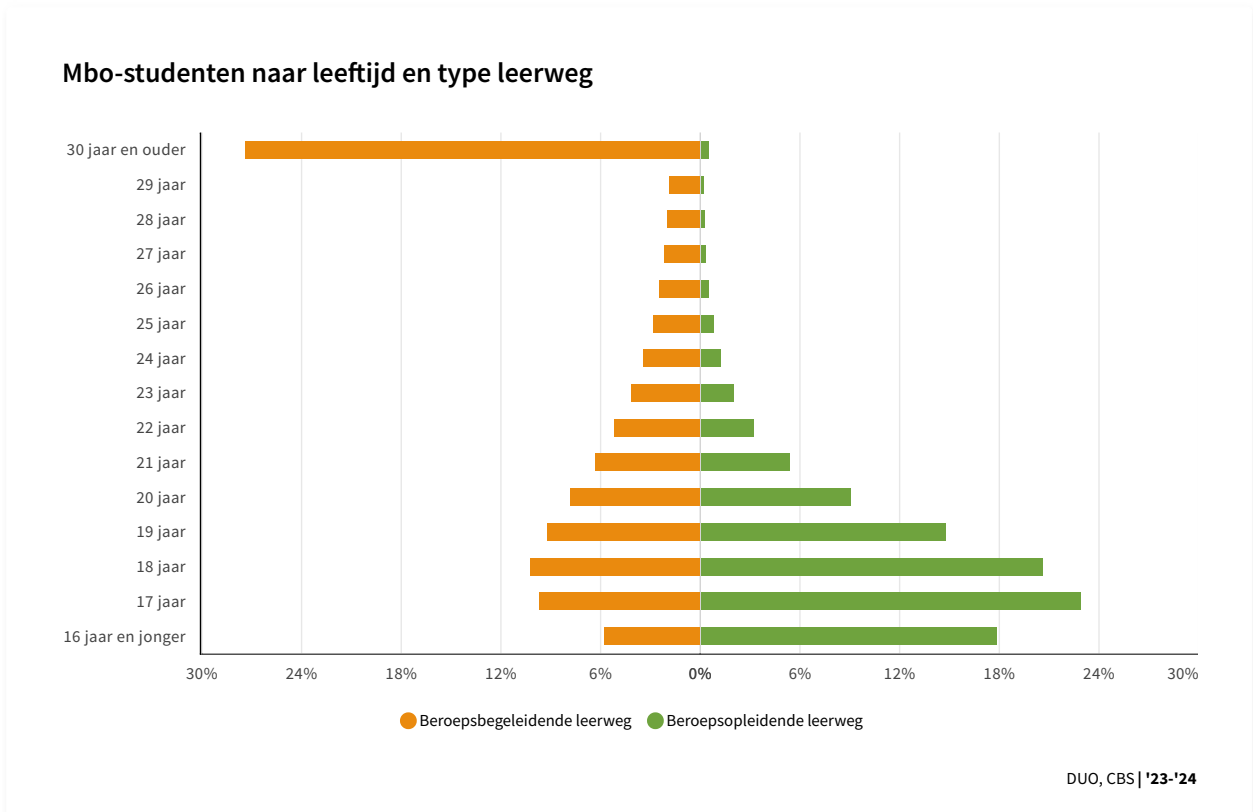
1 Huidige studentenpopulatie

Nederland telt in het collegejaar '23-'24 (peildatum 1 oktober) 469.600 studenten aan een door de overheid bekostigde mbo-instelling. Hiervan is 30 procent een bbl-student en 70 procent een bol-student. Het aantal mbo-studenten is tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 gedaald met 1,3 procent. Waar het aantal mbo-studenten tot en met collegejaar '20-'21 jaarlijks is gestegen, heeft de afgelopen drie jaar juist een daling plaatsgevonden. Deze daling is volledig toe te schrijven aan de daling van het aantal bol-studenten.

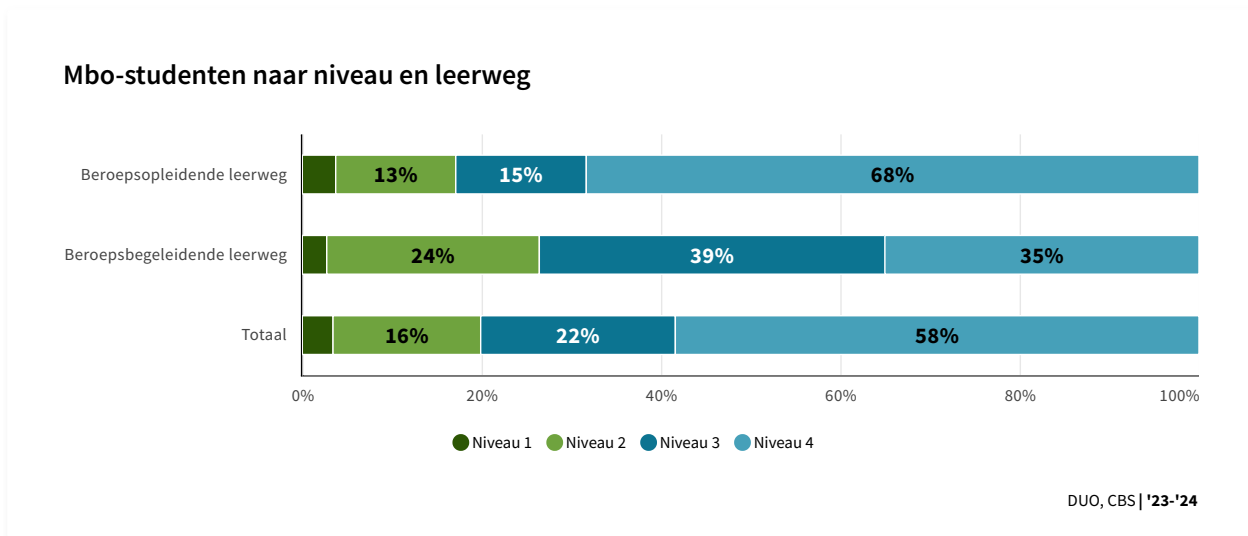
Naast de mbo-studenten studeren in het collegejaar '23-'24 (peildatum 1 oktober) in Nederland 739.200 voltijd en duale ho-studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs. Hiervan studeert 54 procent aan een hogeschool en 46 procent aan een universiteit. De afgelopen acht jaar is het aantal ho-studenten met 14 procent toegenomen. In de laatste twee jaar is een afname van de studentenpopulatie te zien. Deze afname is volledig toe te schrijven aan een daling van het aantal hbo-studenten. Het aantal wo-studenten is de afgelopen twee jaar vrijwel gelijk gebleven.

1.1 Kenmerken mbo-studenten

De uitvoeringsorganisatie voor het onderwijs van de Rijksoverheid (DUO) telt in het collegejaar '23-'24, peildatum 1 oktober, 469.600 mbo-studenten. Dit betreffen 329.600 studenten met een beroepsopleidende leerweg (bol) en 140.000 met een beroepsbegeleidende leerweg (bbl). De gemiddelde leeftijd van mbo-studenten ligt met 21,2 jaar ruim een jaar lager dan in het hoger onderwijs. 73 procent van de mbo-studenten is 20 jaar of jonger. De leeftijdsopbouw van bol- en bbl-studenten is erg verschillend. Bol-studenten zijn gemiddeld 19,0 jaar oud, tegenover een gemiddelde leeftijd van 26,5 jaar bij bbl-studenten.

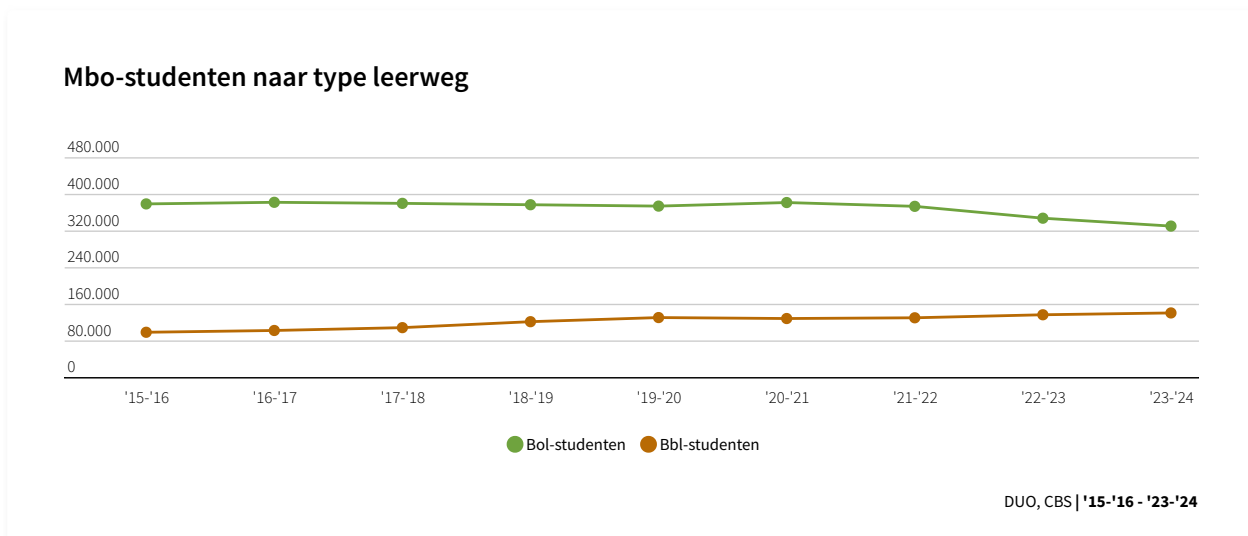
Een meerderheid van de studenten volgt een niveau 4-opleiding (274.200 studenten, 58%). Respectievelijk 16.100, 77.300 en 101.900 studenten volgen een niveau 1-, 2- en 3-opleiding.

Het aantal mbo-studenten is tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 gedaald met 1,3 procent. Deze daling heeft volledig plaatsgevonden in de afgelopen drie jaar.

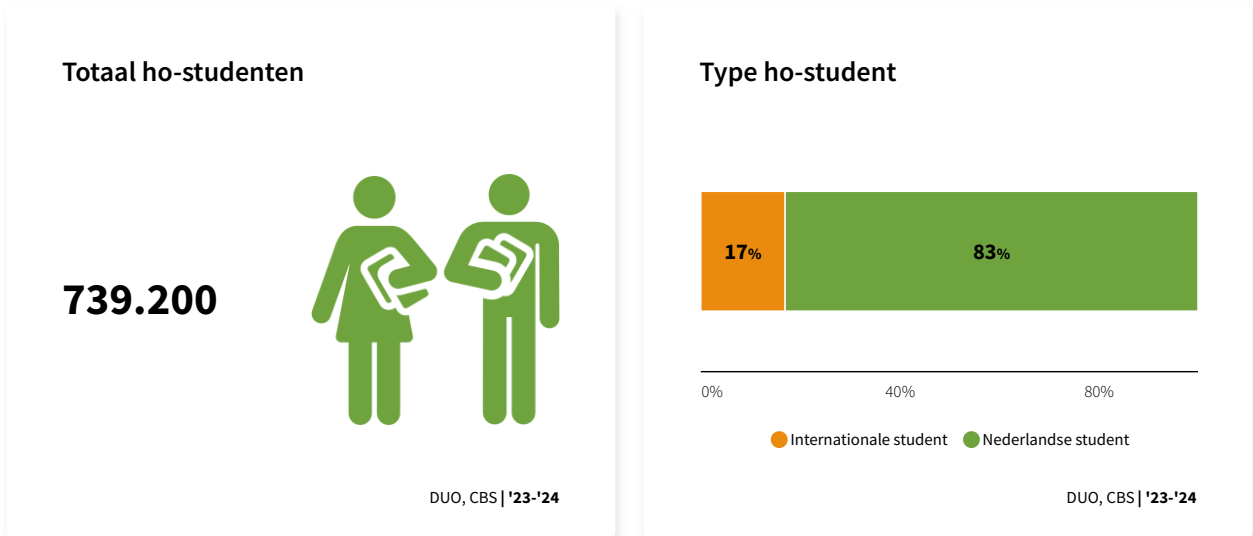
De afname van het aantal mbo-studenten de afgelopen jaren is volledig toe te schrijven aan de daling van het aantal bol-studenten. Over de afgelopen acht jaar is het aantal bol-studenten gemiddeld met 1,6 procent per jaar gedaald. Tussen de collegejaren '20-'21 en '23-'24 is het aantal bol-studenten met 51.400 studenten gedaald (-13%). De afname wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de krapte op de arbeidsmarkt waardoor meer mbo-studenten het onderwijs zonder diploma hebben verlaten of sneller voor een bbl-opleiding kiezen.

Het aantal bbl-studenten is de afgelopen acht jaar met gemiddeld 5,4 procent per jaar toegenomen. Tussen de collegejaren '20-'21 en '23-'24 is het aantal bbl-studenten met 12.200 studenten gestegen (10%). Het aantal studenten met een bbl-opleiding volgt over het algemeen dezelfde lijn als de economische groei.

1.2 Kenmerken ho-studenten

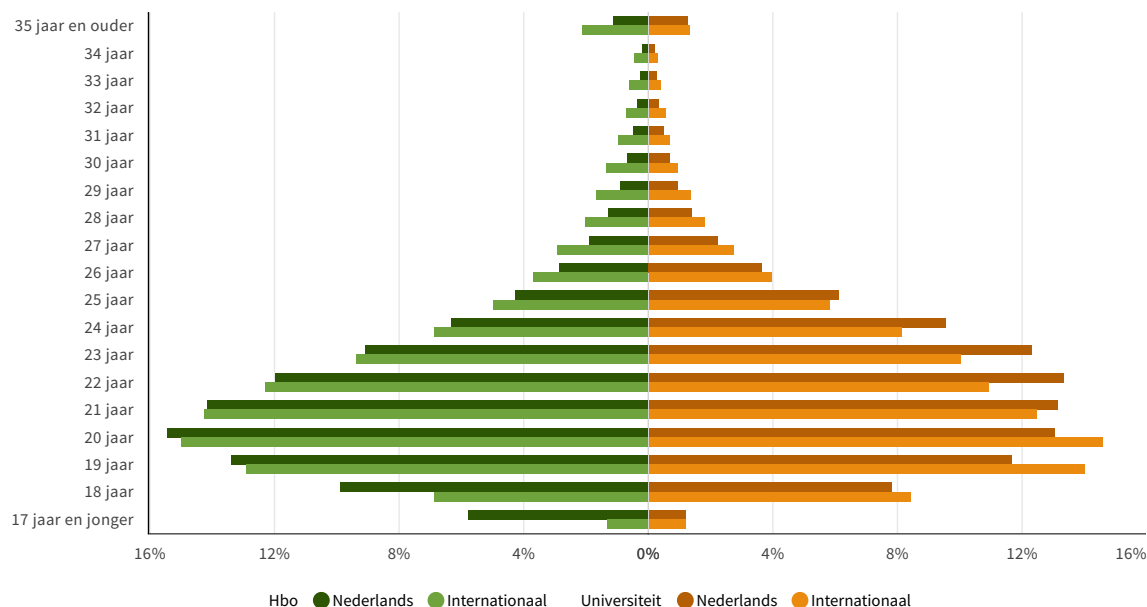
Naast studenten uit het mbo telt Nederland in het collegejaar '23-'24 (peildatum 1 oktober) 739.200 voltijd en duale studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs. 613.800 ho-studenten hebben de Nederlandse nationaliteit of een Nederlandse vooropleiding gevolgd. Deze ho-studenten worden in de monitor geclassificeerd als Nederlandse ho-studenten. Er zijn 125.400 ho-studenten die geen Nederlandse nationaliteit hebben én geen Nederlandse vooropleiding hebben gevolgd. Deze studenten worden gedefinieerd als internationale ho-studenten, dat overeenkomt met 17 procent van het totale aantal ho-studenten.

401.600 studenten volgen een opleiding aan een hogeschool en 337.500 studenten aan een universiteit. Dit vertegenwoordigt respectievelijk 54 en 46 procent van het totale aantal ho-studenten. Onderstaande figuur geeft de bevolkingspiramide naar type onderwijs weer. De gemiddelde leeftijd van ho-studenten bedraagt 22,4 jaar, waarbij studenten aan een hogeschool gemiddeld 22,1 jaar oud zijn en universitaire studenten gemiddeld 22,8 jaar oud zijn. Internationale ho-studenten zijn gemiddeld 6 maanden ouder dan Nederlandse ho-studenten.

Bijna alle studenten aan een hogeschool volgen een bacheloropleiding (98%). Van de universitaire studenten volgt 65 procent een bacheloropleiding en 35 procent een masteropleiding.

Ho-studenten naar leeftijd per type onderwijs en nationaliteit

DUO, CBS | '23-'24

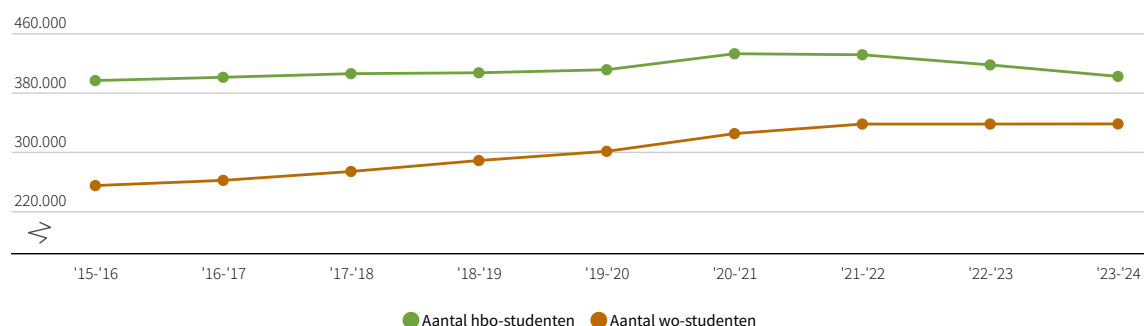
1.3 Ontwikkeling populatie ho-studenten

Tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 is het aantal ho-studenten toegenomen van 650.300 tot 739.200, wat overeenkomt met een toename van 14 procent. Dit betekent een gemiddelde jaarlijkse groei van 1,7 procent. Het gemiddelde jaarlijkse stijgingspercentage is met 4,1 procent bij universitaire studenten hoger dan bij studenten aan een hogeschool (0,2%).

Kijkend naar de laatste twee jaar is een afname van de studentenpopulatie te zien van 4 procent. Deze afname is volledig toe te schrijven aan een daling van het aantal studenten aan een hogeschool. Het aantal universitaire studenten is de afgelopen twee jaar vrijwel gelijk gebleven. De stabilisatie van het aantal wo-studenten in de laatste twee jaar volgt uit een combinatie van een daling van de Nederlandse studenten (-10.400) en een stijging van het aantal internationale studenten (+10.600). Op hogescholen is de daling van het aantal Nederlandse studenten groter dan de stijging van het aantal internationale studenten.

Wanneer naar de internationale studenten in het hoger onderwijs wordt gekeken, valt op dat de instroom van deze groep na een jarenlange stijging is gestabiliseerd. Een mogelijke verklaring voor de stabilisatie van het aantal eerstejaars internationale studenten is dat verschillende universiteiten internationale studenten oproepen niet naar Nederland te komen als ze voor het nieuwe studiejaar geen kamer hebben gevonden.

Ho-studenten naar opleidingssoort

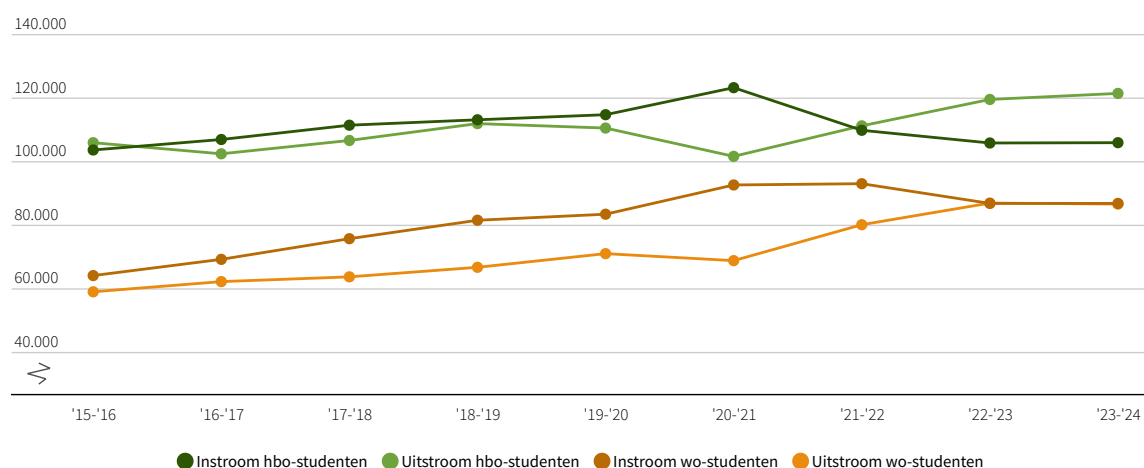
DUO, CBS | '15-'16 - '23-'24

De toe- of afname van het aantal studenten geeft slechts beperkt inzicht in de laatste ontwikkelingen. Veranderingen in de in- en uitstroom laten beter zien of er in het betreffende jaar sprake is van specifieke ontwikkelingen. Gemiddeld genomen zijn de in- en uitstroom in de afgelopen acht jaar jaarlijks gestegen met respectievelijk 1,9 en 3,3 procent. Als wordt ingezoomd op het afgelopen jaar is de instroom ongeveer gelijk gebleven (+0,1%) en is de uitstroom licht gestegen (0,7%).

De stabilisatie van de instroom is zowel bij universiteiten als hogescholen waarneembaar. Deze stabilisatie volgt na een jaar waarin de instroom bij zowel universiteiten als hogescholen was afgenomen. Destijds werd de afname van de instroom verklaard door de herinvoering van de basisbeurs vanaf collegejaar '23-'24, waardoor een deel van de studenten de start van hun studie met een jaar zou uitstellen. Echter, dit jaar is er geen piek waarneembaar van studenten die alsnog aan hun studie zijn begonnen.

Kijkend naar de uitstroom is het aantal uitstromende universitaire studenten het afgelopen jaar licht gedaald (-0,4%) en het aantal uitstromende studenten aan een hogeschool juist gestegen (1,5%).

In- en uitstroom ho-studenten naar opleidingssoort

DUO, CBS | '15-'16 - '23-'24

2 Huidige woonsituatie

In Nederland zijn 93.600 uitwonende mbo-studenten. Dit komt neer op 20 procent van alle mbo-studenten. 67 procent van de uitwonende mbo-studenten woont buiten de studiestad. Van alle uitwonende mbo-studenten geeft 9 procent (7.200 mbo-studenten) aan in een studentenwoning te wonen.

Thuiswonende mbo-studenten wonen om verschillende redenen nog thuis. Met 73 procent geeft het grootste deel van de mbo-studenten aan nog thuis te wonen omdat ze geen behoefte hebben om uit huis te gaan. Daarnaast geeft 17 procent van de thuiswonende mbo-studenten aan dat zij thuis wonen omdat ze te weinig geld hebben om uit huis te gaan en geeft 5 procent aan dat ze geen geschikte woonruimte kunnen vinden.

In 18 van de 34 steden met een hoger onderwijsinstelling vertegenwoordigen mbo-studenten meer dan 20 procent van de huisvestingsbehoefte onder studenten (mbo- en ho-studenten samen).

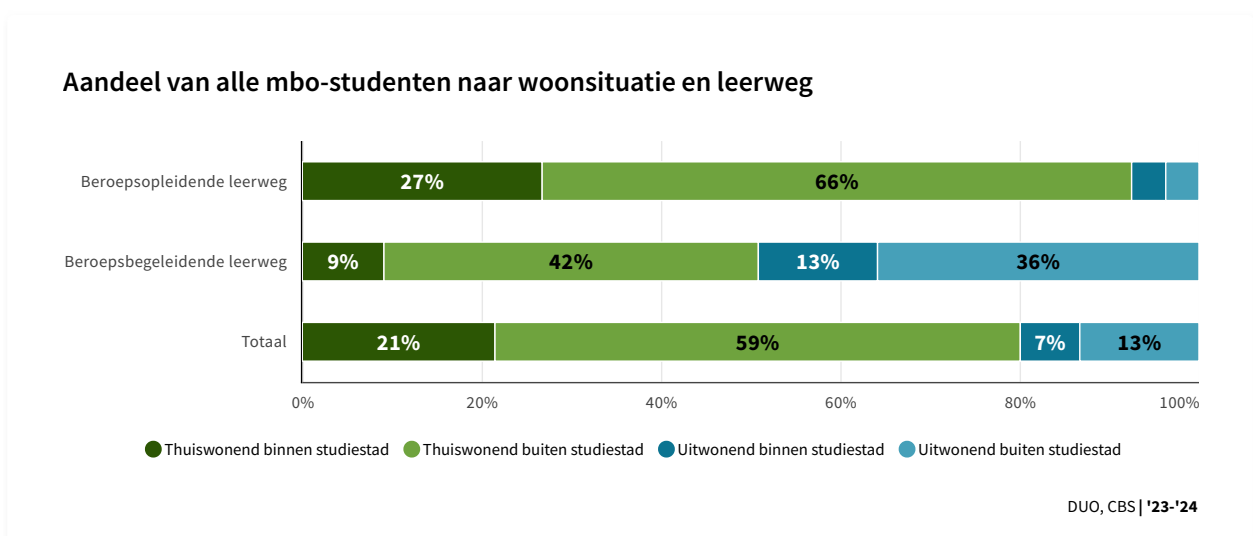
Naast de uitwonende mbo-studenten telt Nederland 404.800 uitwonende ho-studenten. Dit komt neer op 55 procent van alle ho-studenten. In de afgelopen acht jaar is het aantal uitwonende ho-studenten met 8 procent gestegen. Deze stijging is volledig toe te schrijven aan de toename van internationale diplomastudenten, die vrijwel allemaal een huisvestingsbehoefte hebben.

Het merendeel van de uitwonende ho-studenten (69%) woont in dezelfde stad als waar ze studeren. Dit aandeel ligt hoger dan in het mbo (33%). Ruim de helft van de uitwonende ho-studenten woont in een kamer met gedeelde voorzieningen. Corporaties verzorgen met 39 procent een belangrijk deel van de studentenhuysvesting in Nederland.

Thuiswonende ho-studenten hebben uiteenlopende redenen om het ouderlijk huis niet te verlaten. 44 procent van hen geeft aan dat de betaalbaarheid van een woonruimte de belangrijkste factor is om thuis te blijven wonen. Bovendien heeft 22 procent geen behoefte het ouderlijk huis te verlaten.

2.1 Woonsituatie mbo-studenten

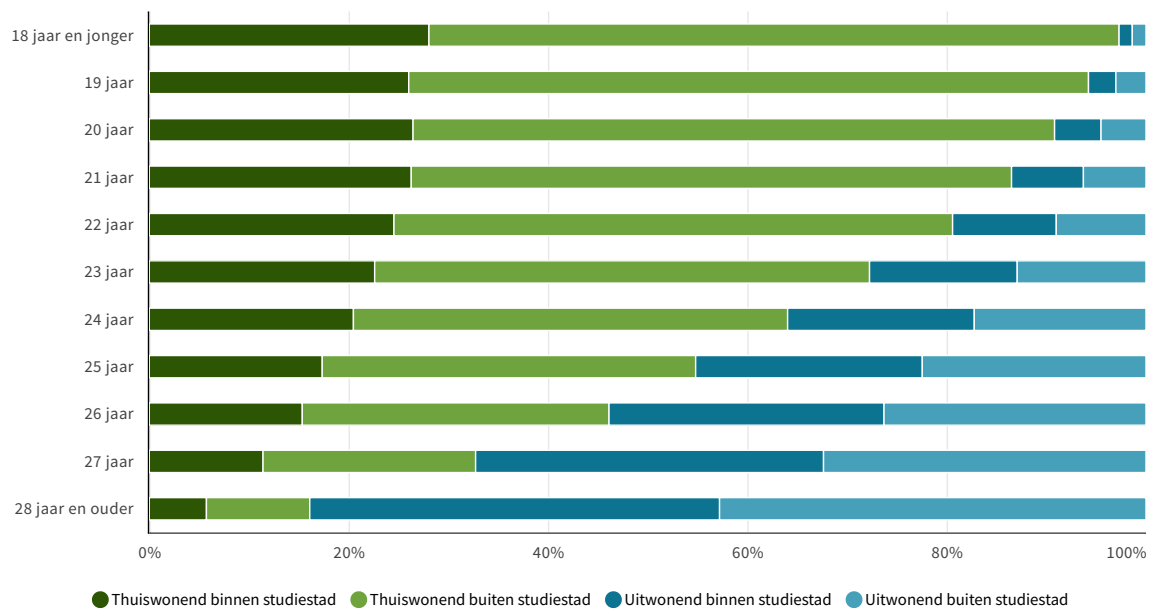
Een ruime meerderheid van de mbo-studenten (80%) blijft tijdens de opleiding thuis wonen. Dit is in vergelijking met het hoger onderwijs logisch aangezien mbo-studenten gemiddeld jonger zijn dan studenten in het hoger onderwijs. Bovendien volgen mbo-studenten hun opleiding vaker in de buurt van hun ouderlijk huis. Desalniettemin zijn er 93.600 uitwonende mbo-studenten. Hierbij woont 67 procent van de uitwonende mbo-studenten buiten de eigen studiestad. Dit aandeel ligt ruim twee keer zo hoog als onder uitwonende ho-studenten (31%).

Mbo-studenten zijn vaker uitwonend naarmate zij ouder worden. Het valt op dat het aandeel bbl-studenten dat uitwonend is in elke leeftijdsklasse hoger is dan het aandeel bol-studenten dat uitwonend is. Zo is 54 procent van de bbl-studenten van 21 jaar uitwonend tegenover 28 procent van de 21-jarige bol-studenten. Bij studenten aan de hogeschool ligt het aandeel uitwonenden op 37 procent.

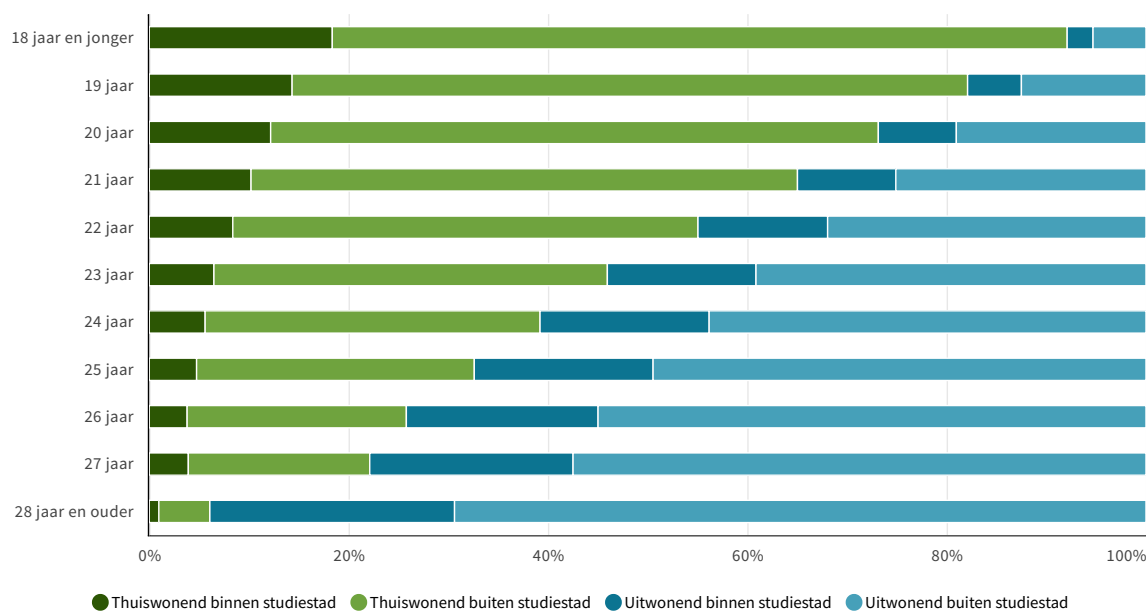
Van alle bbl-studenten is 49 procent uitwonend tegenover 8 procent van de bol-studenten. In aantallen gaat dit om 68.800 bbl-studenten en 24.800 bol-studenten. Wanneer alleen naar de mbo-studenten van 25 jaar en jonger wordt gekeken, dan zijn 23.000 bbl-studenten en 20.000 bol-studenten uitwonend. Hiervan wonen respectievelijk 6.700 bbl-studenten en 10.200 bol-studenten binnen de stad waar zij studeren (primaire doelgroep).

Alle bol-studenten naar leeftijd en woonsituatie

DUO, CBS | '23-'24

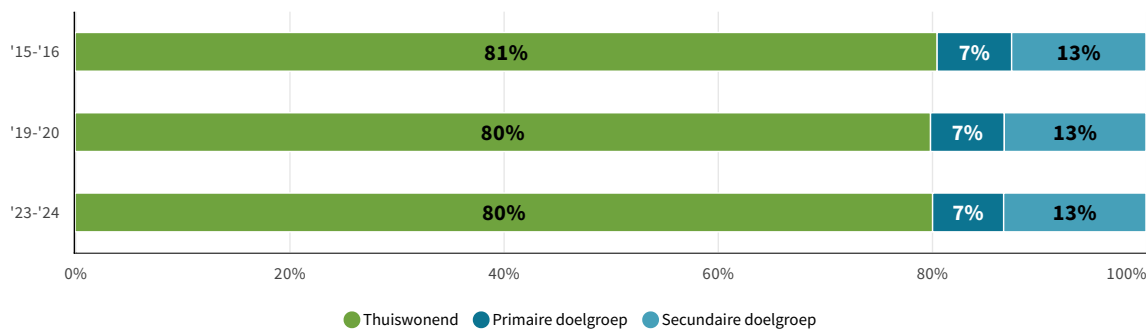
Alle bbl-studenten naar leeftijd en woonsituatie

DUO, CBS | '23-'24

Het aandeel uitwonenden is de afgelopen acht jaar stabiel gebleven rond de 19 à 20 procent.

Mbo-studenten naar woonsituatie

DUO, CBS | '15-'16 - '23-'24

Onderstaande tabel geeft inzicht in de aantallen uitwonende bol- en bbl-studenten van zowel de primaire als de secundaire doelgroep (respectievelijk de uitwonende studenten die in de stad wonen en studeren en de uitwonende studenten die in de stad wonen maar in een andere stad studeren). In Amsterdam, Den Haag, Groningen en Rotterdam wonen de meeste uitwonende mbo-studenten. In 5 van de 20 steden vertegenwoordigen mbo-studenten meer dan 20 procent van de huisvestingsbehoefte onder studenten. In Delft, Maastricht en Wageningen vertegenwoordigen mbo-studenten met 3 procent of minder slechts een klein deel van de totale studentenhuisvestingsbehoefte.

Alle uitwonende mbo-studenten naar leerweg en woonstad

	Primaire doelgroep		Secundaire doelgroep		Studerend in de stad en elders uitwonend	
	bol	bbl	bol	bbl	bol	bbl
Amsterdam	1.390	1.670	470	1.340	820	1.650
Arnhem	530	510	280	580	490	1.000
Breda	240	340	100	250	200	740
Delft	40	60	140	270	180	280
Den Haag	1.000	870	560	1.140	470	860
Ede	70	180	80	320	60	540
Eindhoven	250	570	60	230	350	1.800
Enschede	120	110	180	700	80	110
Groningen	1.080	980	70	260	610	1.840
Haarlem	90	140	120	370	110	350
Leeuwarden	780	480	110	350	360	830
Leiden	120	260	80	210	310	1.350
Maastricht	90	200	50	230	80	540
Nijmegen	250	320	170	340	280	530
Rotterdam	2.030	1.760	390	910	1.460	3.320
's-Hertogenbosch	130	330	90	260	210	1.340
Tilburg	320	740	120	340	210	2.250
Utrecht	350	350	230	620	660	1.680
Wageningen	0	0	40	100	10	20
Zwolle	400	450	30	140	630	2.730

CBS, DUO | '23-'24

2.2 Woonruimtekenmerken mbo-studenten

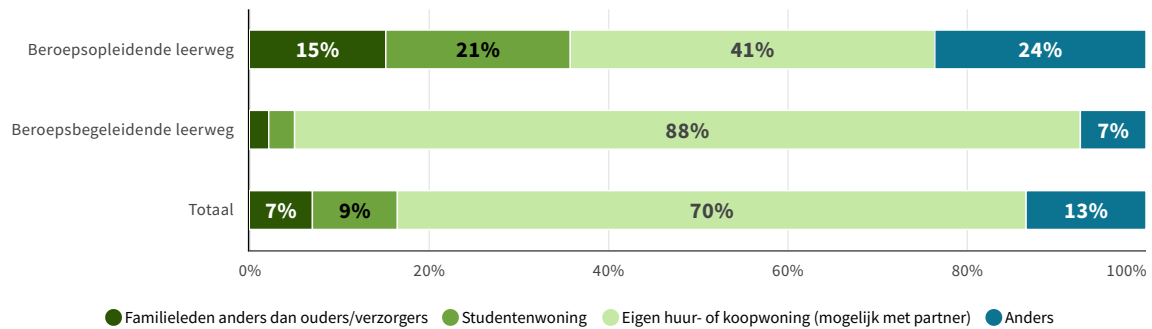
Dit jaar zijn voor het eerst extra vragen toegevoegd aan de [JOB-monitor](#) die specifiek ingaan op studentenhuysvesting. Deze vragen bieden inzicht in de woonsituatie van uitwonende mbo-studenten, de redenen waarom thuiswonende mbo-studenten thuis wonen en of mbo-studenten naar een woonruimte hebben gezocht.

Van de uitwonende mbo-studenten geeft 70 procent aan in een eigen huur- of koopwoning te wonen. Daarnaast woont 9 procent in een studentenwoning, 7 procent bij familieleden (anders dan bij hun ouder(s)/verzorger(s)) en de resterende 13 procent valt in geen van deze categorieën. Er zijn duidelijke verschillen tussen bol- en bbl-studenten zichtbaar. Waar 21 procent van de uitwonende bol-studenten aangeeft in studentenhuysvesting te wonen, geldt dit voor slechts 3 procent van de uitwonende bbl-studenten. Bol-studenten wonen ook vaker dan bbl-studenten bij familieleden. Met 88 procent geeft het overgrote deel van de bbl-studenten aan in een eigen huur- of koopwoning te wonen.

In totaal geven 7.200 mbo-studenten aan in studentenhuysvesting te wonen. Het gaat hierbij om 5.000 bol-studenten en 2.300 bbl-studenten. Van de mbo-studenten die in studentenhuysvesting wonen, is 90 procent 25 jaar of jonger. Dit geldt zowel voor de bol- als bbl-studenten.

Van alle uitwonende mbo-studenten geeft 54 procent aan het afgelopen jaar niet naar een woonruimte te hebben gezocht. Bbl-studenten geven vaker aan niet naar een woonruimte te hebben gezocht (63%) dan bol-studenten (38%). 16 procent van alle uitwonende studenten heeft het afgelopen jaar een woonruimte gezocht en gevonden. Dit betreffen met name huur- en koopwoningen. Tot slot heeft 4 procent naar een studentenwoning en 15 procent naar een huur- of koopwoning gezocht, maar niet gevonden.

Woonsituatie uitwonende mbo-studenten naar leerweg

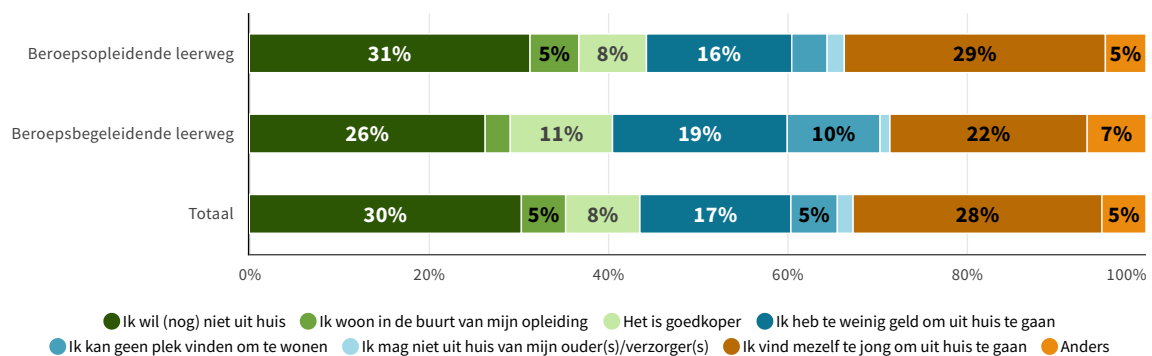
JOB | '23-'24

Zo'n driekwart van de mbo-studenten (73%) die thuis wonen heeft geen behoefte om uit huis te gaan. Zo geeft 58 procent aan dat ze nog niet uit huis willen of zichzelf te jong vinden om uit huis te gaan. 5 procent woont in de buurt van hun opleiding en 8 procent geeft aan dat het goedkoper is om thuis te wonen dan om uit huis te gaan en mag 2 procent niet uit huis van hun ouder(s)/verzorger(s).

Aan de andere kant geeft 17 procent van de thuiswonende mbo-studenten aan dat zij thuis wonen omdat ze te weinig geld hebben om uit huis te gaan. 5 procent geeft aan dat ze geen geschikte woonruimte kunnen vinden. Daarmee geeft 22 procent van de thuiswonende mbo-studenten aan wel uitwonend te willen zijn, maar dat dit vanwege betaalbaarheid en/of het tekort aan woonruimten niet lukt.

Bol-studenten geven vaker aan dat zij nog niet uit huis willen of zichzelf te jong vinden om uit huis te gaan (in totaal 60%) dan bbl-studenten (48%). Aan de andere kant geven bbl-studenten vaker aan dat ze geen geschikte woonruimte kunnen vinden, namelijk 10 procent tegenover 4 procent van de bol-studenten.

Reden thuis wonen mbo-studenten

JOB | '23-'24

2.3 Woonsituatie ho-studenten

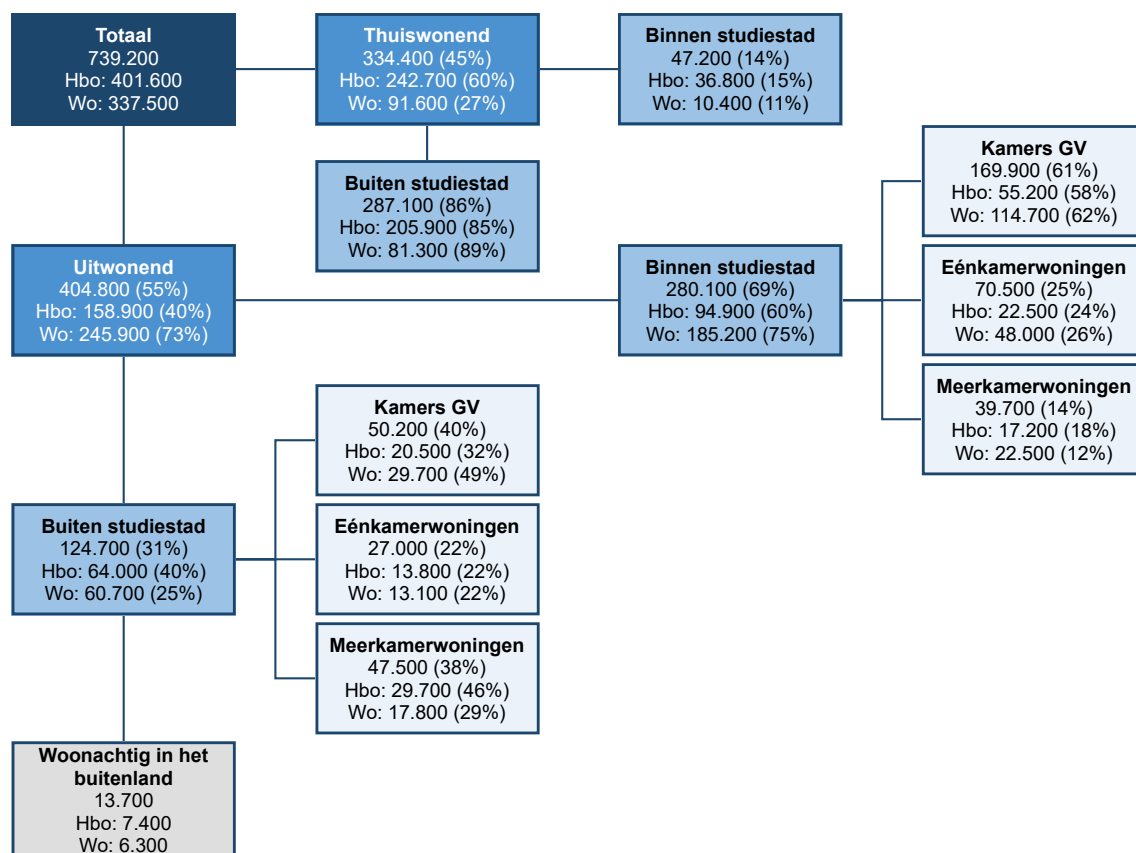
334.400 Nederlandse ho-studenten, oftewel 45 procent van alle ho-studenten, wonen nog bij hun ouder(s). Onder studenten aan een hogeschool en universiteit is dit aandeel respectievelijk 60 en 27 procent. Van alle thuiswonende

ho-studenten woont 14 procent binnen de stad waar zij studeren. Naast thuiswonende ho-studenten zijn er 404.800 uitwonende ho-studenten.

In het collegejaar '23-'24 wonen 13.700 studenten die aan een Nederlandse ho-instelling studeren in het buitenland. Hiervan is 48 procent een internationale student. 5 procent van de internationale ho-studenten woont in het buitenland (6.600 studenten).

69 procent van de uitwonende ho-studenten, inclusief alle internationale diplomastudenten, woont binnen de eigen studiestad. Deze 280.100 studenten vormen de primaire doelgroep. De overige 124.700 uitwonende ho-studenten vormen de secundaire doelgroep, waarvan 69.000 studenten in een andere stad met een hoger onderwijsinstelling wonen. Hiermee woont 86 procent van alle uitwonende ho-studenten in één van de steden met een hoger onderwijsinstelling.

Ho-studenten naar woonsituatie en type woonruimte

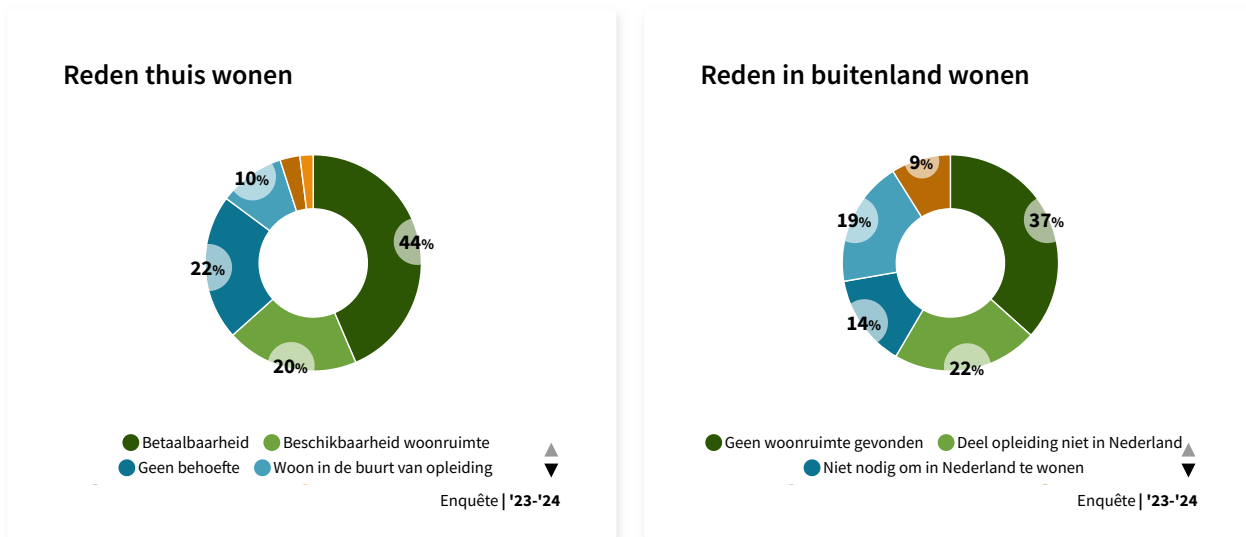
DUO, CBS, Enquête | '23-'24

Thuiswonende Nederlandse ho-studenten hebben verschillende redenen om het ouderlijk huis niet te verlaten. Voor 44 procent van de thuiswonende ho-studenten is de betaalbaarheid van een woonruimte de belangrijkste reden niet uit huis te gaan. Dit aandeel ligt lager dan vorig jaar, toen nog bijna de helft van de thuiswonende ho-studenten aangaf vanwege de betaalbaarheid van een woonruimte thuis te wonen. Dit heeft (deels) te maken met de invoering van de basisbeurs in het collegejaar '23-'24. Studenten hadden meer financiële mogelijkheden om het ouderlijk huis te verlaten en zijn daardoor vaker uitwonend geworden.

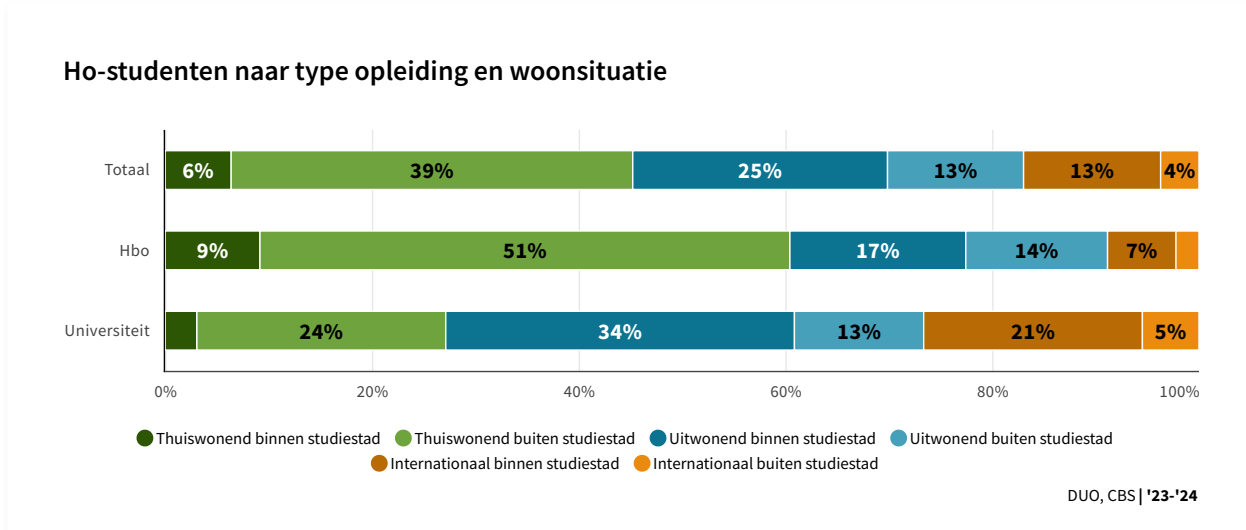
Daarnaast geeft 20 procent van de thuiswonende ho-studenten aan dat er geen woonruimte beschikbaar is. Bovendien heeft 22 procent geen behoefte uit huis te gaan. Deze laatste groep is het afgelopen jaar gestegen. Vanwege de

invoering van de basisbeurs is het een groter deel van de ho-studenten gelukt om een woonruimte te vinden. Desalniettemin blijft de groep thuiswonende ho-studenten die uitwonend wenst te zijn groot.

6.600 internationale diplomastudenten aan het hoger onderwijs wonen in het collegejaar '23-'24 in het buitenland. In de enquête 'Wonen als Student' (april 2024) is deze groep gevraagd naar de reden dat zij in het buitenland wonen. 37 procent geeft aan in het buitenland te wonen omdat zij nog geen woonruimte in Nederland hebben gevonden. Daarnaast volgt 22 procent een deel van de opleiding buiten Nederland, geeft 19 procent aan in de buurt van de opleiding te wonen en geeft 14 procent aan dat het voor de opleiding niet nodig is naar Nederland te verhuizen. De helft van de laatste groep woont binnen twee uur reizen van de onderwijsinstelling.

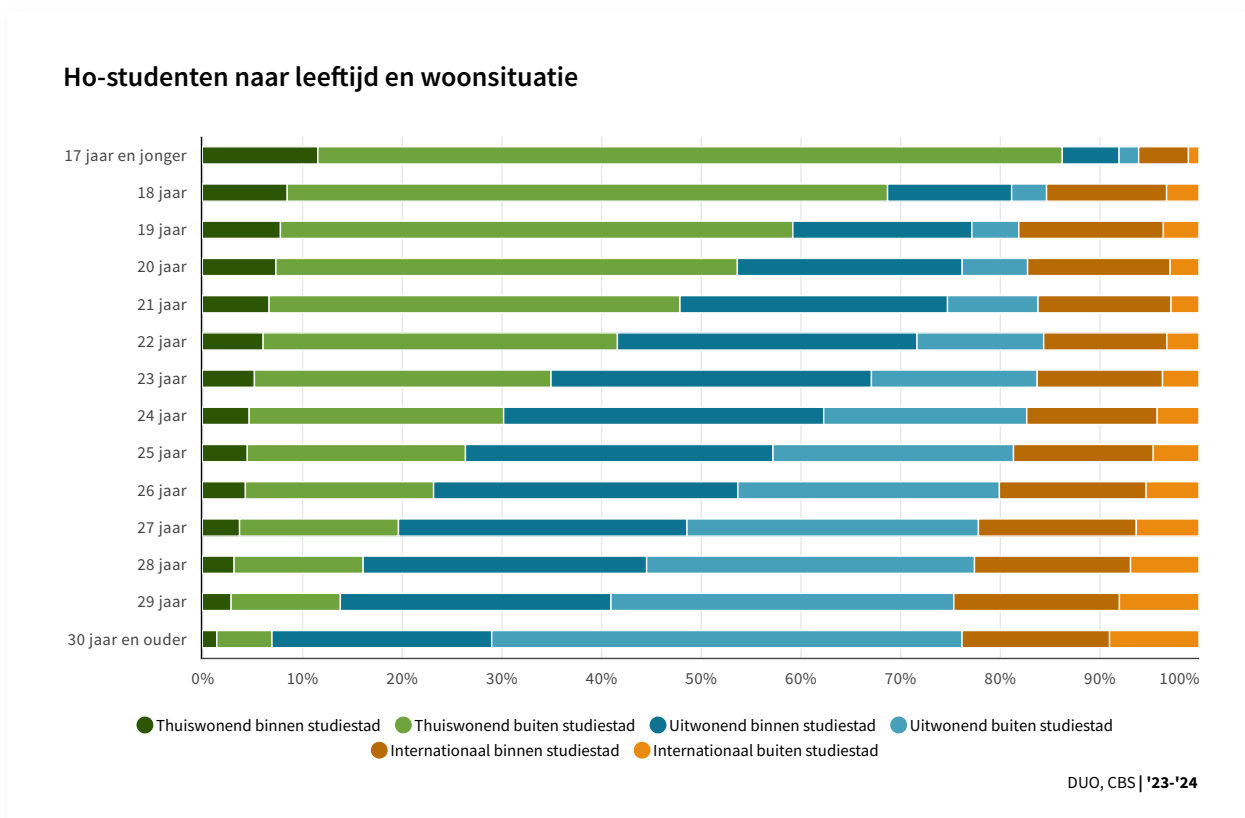
Universitaire studenten zijn met 73 procent vaker uitwonend dan studenten aan een hogeschool (40%). Ook wonen universitaire studenten in vergelijking met studenten aan een hogeschool veel vaker binnen de stad waar zij studeren.

Naarmate ho-studenten ouder zijn en langer studeren, zijn zij vaker uitwonend. Van de ho-studenten tot en met 22 jaar woont 55 procent bij hun ouder(s)/verzorger(s). Bij de groep van 23 jaar en ouder is dit nog maar 26 procent.

Uitwonende ho-studenten zijn gemiddeld 23 jaar oud. De gemiddelde leeftijd van uitwonende Nederlandse ho-studenten is tussen de collegejaren '15-'16 en '22-'23 gestaag toegenomen van 22 jaar en 10 maanden naar 23 jaar en 5 maanden. In het collegejaar '23-'24 is de gemiddelde leeftijd van uitwonende Nederlandse ho-studenten voor het eerst sinds jaren afgenomen tot 23 jaar en 3 maanden. Deze afname lijkt een gevolg van de herinvoering van de basisbeurs in

het collegejaar '23-'24, waardoor jonge studenten relatief vaker uitwonend zijn geworden. Zo is het aandeel uitwonende Nederlandse eerstejaarsstudenten het afgelopen jaar toegenomen van 19 naar 22 procent.

2.4 Woonruimtekenmerken ho-studenten

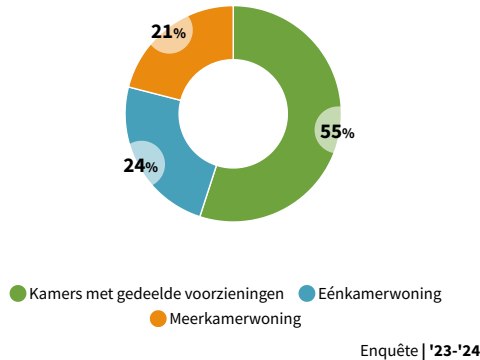
Van de uitwonende ho-studenten woont 55 procent in een kamer met gedeelde voorzieningen. Het aandeel uitwonende ho-studenten in een éénkamerwoning is 24 procent. De resterende 21 procent woont in een meerkamerwoning. Jaarlijks blijkt dat ongeveer 10 procent van de ho-studenten die aangeeft in een meerkamerwoning te wonen in de praktijk hun keuken, toilet en/of douche met huisgenoten (anders dan partner) deelt. Het aandeel studenten dat in een kamer met gedeelde voorzieningen woont ligt daarmee in de praktijk iets hoger dan hier in eerste instantie geschetst.

In de afgelopen acht jaar is de samenstelling van het type woonruimte waar ho-studenten wonen flink veranderd. Waar in het collegejaar '15-'16 nog 15 procent van de uitwonende studenten in een éénkamerwoning woonde, is dit in het collegejaar '23-'24 toegenomen tot 24 procent. Zowel het aandeel studenten in een kamer met gedeelde voorzieningen als het aandeel studenten in een meerkamerwoning is in deze periode gedaald.

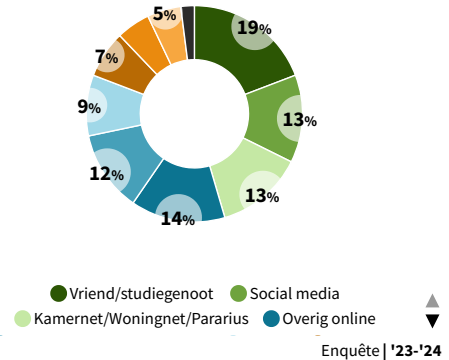
Wat betreft het vinden van een woonruimte geeft 41 procent van de uitwonende ho-studenten aan dat ze hun woonruimte via het internet hebben gevonden, zoals via sociale media en websites als kamernet. 33 procent van de uitwonende studenten is het gelukt een woonruimte te vinden via bekenden zoals kennissen, verenigingen of familie. 12 procent heeft via een Kences-huisvester een woonruimte gevonden.

Er zijn verschillen zichtbaar in de manier waarop Nederlandse en internationale ho-studenten hun woonruimte vinden. Zo vinden Nederlandse ho-studenten vaker een kamer via familie, de vereniging of een Kences-huisvester dan internationale studenten. Andersom vindt 18 procent van de internationale ho-studenten een woonruimte via de opleiding, tegenover 2 procent van de Nederlandse ho-studenten. Woonruimten die internationale studenten via de opleiding vinden, zijn in 58 procent van de gevallen woonruimten van Kences-huisvesters en in 22 procent van de gevallen woonruimten van andere corporaties.

Type woonruimte

Woonruimte gevonden

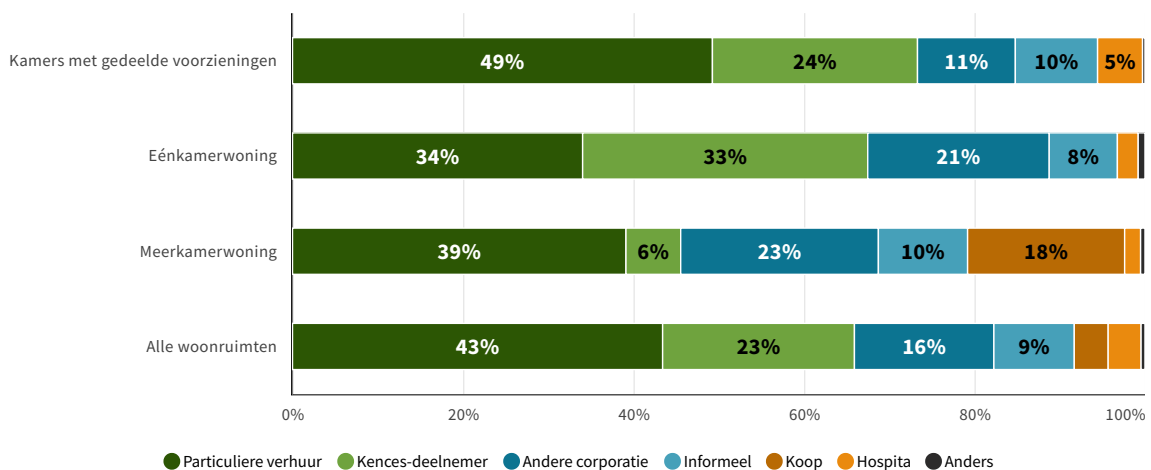

In Nederland wordt het grootste deel van de studentenhuysvestingsmarkt, namelijk 43 procent, vertegenwoordigd door particuliere verhuurders. Dit aandeel is de afgelopen jaren stabiel gebleven. Dit is opmerkelijk gezien de daling in het aantal huurtransacties. In het tweede kwartaal van 2024 is het aantal transacties zelfs gehalveerd ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2021 ([bron](#)). Deze daling in aanbod is voornamelijk het gevolg van strengere regelgeving. Dit zal naar verwachting in de komende jaren extra druk geven op de studentenhuysvestingsmarkt, zeker in het flexibele aanbod.

Corporaties verzorgen samen 39 procent van de studentenhuysvesting in Nederland, waarvan het merendeel gebeurt via corporaties die zijn aangesloten bij Kences. Met name studenten in een éénkamerwoning huren vaak via een corporatie.

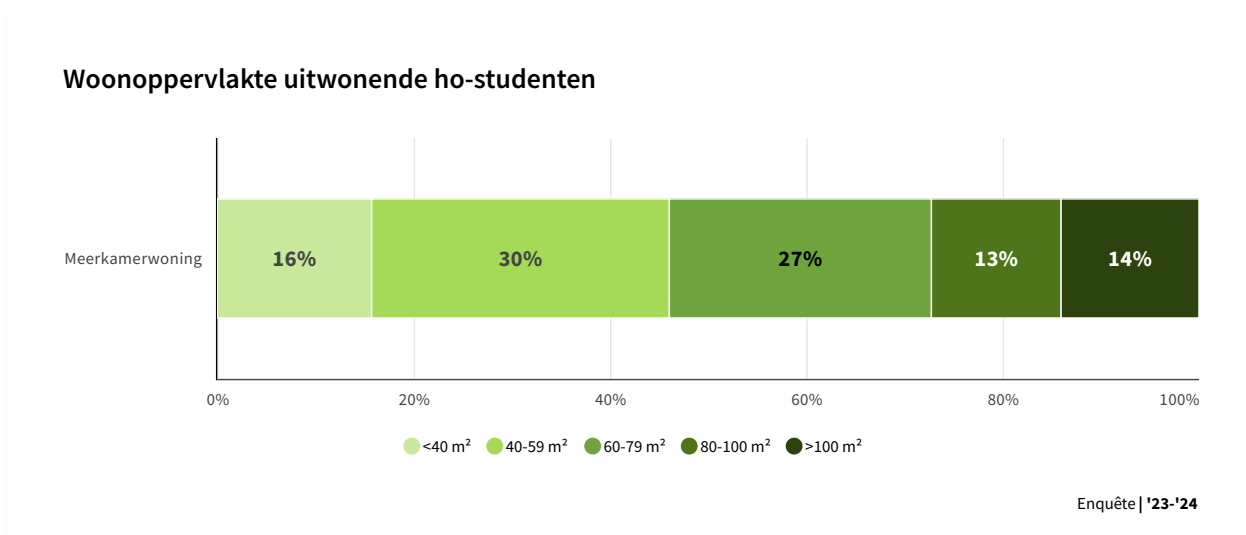
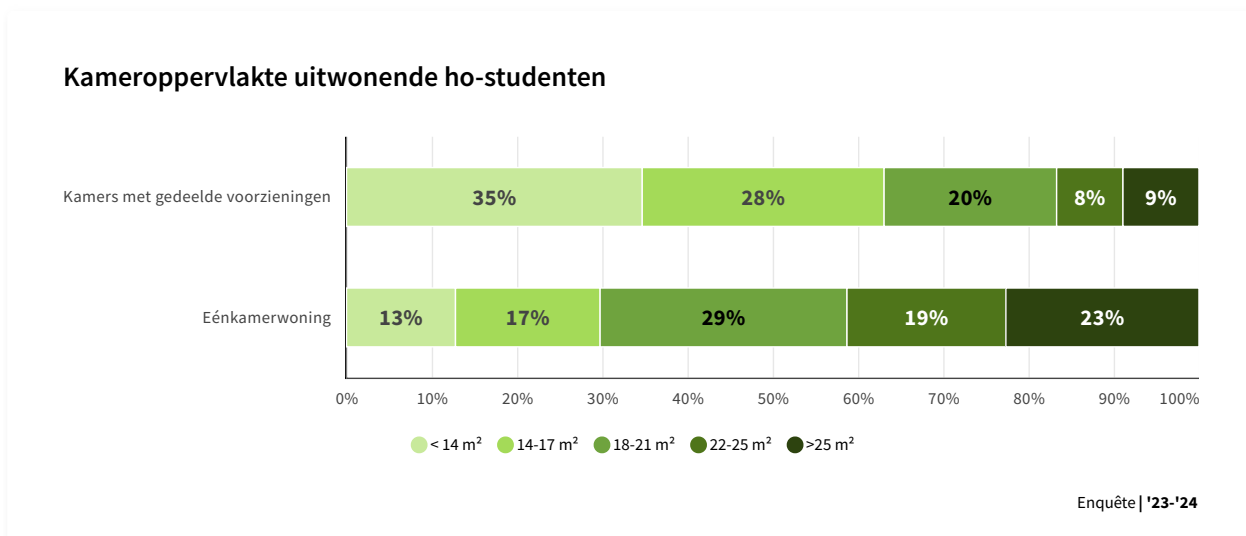
Verder huurt 9 procent van de uitwonende ho-studenten een woonruimte op een informele manier. Het aandeel ho-studenten dat op informele wijze een woonruimte huurt, neemt al jaren toe.

Type verhuurder naar type woonruimte

De gemiddelde oppervlakte van kamers met gedeelde voorzieningen bedraagt 18 vierkante meter. Eénkamerwoningen zijn met gemiddeld 24 vierkante meter groter. Meerkamerwoningen zijn aanzienlijk ruimer, met een gemiddelde oppervlakte van 65 vierkante meter. Dit verschil in grootte is ook terug te zien in de verdeling naar oppervlakte. Slechts

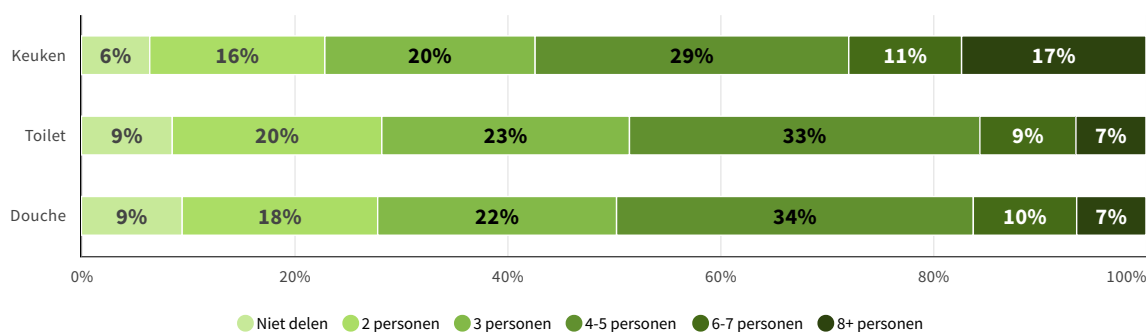
13 procent van de éénkamerwoningen heeft een oppervlakte van maximaal 13 vierkante meter, terwijl dit percentage bij kamers met gedeelde voorzieningen op 35 procent ligt.

2.5 Delen van voorzieningen

Een ruime meerderheid van de ho-studenten op kamers met gedeelde voorzieningen deelt de voorzieningen met maximaal 5 personen. Dit geldt voor zowel de keuken, het toilet als de douche. Gemiddeld wordt de keuken met 5 personen gedeeld. Bij het toilet en de douche ligt dit gemiddelde op 4 personen. Een deel van de ho-studenten heeft een kamer met deels eigen voorzieningen en deels gedeelde voorzieningen. Zo'n 13 procent van de studenten op kamers met gedeelde voorzieningen deelt tenminste één voorziening niet met andere personen.

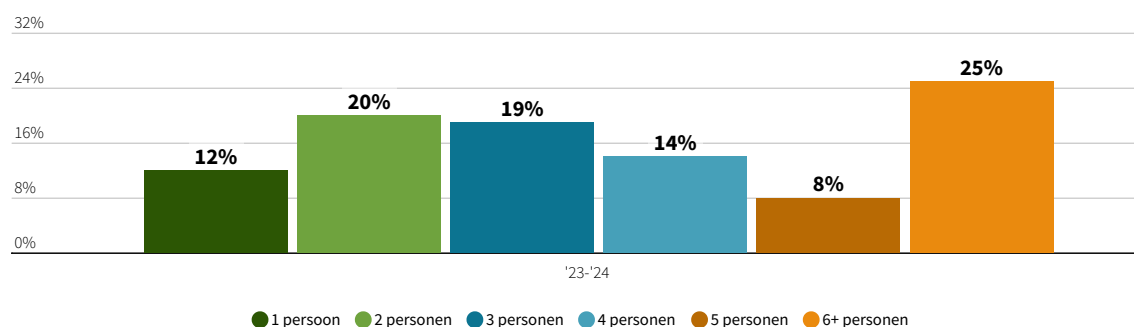
Aantal personen waarmee voorziening wordt gedeeld

Enquête | '23-'24

Een kwart van de ho-studenten op kamers met gedeelde voorzieningen woont samen met 6 of meer personen (25%). Samenwonen met 2 dan wel 3 personen volgen met 20 en 19 procent. Deze studenten vormen dus respectievelijk een huishouden van 3 en 4 personen.

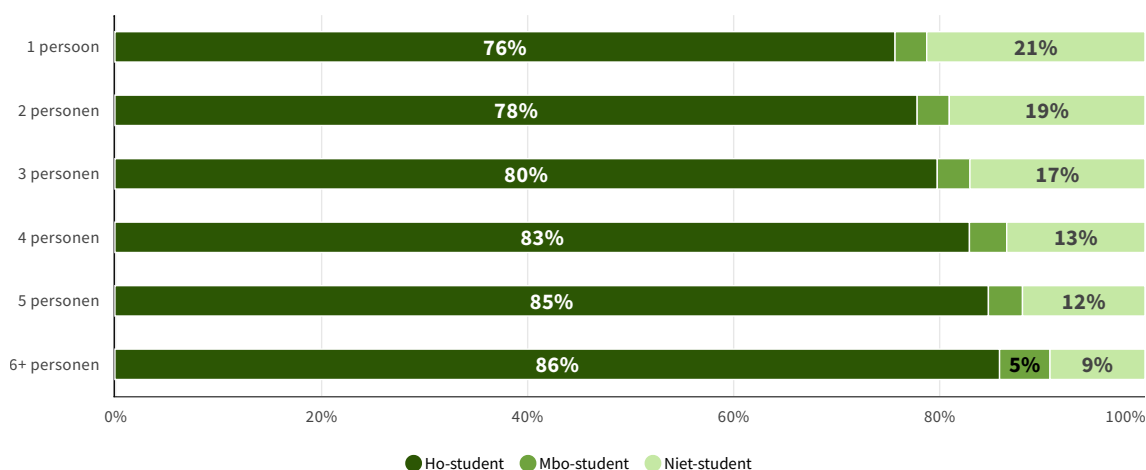
Aantal personen waarmee student in kamer met gedeelde voorzieningen samenwoont

Enquête | '23-'24

Van de ho-studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wonen, geeft 92 procent aan minimaal één huisgenoot te hebben die een ho-opleiding volgt. Aan de andere kant heeft 8 procent van de ho-studenten in een kamer met gedeelde voorzieningen minimaal één mbo-student als huisgenoot. 7 procent van de ho-studenten woont met geen enkele mbo- of ho-student samen. Naarmate ho-studenten met meer huisgenoten samenwonen, wordt het aandeel huisgenoten dat een ho-student is groter en het aandeel dat niet studeert kleiner.

Type student waarmee woonruimte wordt gedeeld naar aantal huisgenoten

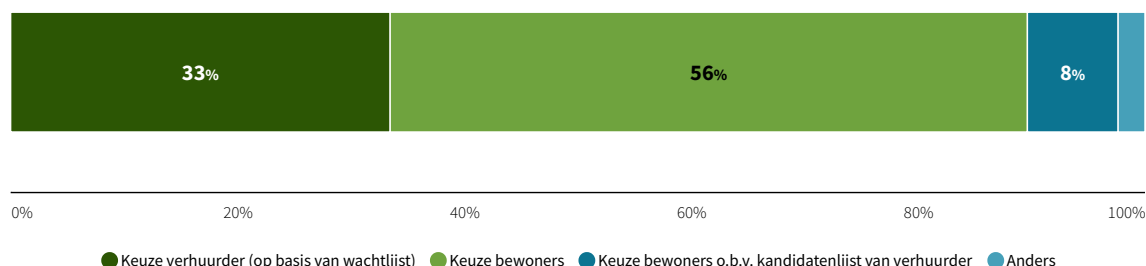

Enquête | '23-'24

In de monitor studentenhuising 2023 is gebleken dat een goede band met huisgenoten een positief effect op het welzijn van ho-studenten heeft. Ook kwam hieruit naar voren dat er een correlatie bestaat tussen de band met huisgenoten en het toewijzingsbeleid van nieuwe huisgenoten. De band tussen huisgenoten is het best op het moment dat studenten vrij zijn in het kiezen van een nieuwe huisgenoot. De band tussen huisgenoten is ook goed op het moment dat studenten op basis van een lijst die de verhuurder opstelt een nieuwe bewoner mogen kiezen. Aan de andere kant is de band tussen huisgenoten het minst goed op het moment dat de verhuurder de nieuwe bewoner kiest.

In het collegejaar '23-'24 geeft 56 procent van de ho-studenten op kamers met gedeelde voorzieningen aan dat zij zelf een nieuwe huisgenoot mogen kiezen. De verhuurder plaats in 33 procent van de gevallen een nieuwe huisgenoot.

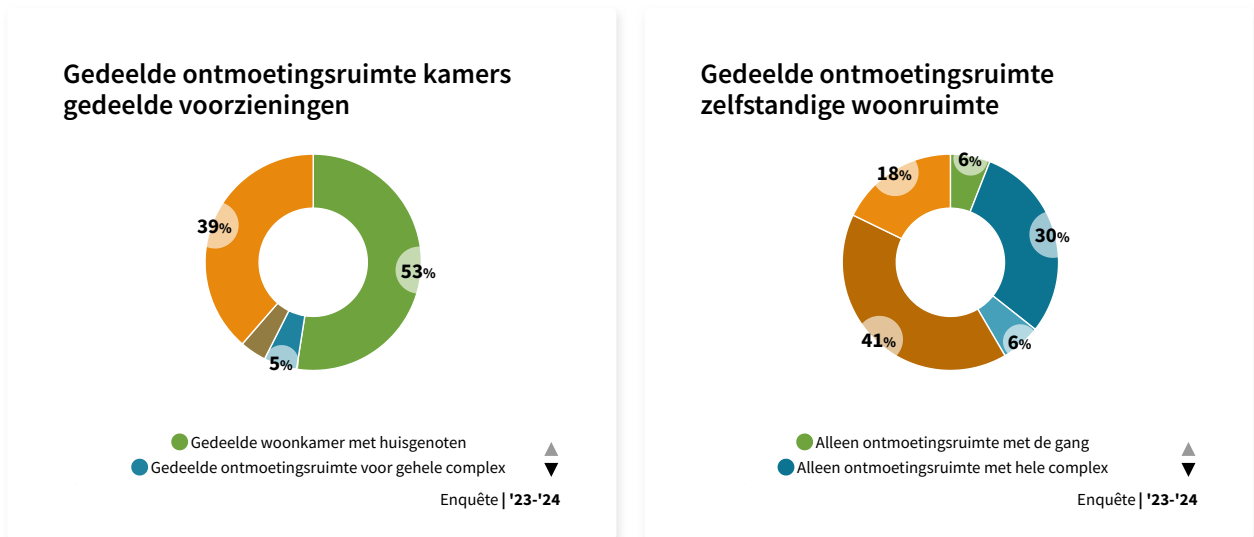
Toewijzingsbeleid nieuwe bewoner

Enquête | '23-'24

Woonruimten zijn er in alle vormen en maten. Gedeelde woonkamers en ontmoetingsruimten voor het gehele complex kunnen bijdragen aan het welzijn van studenten. Van de ho-studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wonen, geeft 61 procent aan een gedeelde ontmoetingsruimte te hebben. In de meeste gevallen (9 op de 10) betreft dit een woonkamer die ze delen met hun huisgenoten. 5 procent van de studenten in een kamer met gedeelde voorzieningen heeft alleen een gedeelde ontmoetingsruimte voor het hele complex/flatgebouw en 4 procent heeft zowel een gedeelde woonkamer met huisgenoten als een ontmoetingsruimte voor het hele complex.

Van de ho-studenten in een één- of meerkamerwoning heeft 6 procent alleen een gedeelde ontmoetingsruimte met de gang waarop ze wonen en 30 procent alleen een ontmoetingsruimte voor het gehele complex. 6 procent geeft aan zowel een ontmoetingsruimte voor gang als voor het gehele complex te hebben. De meerderheid van de studenten geeft aan geen gedeelde ontmoetingsruimte in het complex te hebben of niet in een complex te wonen.

2.6 Ontwikkeling woonsituatie ho-studenten

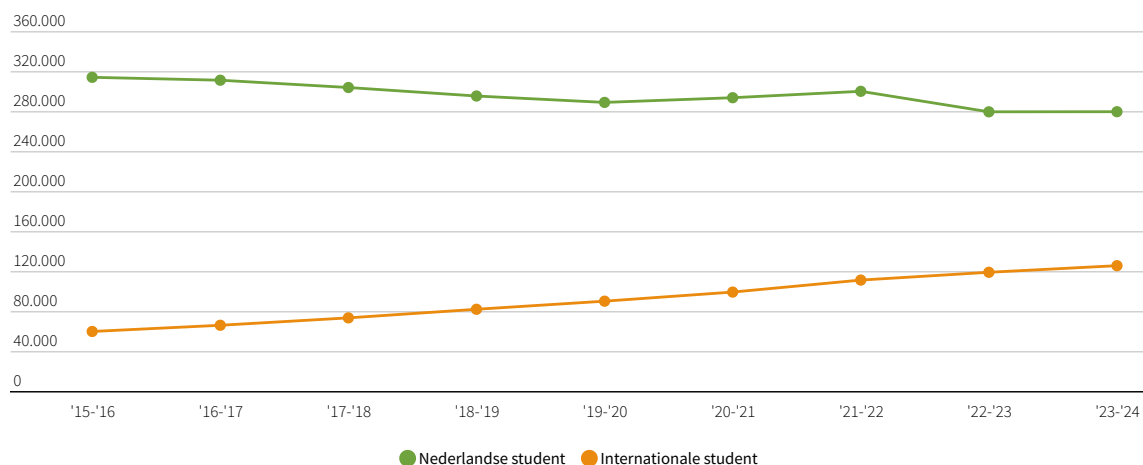
Tussen de collegejaren '22-'23 en '23-'24 is het aantal uitwonende ho-studenten toegenomen van 398.100 naar 404.800 studenten, dat neerkomt op een stijging van 2 procent.

Voor het eerst in jaren is het aandeel Nederlandse ho-studenten dat uitwonend is gestegen. Aan de andere kant is het totaal aantal Nederlandse studenten juist gedaald met 3 procent. Onderaan de streep betekent dit een stabilisatie van het aantal uitwonende Nederlandse studenten in het collegejaar '23-'24 ten opzichte van het jaar ervóór. In absolute aantallen zijn 279.400 Nederlandse studenten uitwonend. De overige 125.400 uitwonende studenten betreffen internationale studenten.

Hoewel het aantal internationale ho-studenten in het collegejaar '23-'24 met 6 procent is gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar, is deze stijging niet zo groot als voorheen. Zo ligt de gemiddelde jaarlijkse groei van de afgelopen acht jaar op 13,8 procent. Het is het tweede jaar op rij dat de groei van het aantal internationale ho-studenten is afgezwakt.

De groei van het aantal internationale ho-studenten in combinatie met een stabilisatie van het aantal uitwonende Nederlandse ho-studenten resulteert in een toename van het totaal aantal uitwonende ho-studenten in het collegejaar '23-'24.

Uitwonende ho-studenten naar type student

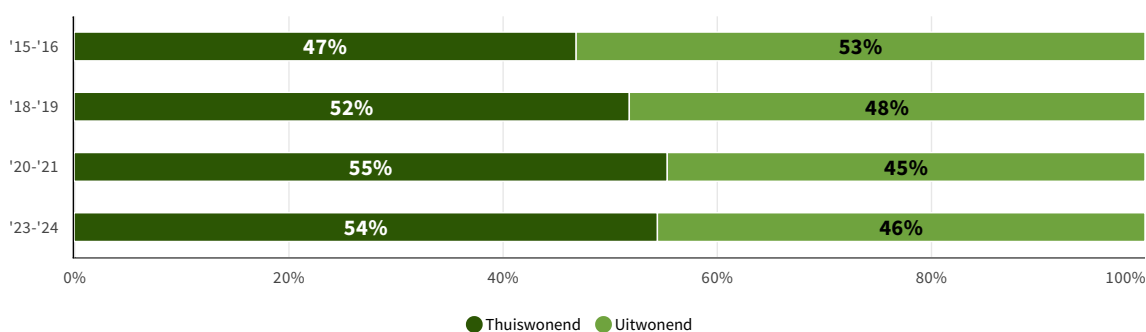

DUO, CBS | '15-'16 - '23-'24

Kijkend naar de Nederlandse studenten valt op dat het aandeel uitwonende Nederlandse studenten tot het afgelopen collegejaar vrijwel ieder jaar daalde. Tussen de collegejaren '15-'16 en '22-'23 is er sprake van een daling van het aandeel uitwonende Nederlandse studenten van 53 naar 44 procent. Deze daling is deels veroorzaakt door de afschaffing van de basisbeurs in het collegejaar '15-'16 en deels door de tekorten op de studentenwoningmarkt.

Het afgelopen jaar is voor het eerst weer een stijging van het aandeel uitwonende Nederlandse studenten te zien naar 46 procent. Door de herinvoering van de basisbeurs in het collegejaar '23-'24 was het voor een grotere groep studenten mogelijk een woonruimte te betalen. Het aandeel uitwonende Nederlandse ho-studenten ligt dit collegejaar weer op het niveau van het collegejaar '19-'20. Met name jongere studenten zijn vaker uitwonend dan voorheen.

Nederlandse ho-studenten naar woonsituatie

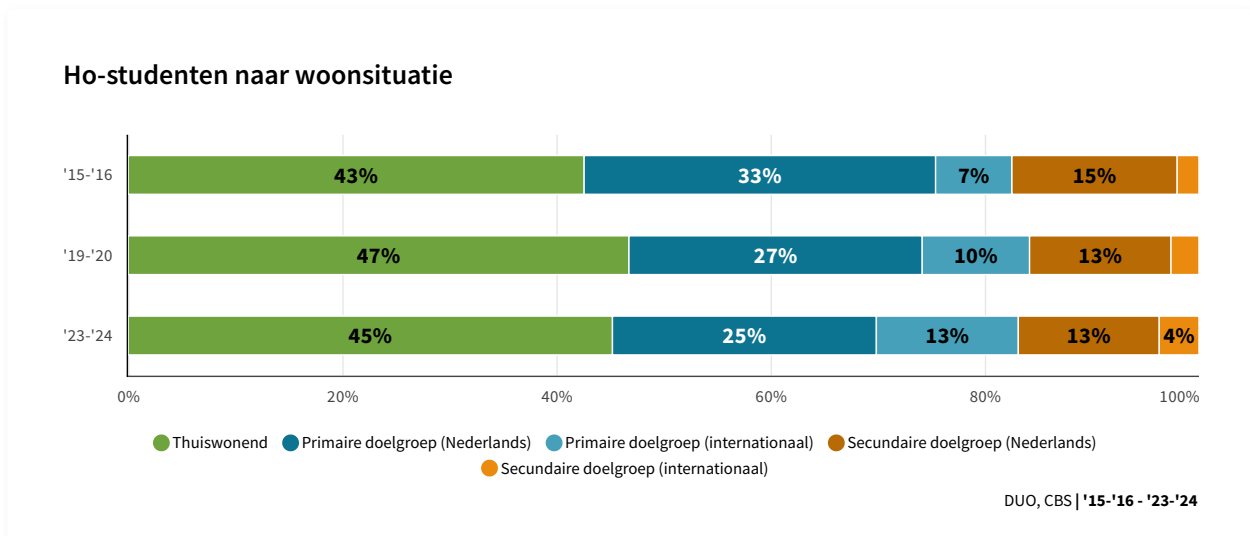

DUO, CBS | '15-'16 - '23-'24

De toename van het aantal internationale ho-studenten de afgelopen acht jaar is ook terug te zien in de veranderende verhouding tussen Nederlandse en internationale ho-studenten. Waar in het collegejaar '15-'16 nog 9 procent van alle ho-studenten een internationale student was, is dit in het collegejaar '23-'24 gestegen naar 17 procent.

Van de internationale ho-studenten woont 78 procent in de stad waar ze studeren (primaire doelgroep). Met uitzondering van de collegejaren tijdens de coronapandemie, ligt dit aandeel al jaren op hetzelfde niveau. 65 procent

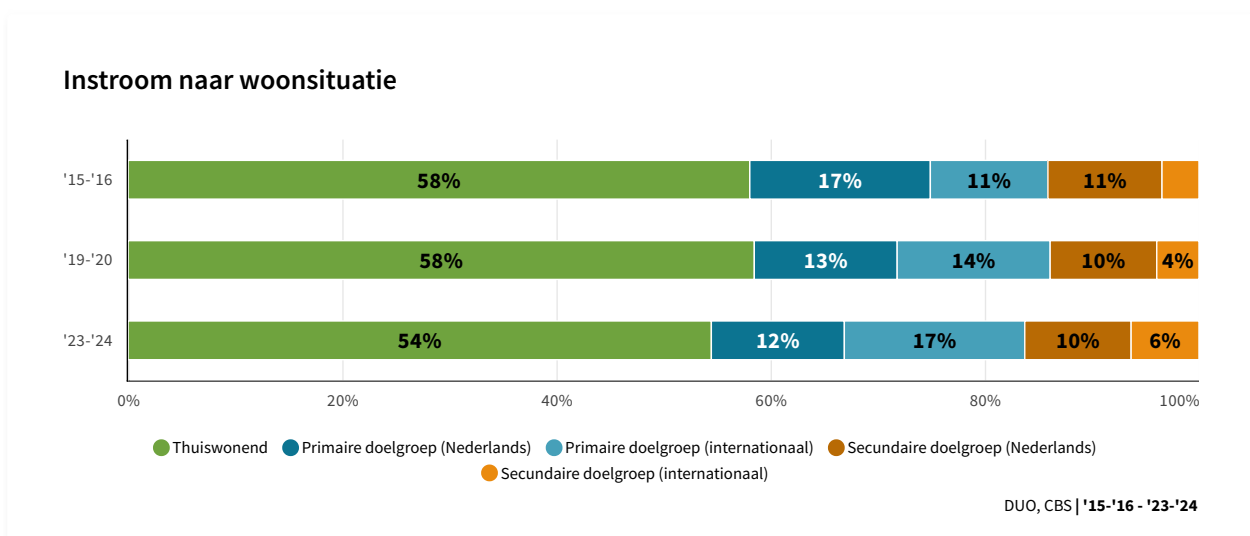
van de uitwonende Nederlandse ho-studenten woont in de stad waar ze studeren. Dit aandeel ligt iets lager dan in het collegejaar '15-'16 (68%).

Het aantal eerstejaars internationale studenten ligt in het collegejaar '23-'24 op 44.600 studenten. Hiermee is 23 procent van alle eerstejaarsstudenten aan het hoger onderwijs een internationale diplomastudent. In het collegejaar '15-'16 lag dit aandeel nog op 14 procent.

Over alle ho-studenten (inclusief alle internationale diplomastudenten) bekeken, is het aandeel eerstejaars Nederlandse thuiswonende studenten het afgelopen jaar afgenomen van 58 naar 54 procent. Door de herinvoering van de basisbeurs zijn meer Nederlandse eerstejaarsstudenten uitwonend geworden. Daarmee is het aandeel uitwonende Nederlandse eerstejaarsstudenten het afgelopen jaar toegenomen van 19 naar 22 procent. Dit betekent dat 29 procent van alle Nederlandse eerstejaarsstudenten uitwonend is (collegejaar '22-'23: 25%)

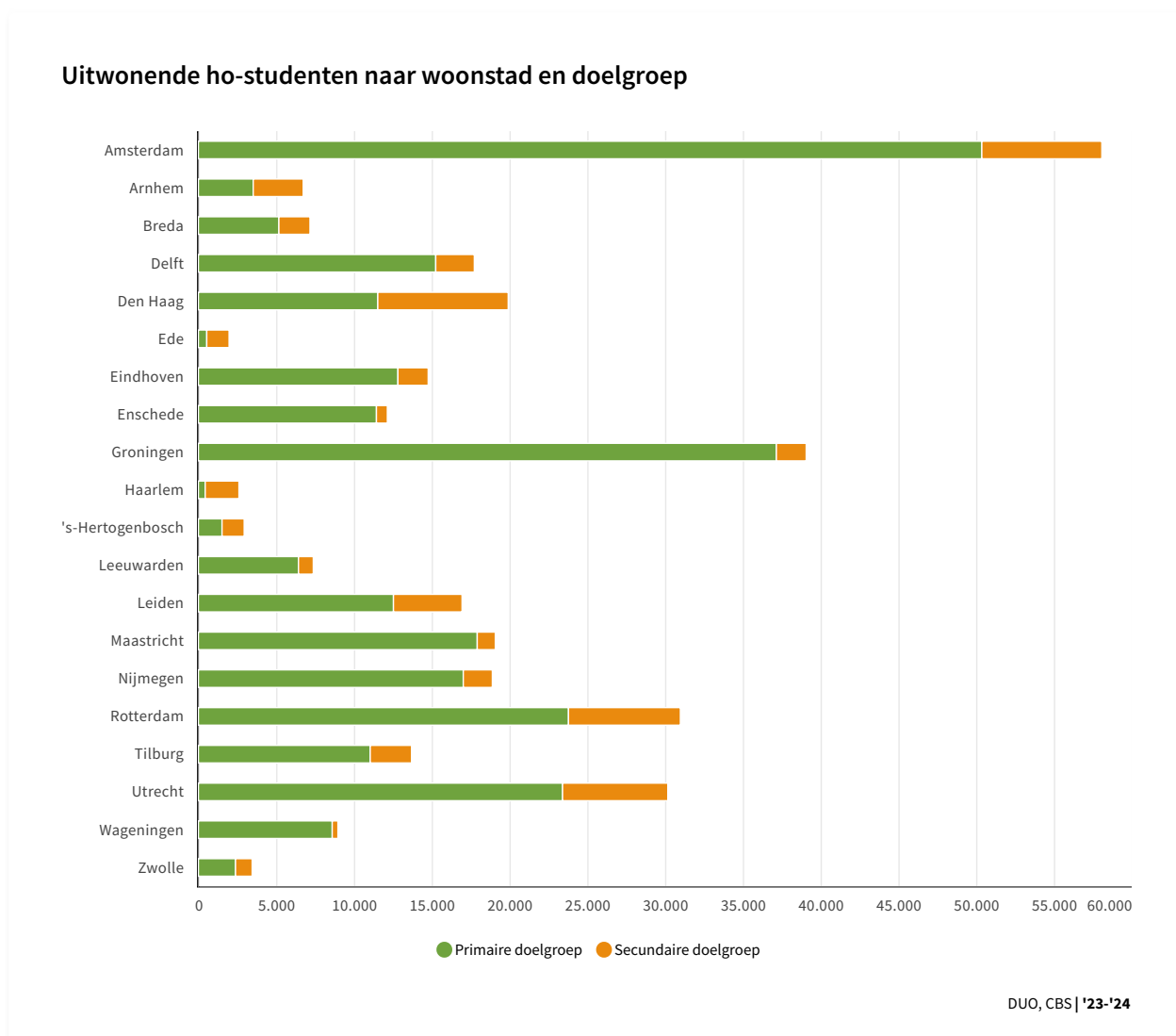
De verhoudingen van uitwonende ho-studenten zijn over acht jaar tijd flink veranderd. Zo is het aandeel Nederlandse uitwonende ho-studenten dat binnen de studiestad woont, gedaald van 17 naar 12 procent. Daarentegen is het aandeel internationale eerstejaarsstudenten dat binnen de studiestad woont tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 gestegen van 11 naar 17 procent.

2.7 Ho-studenten naar woonstad

De primaire doelgroep betreft studenten die uitwonend zijn in de stad waar zij ook studeren. Met de secundaire doelgroep worden studenten bedoeld die uitwonend zijn in een stad maar in een andere stad studeren. De primaire en secundaire doelgroep bij elkaar opgeteld zijn alle uitwonende studenten wonend in een stad. In Enschede, Groningen, Maastricht, Nijmegen en Wageningen ligt het aandeel ho-studenten in de primaire doelgroep ten opzichte van alle uitwonende ho-studenten in de stad met minimaal 90 procent erg hoog.

Studivesteden waar minder studenten dan gemiddeld studeren, kennen een groter aandeel uitwonende studenten die in een andere studiestad studeren.

3 Betaalbaarheid ho-studenten

Voor voltijd en duale ho-studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs spelen woonlasten een belangrijke rol bij hun beslissing om wel of niet uit huis te gaan. Over het algemeen kunnen studenten hun uitgaven niet volledig dekken met hun inkomsten uit werk. Het besteedbaar inkomen van studenten bestaat, naast inkomsten uit arbeid, dan ook vaak uit bijdragen van hun ouder(s)/verzorger(s), de basisbeurs en/of een lening van DUO.

Het gemiddeld besteedbaar budget van thuiswonende ho-studenten is 770 euro per maand en van uitwonende ho-studenten 1.185 euro per maand. Het besteedbaar budget is in de afgelopen acht jaar (gecorrigeerd voor inflatie) gemiddeld met 8,6 procent per jaar gestegen voor thuiswonende studenten en met 3,7 procent per jaar voor uitwonende ho-studenten.

De gemiddelde woonlasten van uitwonende ho-studenten bedragen 565 euro per maand. Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten in de afgelopen acht jaar met gemiddeld 0,5 procent per jaar gestegen. Ho-studenten betalen gemiddeld de laagste woonlasten voor een kamer met gedeelde voorzieningen en gemiddeld de hoogste woonlasten voor een meerkamerwoning.

Een partner betaalt gemiddeld 50 euro mee aan de woonlasten. Door het deel van de woonlasten dat door de partner wordt betaald af te trekken van de gemiddelde woonlasten en dit te relateren aan het besteedbaar budget, kan de woonquote worden berekend. Uitwonende ho-studenten besteden gemiddeld 43 procent van hun budget aan wonen. Vanwege de hardere stijging van het besteedbaar budget ten opzichte van de woonlasten, is de woonquote ten opzichte van vorig jaar gedaald. Net als in voorgaande jaren is de woonquote het hoogst voor éénkamerwoningen en het laagst voor meerkamerwoningen.

3.1 Inkomsten en uitgaven

Achter de term inkomen gaat een complex begrip met tal van definities schuil. In onderstaande tabel is de opbouw van het inkomen in het collegejaar '23-'24 weergegeven aan de hand van verschillende definities. Uiteindelijk leidt dit tot een besteedbaar inkomen (definitie BZK) waarbij inkomen uit arbeid, belastingen, basisbeurs, aanvullende beurs, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie zijn verwerkt. Omdat studenten een specifieke doelgroep vormen, wordt er in deze monitor met een afwijkende definitie gewerkt: het besteedbaar budget (definitie Monitor Studentenhuisvesting, MS). Dit is het besteedbaar inkomen (definitie BZK) waarbij ouderlijke bijdrage en leningen zijn opgeteld en studiekosten (waaronder collegegeld) zijn afgehaald.

Het gemiddeld besteedbaar budget (definitie MS) van thuiswonende ho-studenten bedroeg in het collegejaar '23-'24 770 euro per maand en van uitwonende ho-studenten 1.185 euro. Het verschil tussen thuiswonende en uitwonende ho-studenten zit met name in de ouderlijke bijdrage, de basisbeurs en geleend geld. Net als in voorgaande jaren vormen de inkomsten uit arbeid met 42 procent het grootste aandeel van alle inkomsten. Studiekosten en zorgkosten zorgen er het meest voor dat het besteedbaar budget wordt gedrukt.

Gemiddelde inkomsten en uitgaven per maand

	Thuiswonend	Uitwonend	Alle ho-studenten
Primair inkomen (hoofdzakelijk inkomen uit arbeid)	€610	€595	€605
Basisbeurs/studievoorschot	€105	€210	€165
Aanvullende beurs	€70	€50	€60
Huurtoeslag	€0	€70	€40
Bruto inkomen	€785	€925	€865
Zorgverzekering	-€145	-€140	-€140
Zorgtoeslag	€105	€90	€95
Belasting en premie inkomensverzekeringen	-€45	-€45	-€45
Besteedbaar inkomen (definitie CBS)	€700	€835	€775
Zonder huurtoeslag	€0	-€70	-€40
Besteedbaar inkomen (definitie BZK)	€700	€765	€735
Collegegeld	-€175	-€180	-€180
Overige studiekosten	-€55	-€60	-€55
Ouderlijke bijdrage (zakgeld)	€40	€245	€155
Ouderlijke bijdrage (meebetalen lasten)	€220	€230	€225
DUO-lening	€45	€155	€110
Collegegeldkrediet	€5	€15	€10
Overige leningen	€0	€15	€10
Besteedbaar budget (definitie MS)	€770	€1.185	€895
Woonlasten na aftrek huurtoeslag incl. bijkomende lasten	€0	-€565	-€320
Woonlasten betaald door medebewoner/partner	€0	€50	€30
Overige lasten	-€590	-€640	-€615
Resterend budget	€180	€30	€95

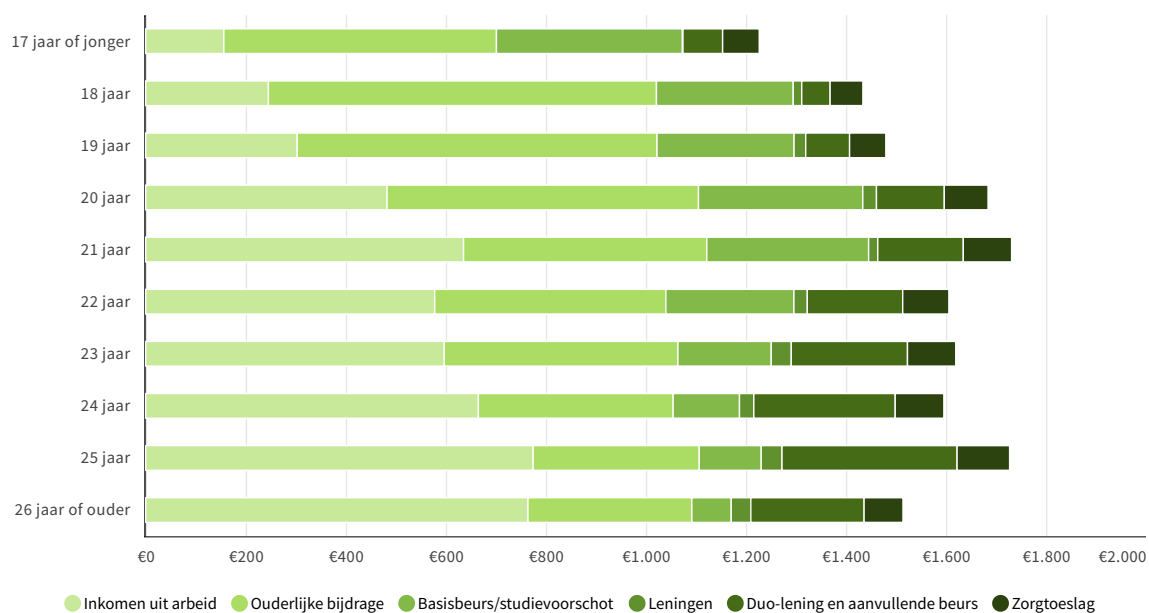
Enquête | '23-'24

In het collegejaar '23-'24 is de basisbeurs heringevoerd. In 2024 ontvangen thuiswonende studenten maandelijks 121,33 euro en uitwonende studenten 466,69 euro (302,39 euro basisbeurs + 164,30 euro vanuit de koopkrachtmaatregel). Niet alle ho-studenten hebben recht op een basisbeurs. Zo moeten studenten een voltijd of duale opleiding volgen, recht hebben op studiefinanciering in de vorm van een prestatiebeurs en binnen de nominale studieduur van hun opleiding zitten. Gemiddeld genomen, inclusief alle studenten die geen basisbeurs krijgen, ontvangen thuiswonende studenten 105 euro en uitwonende studenten 210 euro aan basisbeurs.

In het collegejaar '23-'24 ontvangt 13 procent van de thuiswonende ho-studenten en 23 procent van de uitwonende ho-studenten geen enkele bijdrage van hun ouders of verzorgers. Oudere ho-studenten ontvangen vaker geen ouderlijke bijdrage. Gemiddeld zijn de ho-studenten zonder ouderlijke bijdrage 2,2 jaar ouder. Ho-studenten die geen ouderlijke bijdrage ontvangen hebben gemiddeld genomen meer inkomsten uit arbeid en lenen meer via een DUO-lening.

De componenten die het budget drukken, zoals studiekosten, zorgverzekering en belastingen, bedragen gemiddeld tussen de 380 en 450 euro voor studenten vanaf 20 jaar. De drukkende componenten zijn bij ho-studenten jonger dan 20 jaar gemiddeld lager. Dit komt met name door de halvering van het collegegeld voor eerstejaarsstudenten. Ho-studenten van 18 jaar en jonger hebben met 320 euro gemiddeld genomen de laagste kosten per maand.

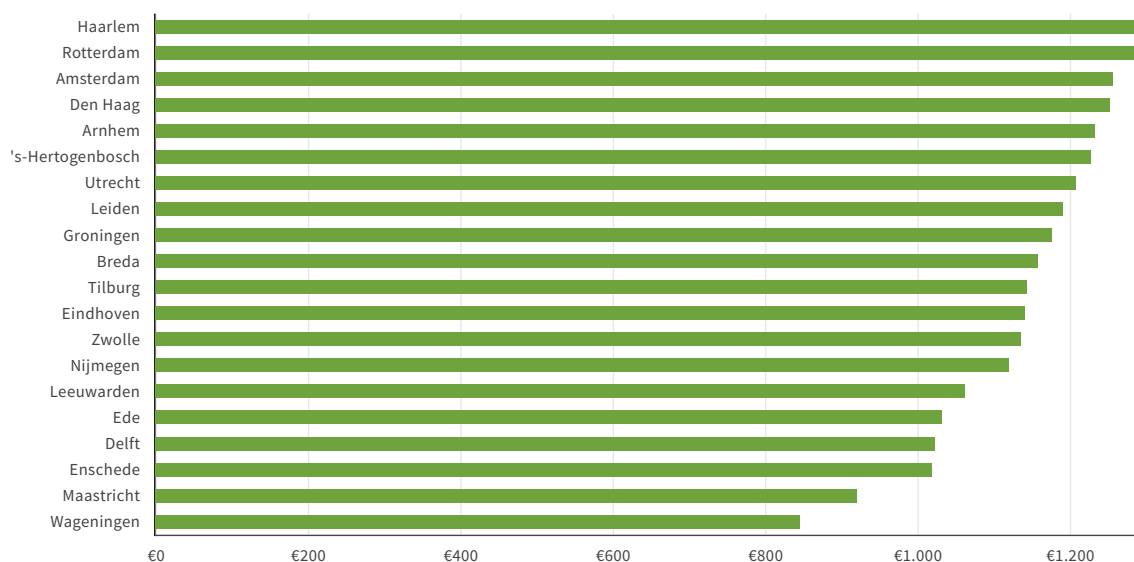
Opbouw besteedbaar budget uitwonende ho-studenten

Enquête | '23-'24

Tussen de verschillende steden zijn grote verschillen in gemiddeld besteedbaar budget (definitie MS) zichtbaar. Het besteedbaar budget van ho-studenten ligt vaak hoger in steden waar studenten meer woonlasten betalen.

Gemiddeld besteedbaar budget van uitwonende ho-studenten

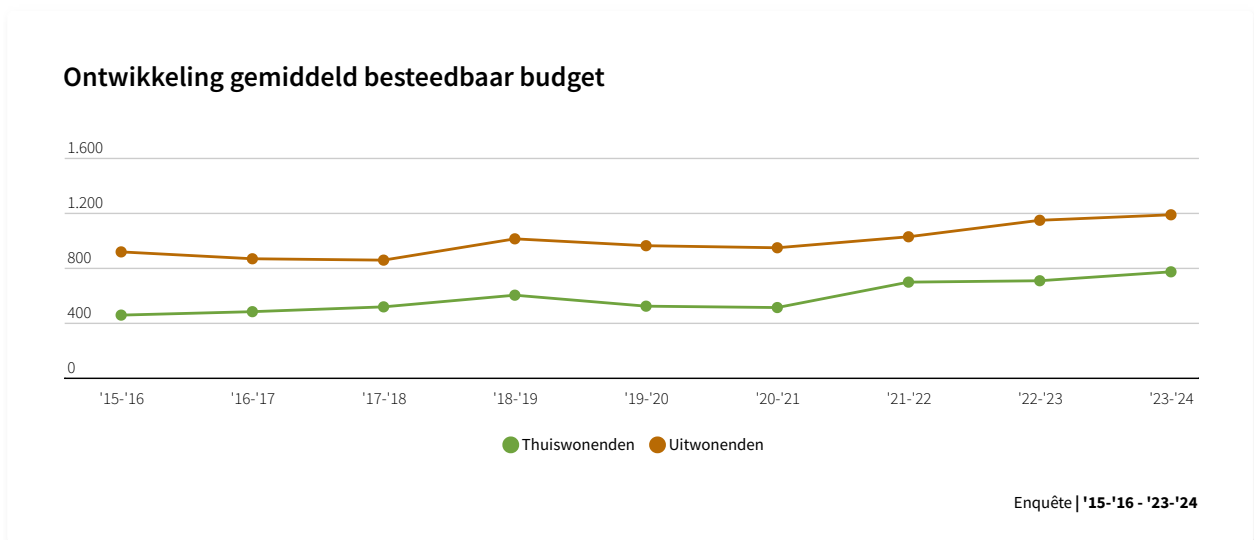

Enquête | '23-'24

In het collegejaar '23-'24 bedraagt het besteedbaar budget 770 euro voor thuiswonende ho-studenten en 1.185 euro voor uitwonende ho-studenten. Het besteedbaar budget (gecorrigeerd voor inflatie) van zowel thuis- als uitwonende ho-studenten is de afgelopen acht jaar gestegen. Sinds collegejaar '15-'16 is het budget gemiddeld met respectievelijk 8,6 en 3,7 procent per jaar toegenomen. Het afgelopen collegejaar is het besteedbaar budget met respectievelijk 9,5 en 3,5 procent gestegen.

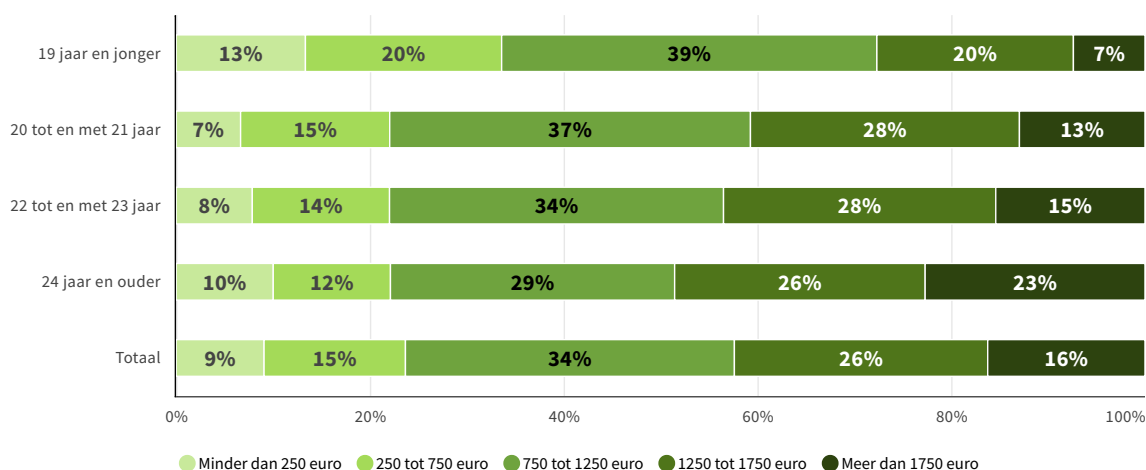
De herinvoering van de basisbeurs is de belangrijkste reden van de stijging van het besteedbaar budget het afgelopen jaar. Door de invoering van de basisbeurs hebben studenten dit jaar een stuk minder hoeven te lenen bij DUO. Daarnaast is de rente van een DUO-lening gestegen waardoor het minder aantrekkelijk is geworden om te lenen. In het collegejaar '23-'24 hebben thuis- en uitwonende studenten gemiddeld 45 euro en 155 euro per maand ontvangen vanuit een DUO-lening. In het collegejaar '22-'23 lagen deze bedragen nog op respectievelijk 90 euro en 295 euro per maand.

Ouderlijke bijdragen - in de vorm van zakgeld en het meebetalen aan kosten - zijn dit jaar gemiddeld genomen gelijk gebleven aan vorig jaar. De herinvoering van de basisbeurs lijkt daarmee geen effect te hebben gehad op de financiële bijdrage die ouders geven.

Van de uitwonende ho-studenten heeft 34 procent een maandelijks budget tussen de 750 euro en 1.250 euro. Bij 24 procent van de uitwonende ho-studenten ligt het bedrag onder de 750 euro, terwijl 16 procent een budget van minimaal 1.750 euro per maand heeft. Het besteedbaar budget is sterk gerelateerd aan de leeftijd van ho-studenten, waarbij oudere ho-studenten vaker een budget van 1.250 euro per maand of meer te besteden hebben dan jongere ho-studenten (49% versus 28%).

Besteedbaar budget uitwonenden in klassen naar leeftijd

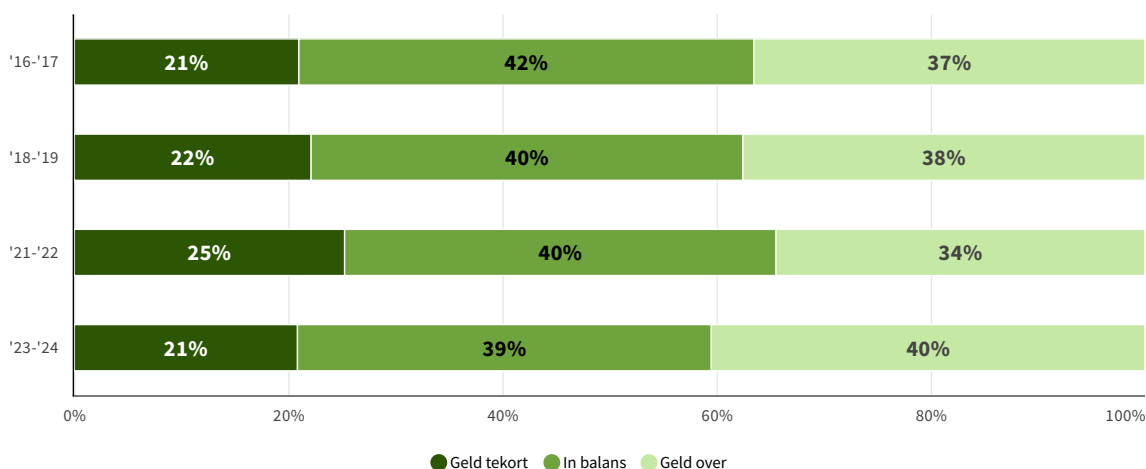

Enquête | '23-'24

Niet alleen het gemiddeld besteedbaar budget ligt hoger dan vorig jaar, ook de hoogte van het resterende budget is gestegen. Dit komt onder andere omdat het besteedbaar budget van ho-studenten harder is gestegen dan de woonlasten. Bij 39 procent van de ho-studenten zijn de maandelijkse inkomsten en uitgaven in evenwicht. 40 procent houdt geld over, terwijl 21 procent geld tekort komt. Hiermee ligt het aandeel ho-studenten dat geld tekort komt weer op het niveau van voor de coronapandemie.

Bij uitwonende ho-studenten is het aandeel studenten dat maandelijks geld tekort komt 27 procent. De studenten zonder basisbeurs geven vaker aan dat ze geld tekort komen dan studenten met basisbeurs. De studenten die geld tekort komen geven aan dat ze gemiddeld 260 euro per maand tekort komen. Ho-studenten die maandelijks geld tekort komen teren hoofdzakelijk in op hun reserves. Daarnaast worden de uitgaven vaak alsnog beperkt of wordt het tekort opgevangen door extra te werken of geld van ouders te vragen.

Ontwikkeling balans

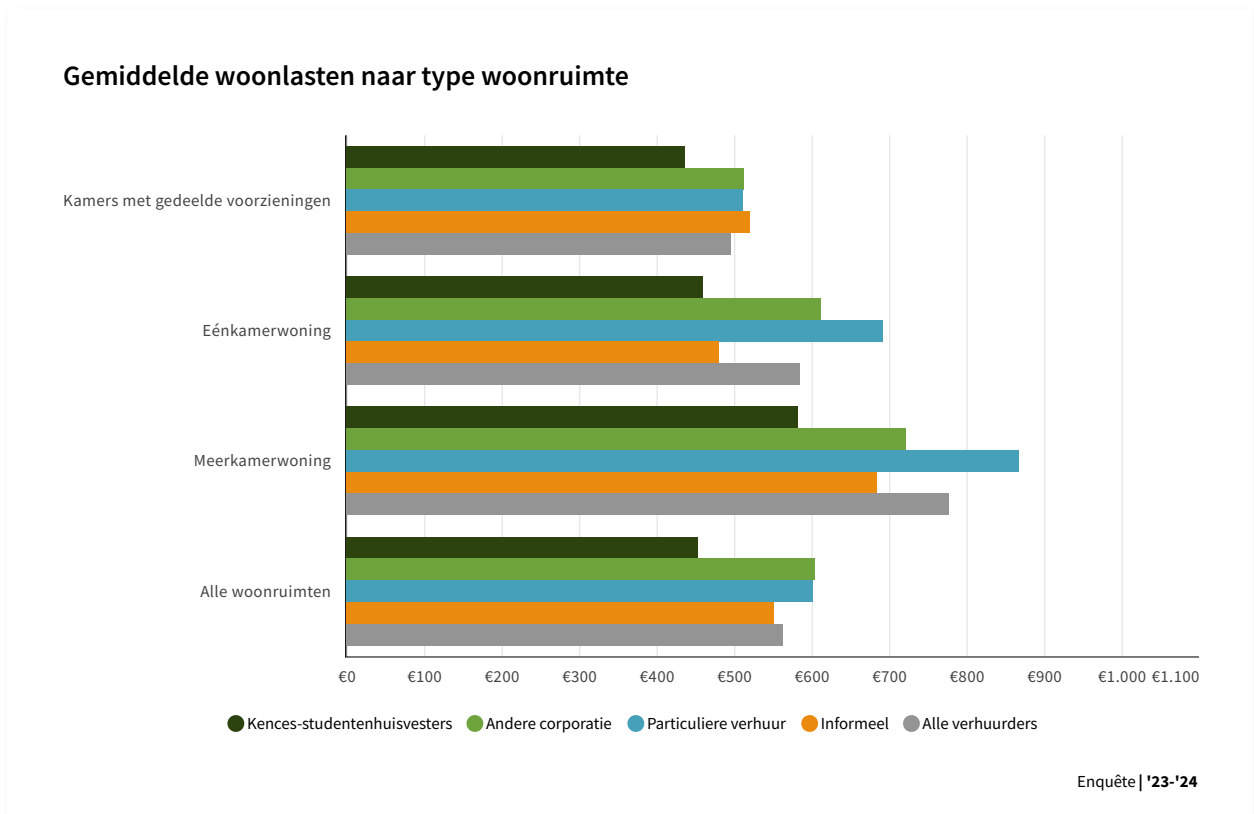

Enquête | '16-'17 - '23-'24

3.2 Woonlasten

Vóór aftrek van de huurtoeslag zijn uitwonende ho-studenten in het collegejaar '23-'24 gemiddeld 630 euro per maand aan huur inclusief bijkomende woonlasten kwijt. Na aftrek van huurtoeslag blijft hier 565 euro per maand van over. Het verschil tussen de woonlasten voor en na aftrek van huurtoeslag is vooral zichtbaar bij één- en meerkamerwoningen. Studenten woonachtig in kamer met gedeelde voorzieningen hebben vaker geen recht hebben op huurtoeslag.

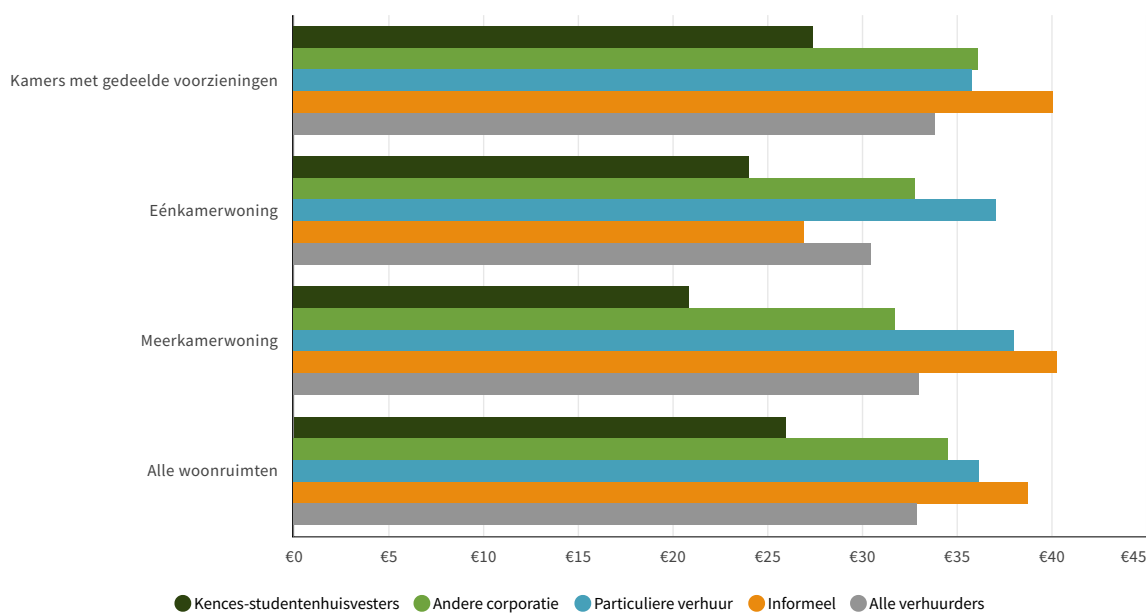
Kijkend naar de woonlasten (na aftrek van de huurtoeslag) per type verhuurder, dan zijn deze het laagst bij Kences-studentenhuisvesters. Verder zijn de woonlasten van kamers met gedeelde voorzieningen logischerwijs lager in vergelijking met één- en meerkamerwoningen.

De woonlasten per vierkante meter na aftrek van huurtoeslag en inclusief bijkomende lasten bedragen gemiddeld 29 euro. Het gebruik van woonlasten per vierkante meter is echter niet voldoende nauwkeurig om prijsverschillen te meten. Dit komt onder andere doordat verschillende woonkarakteristieken, zoals het type woonruimte, het gemiddelde totale oppervlak van de woonruimte en de locatie, ook van invloed zijn op de prijzen. Daarom wordt ook gekeken naar de woonlasten per vierkante meter uitgesplitst naar het type woonruimte en type verhuurder. Hierbij is alleen gekeken naar woonruimten met een maximale oppervlakte van 35 vierkante meter, gelegen op een A-locatie binnen de stad en naar steden waar Kences-studentenhuisvesters actief zijn.

Uit deze vergelijking blijkt dat de woonlasten per vierkante meter voor een meerkamerwoning vergelijkbaar dan wel lager zijn dan die voor een kamer met gedeelde voorzieningen. Ondanks een maximum aan oppervlakte is dit nog steeds een effect van een hoger gemiddeld vloeroppervlak bij dit type woonruimte. Ook de prijzen voor éénkamerwoningen zijn lager dan gemiddeld. Bij corporaties, en vooral bij Kences-studentenhuisvesters, zijn de woonlasten per vierkante meter het laagst. Particuliere verhuur laat juist bovengemiddelde woonlasten zien.

Gemiddelde woonlasten per m²

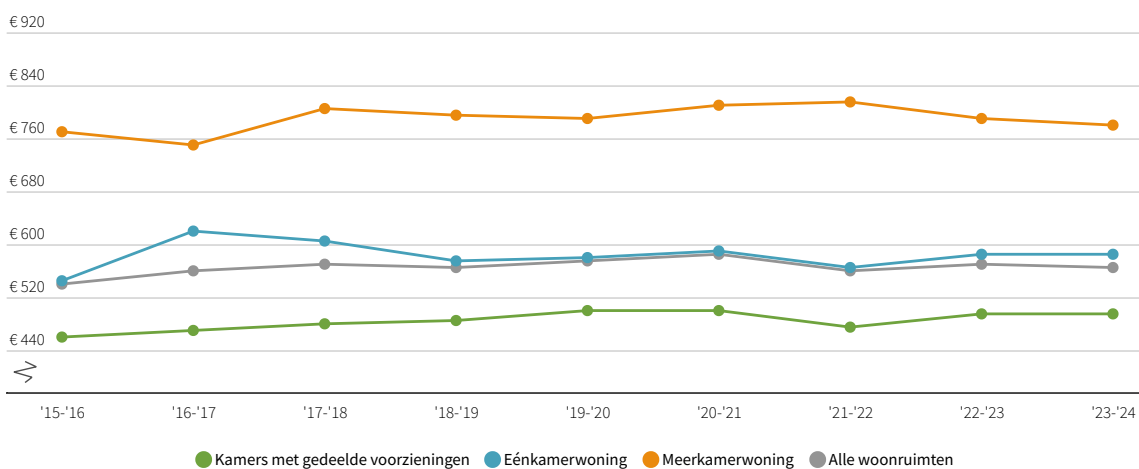

Enquête | '23-'24

Gecorrigeerd voor inflatie (gehanteerde inflatie afgelopen jaar: 2,7%) zijn de woonlasten per woonruimte tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 gemiddeld met 0,5 procent per jaar gestegen. Tussen de collegejaren '22-'23 en '23-'24 zijn de woonlasten met gemiddeld 1,2 procent gedaald. De woonlasten zijn in het collegejaar '23-'24 (peilmoment mei) dus minder hard gestegen dan de inflatie. Vorig jaar stegen de woonlasten juist harder dan de inflatie.

Kijkend naar de typen woonruimten, is de daling van de woonlasten alleen bij meerkamerwoningen terug te zien. De gemiddelde woonlasten voor kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen zijn het afgelopen jaar juist licht gestegen met respectievelijk 0,8 en 0,4 procent.

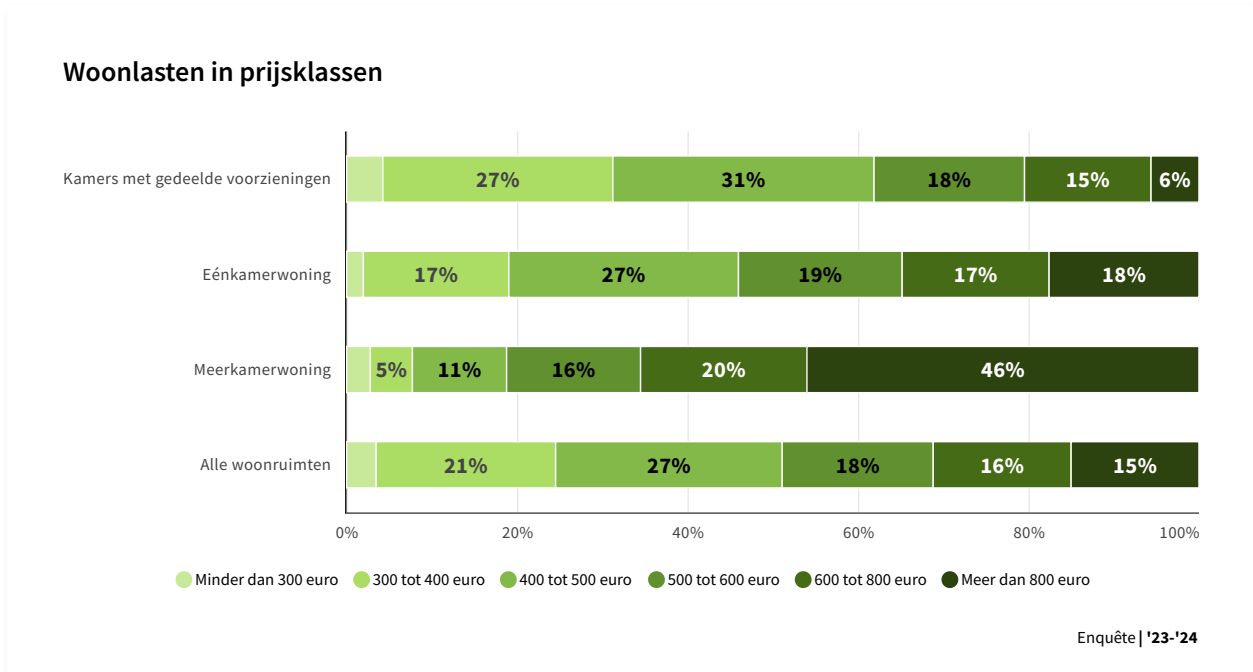
Gemiddelde woonlasten gecorrigeerd voor inflatie naar type woonruimte

Enquête | '15-'16 - '23-'24

Van de uitwonende ho-studenten betaalt bijna de helft, namelijk 48 procent, tussen de 300 en 500 euro aan woonlasten. 3 procent geeft aan minder dan 300 euro uit te geven, terwijl 15 procent juist 800 euro of meer aan woonlasten besteedt.

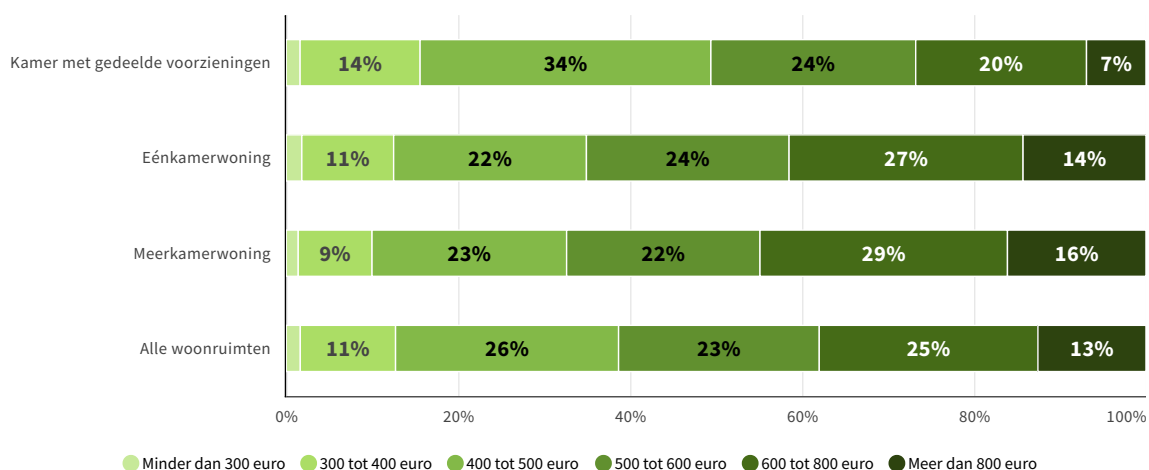
De verdeling van de woonlasten over de verschillende klassen verschilt logischerwijs per type woonruimte. Van de ho-studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wonen, betaalt 62 procent minder dan 500 euro aan woonlasten (inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag). Voor éénkamerwoningen en meerkamerwoningen ligt dit aandeel op respectievelijk 46 procent en 19 procent. Aan de andere kant geeft slechts een klein deel van de ho-studenten in een kamer met gedeelde voorzieningen 800 euro of meer uit aan woonlasten (6%). Ter vergelijking, dit aandeel ligt op 18 procent voor éénkamerwoningen en 46 procent voor meerkamerwoningen.

Aan ho-studenten die van plan zijn binnen één jaar te verhuizen en dan nog student zijn, is gevraagd hoeveel woonlasten zij maximaal willen uitgeven aan een woonruimte. De helft (49%) van de studenten met een verhuismens naar een kamer met gedeelde voorzieningen geeft aan maximaal 500 euro aan woonlasten te willen uitgeven. Slechts 7 procent is bereid om meer dan 800 euro aan woonlasten uit te geven. Dit is vergelijkbaar met wat studenten op dit moment betalen voor een kamer met gedeelde voorzieningen.

De maximale woonlasten die studenten per maand aan hun woonruimte willen uitgeven, liggen hoger bij studenten die in een één- of meerkamerwoning willen wonen. Hierin valt op dat 16 procent van de studenten die in een meerkamerwoning wenst te wonen, bereid is meer dan 800 euro uit te geven aan de woonlasten. Dit terwijl 46 procent van de studenten die op dit moment in een meerkamerwoning woont meer dan 800 euro aan woonlasten kwijt is.

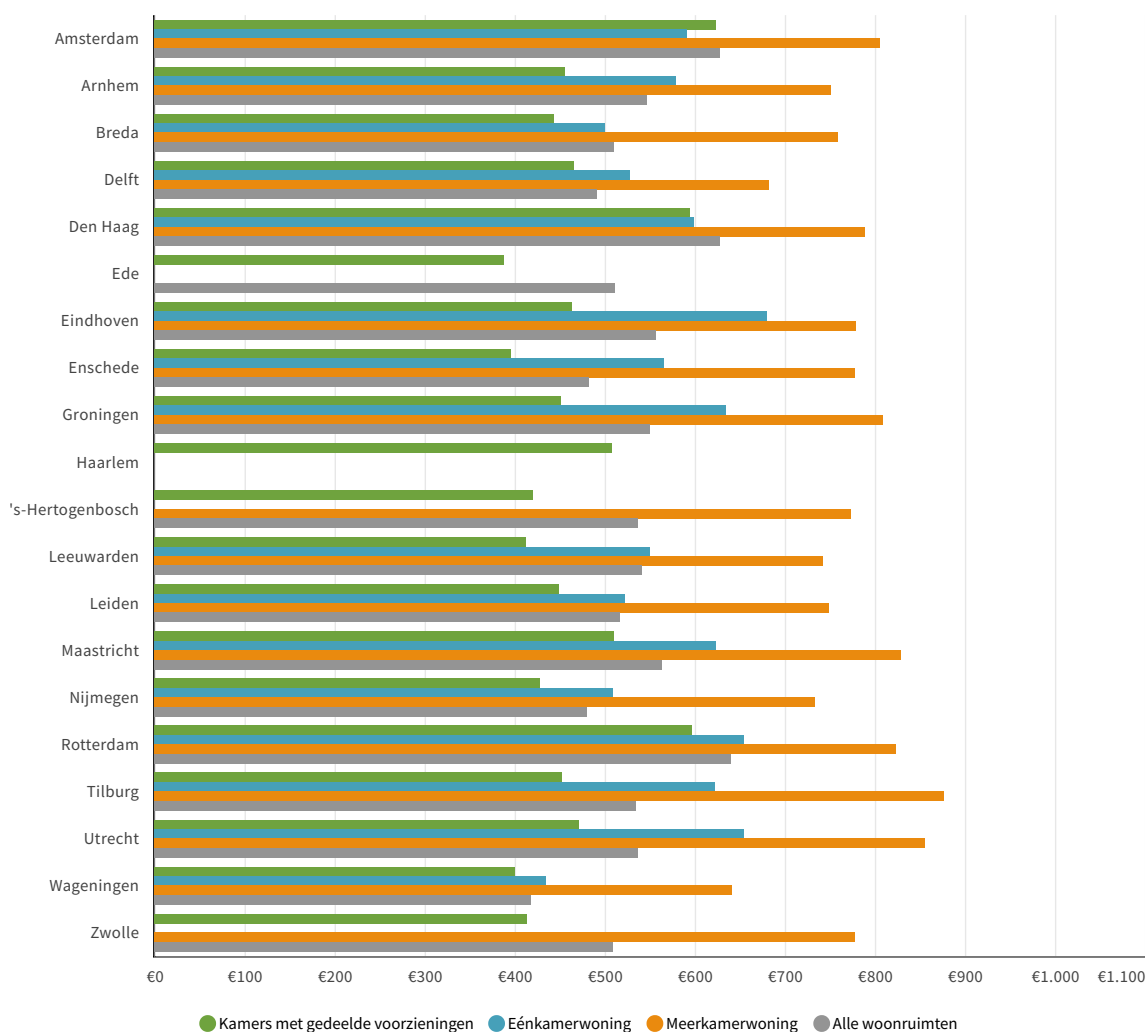
Maximale woonlasten naar gewenst type woonruimte

Enquête | '23-'24

Kijkend naar de woonlasten per stad blijken de woonlasten in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam met meer dan 600 euro hoger dan gemiddeld. De woonlasten in Delft, Enschede, Nijmegen en Wageningen zijn met minder dan 500 euro beduidend lager dan in de andere steden.

Gemiddelde woonlasten naar woonstad en type woonruimte

Enquête | '23-'24

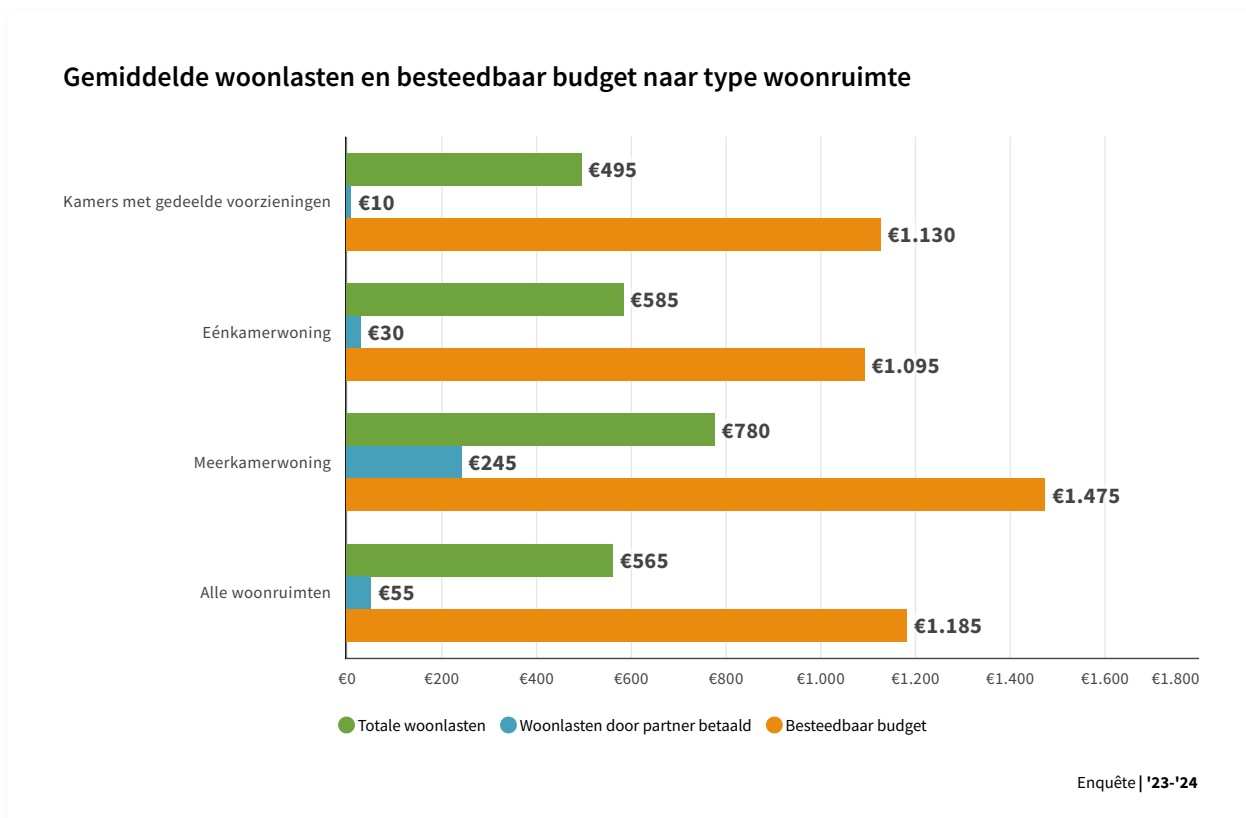
3.3 Woonquote

Studenten zijn een specifieke doelgroep als het om inkomsten en uitgaven gaat. Daarom hanteert deze monitor een afwijkende definitie van de woonquote. Zo wordt de gemiddelde woonquote op individueel niveau berekend in plaats van op huishoudensniveau. Bovendien wordt gerekend met het besteedbaar budget waarin ook studiekosten, ouderlijke bijdrage, de basisbeurs en leningen zijn meegenomen.

De woonquote (definitie MS) wordt bepaald door de gemiddelde woonlasten minus het deel dat een partner bijdraagt aan woonlasten te relateren aan het besteedbaar budget. In het collegejaar '23-'24 bedragen de gemiddelde woonlasten 565 euro, waarvan 55 euro door een partner wordt betaald. Als we de woonlasten die de ho-student zelf betaalt (515 euro) delen door het besteedbaar budget (1.185 euro), blijkt dat ho-studenten in het collegejaar '23-'24 gemiddeld 43 procent van hun budget aan wonen uitgeven.

De woonquote van ho-studenten in een meerkamerwoning ligt met 36 procent beduidend lager dan gemiddeld. Dit komt doordat 62 procent van de ho-studenten in een meerkamerwoning de woonlasten deelt met hun partner en daardoor niet alle woonlasten zelf hoeft te dragen. Ho-studenten die in een meerkamerwoning wonen en hun

woonlasten niet delen met een partner, hebben met een woonquote van 41 procent een woonquote die dichtbij het gemiddelde ligt.

Ho-studenten passen hun inkomenspatroon aan op hun woonlasten. In het collegejaar '23-'24 is het besteedbaar budget iets harder gestegen dan de woonlasten. Om deze reden is de woonquote het afgelopen jaar met 1 procentpunt gedaald. Ho-studenten hebben in het collegejaar '23-'24 vooral meer inkomen vanwege de herinvoering van de basisbeurs. Dit heeft een positief effect op het besteedbaar budget van de student.

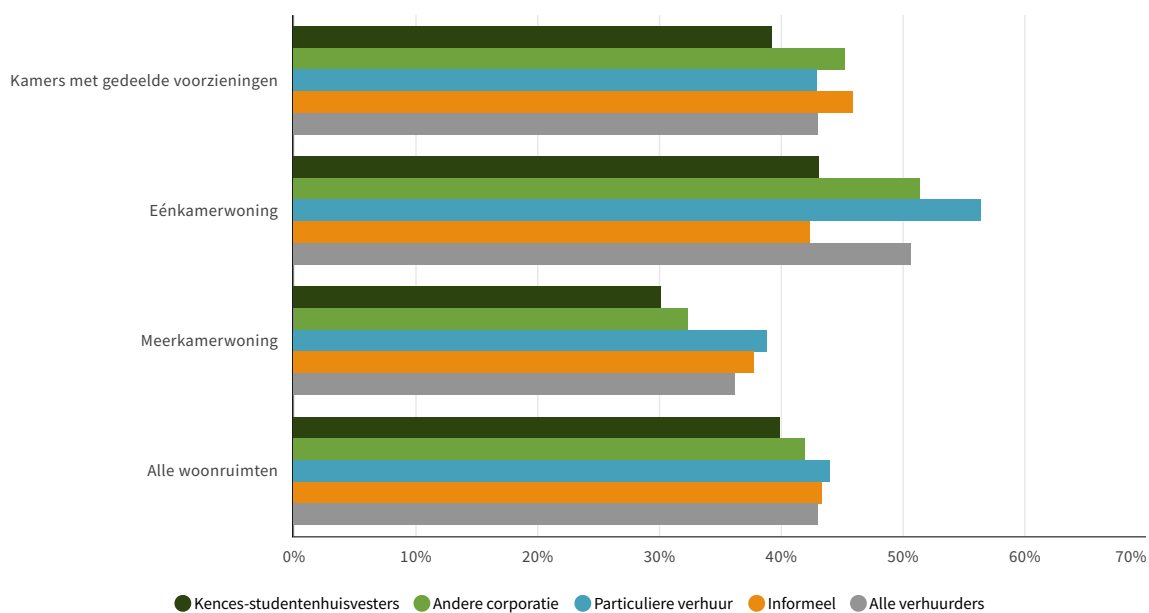
Ontwikkeling gemiddelde woonquote uitwonende studenten

	'21-'22	'22-'23	'23-'24
Kamers met gedeelde voorzieningen	49%	45%	43%
Eénkamerwoningen	53%	51%	51%
Meerkamerwoningen	38%	37%	36%
Alle woonruimten	47%	44%	43%

Enquête | '21-'22 - '23-'24

Ho-studenten die een woonruimte huren bij een corporatie, waaronder de Kences-studentenhuisvesters, hebben met 40 procent gemiddeld de laagste woonquote. De verschillen in woonquote tussen type verhuurders zijn het grootst bij één- en meerkamerwoningen.

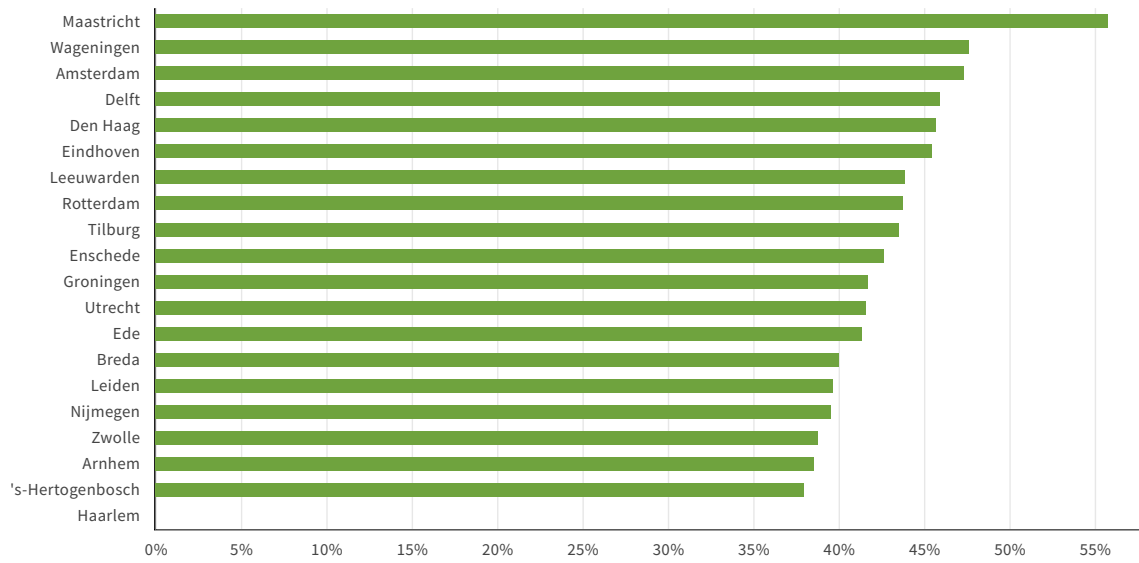
Gemiddelde woonquote naar verhuurder en type woonruimte

Enquête | '23-'24

Net als door de jaren heen, zien we ook tussen steden dat ho-studenten hun inkomenspatroon aanpassen op hun woonlasten. Om deze reden hebben steden waar ho-studenten een hoog besteedbaar budget hebben, niet noodzakelijkerwijs een lage woonquote. Maastricht valt op vanwege een hoge woonquote. Dit wordt geheel veroorzaakt door het hoge aandeel internationale studenten in deze stad, die over het algemeen een hogere woonquote dan Nederlandse studenten kennen. Arnhem, 's-Hertogenbosch en Zwolle kennen juist een lage woonquote.

Gemiddelde woonquote

Enquête | '23-'24

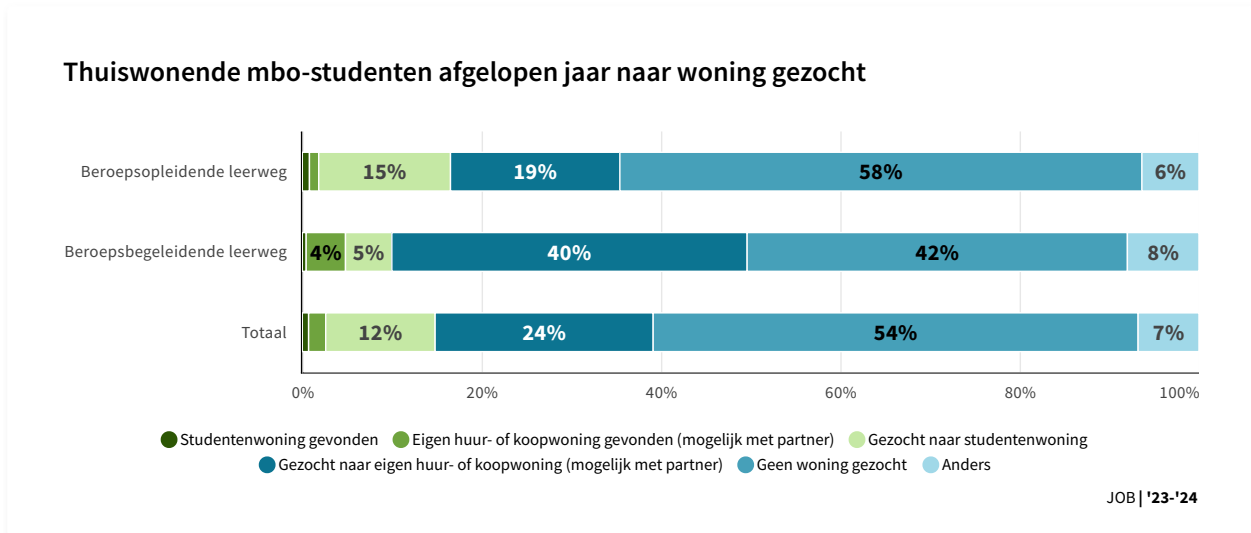
4 Verhuisceneigtheid

54 procent van de mbo-studenten die nog thuis wonen vanwege betaalbaarheid of het niet kunnen vinden van geschikte woonruimte heeft het afgelopen jaar niet gezocht naar een woonruimte. 12 procent heeft gezocht naar een studentenwoning en 24 procent naar een eigen huur- of koopwoning. 3 procent heeft al een nieuwe woonruimte gevonden en verhuist waarschijnlijk binnenkort.

De verhuiscwensen van voltijd en duale ho-studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs geven inzicht in de dynamiek op de studentenwoningmarkt. 36 procent van de ho-studenten heeft verhuiscplannen voor het komende jaar. Een groot deel hiervan (43%) bestaat uit studenten die het ouderlijk huis willen verlaten, en ongeveer een kwart is al uitwonend maar wenst naar een andere stad te verhuizen. Van de ho-studenten met een verhuiscwens binnen een jaar is 42 procent een jaar later niet verhuisc. Meer dan de helft van hen geeft als reden dat er geen beschikbare woonruimte is.

4.1 Zoektocht naar woonruimte mbo-studenten

Aan de groep thuiswonende mbo-studenten die aangeven thuis te wonen vanwege betaalbaarheid of het niet kunnen vinden van geschikte woonruimte, is gevraagd of zij het afgelopen jaar naar een nieuwe woonruimte hebben gezocht. Het merendeel (54%) heeft niet gezocht. 12 procent heeft gezocht naar een studentenwoning en 24 procent naar een eigen huur- of koopwoning. Bol-studenten zochten vaker naar een studentenwoning (15%) dan bbl-studenten (5%). 3 procent heeft al een nieuwe woonruimte gevonden en verhuisc waarschijnlijk binnenkort.

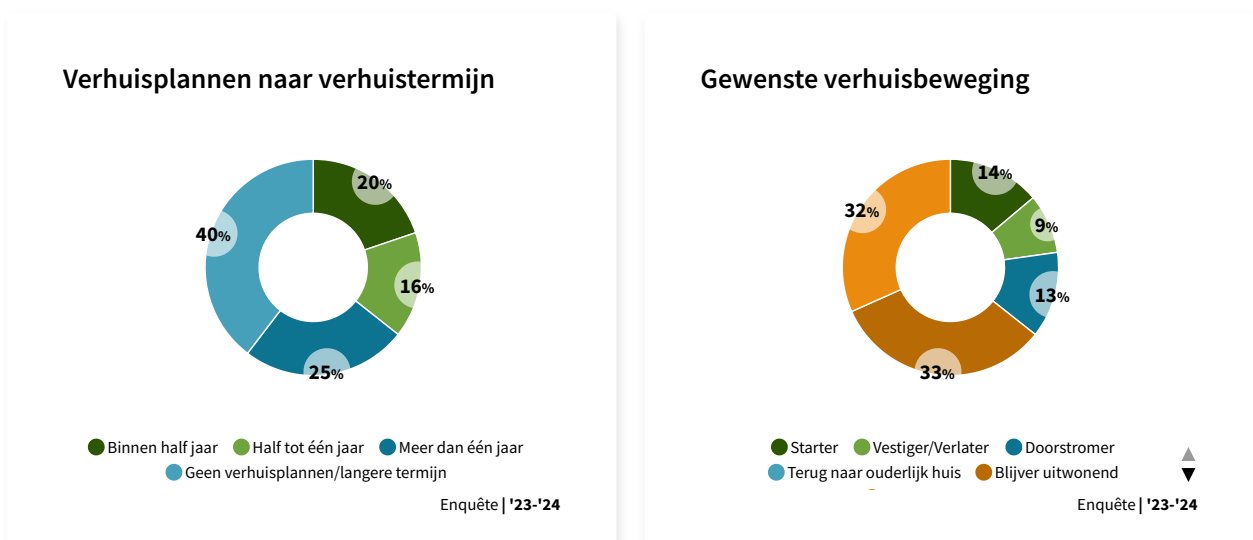

Wanneer aan de thuiswonende mbo-studenten die het afgelopen jaar naar een woonruimte hebben gezocht wordt gevraagd waarom zij nog geen woonruimte hebben gevonden, is de betaalbaarheid van woonruimten de meest voorkomende reden (55%). Daarna volgt het niet kunnen vinden van een beschikbare woonruimte (28%). Bol-studenten geven vaker dan bbl-studenten aan dat ze vanwege de betaalbaarheid geen woonruimte hebben gevonden. Bbl-studenten geven juist vaker aan dat ze geen beschikbare woonruimte konden vinden.

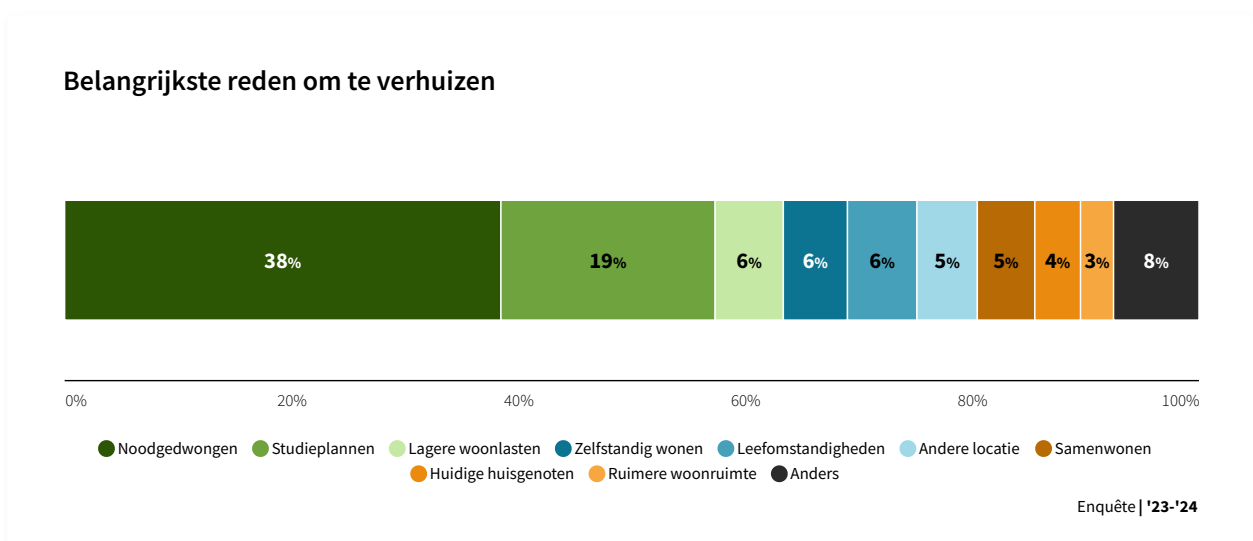
Van de thuiswonende studenten die naar een woonruimte hebben gezocht, maar er geen hebben gevonden, denkt 52 procent dat het voor een mbo-student moeilijker is om een woonruimte te vinden dan voor een ho-student. Hierbij dient de kanttekening te worden geplaatst dat het voor mbo-studenten lastig kan zijn geweest om hun situatie te vergelijken met die van ho-studenten. Het is niet bekend wat de reden is dat mbo-studenten denken dat het voor hen lastiger is om een woonruimte te vinden.

4.2 Verhuiscapaciteit ho-studenten

Van alle ho-studenten heeft 60 procent verhuisplannen. In totaal hebben 263.100 ho-studenten (36%) plannen om binnen het komende jaar te verhuizen. Deze laatste groep, die hier de verhuiscapaciteit studenten wordt genoemd, bestaat uit 100.700 studenten die het ouderlijk huis willen verlaten (starters), 66.400 studenten die naar een (andere) studentenstad willen verhuizen (dit zijn zowel vestigers als verlaters) en 93.000 studenten die binnen hun huidige woonstad willen verhuizen (doorstromers). Tenslotte zijn er nog 3.000 studenten die van plan zijn terug te keren naar het ouderlijk huis.

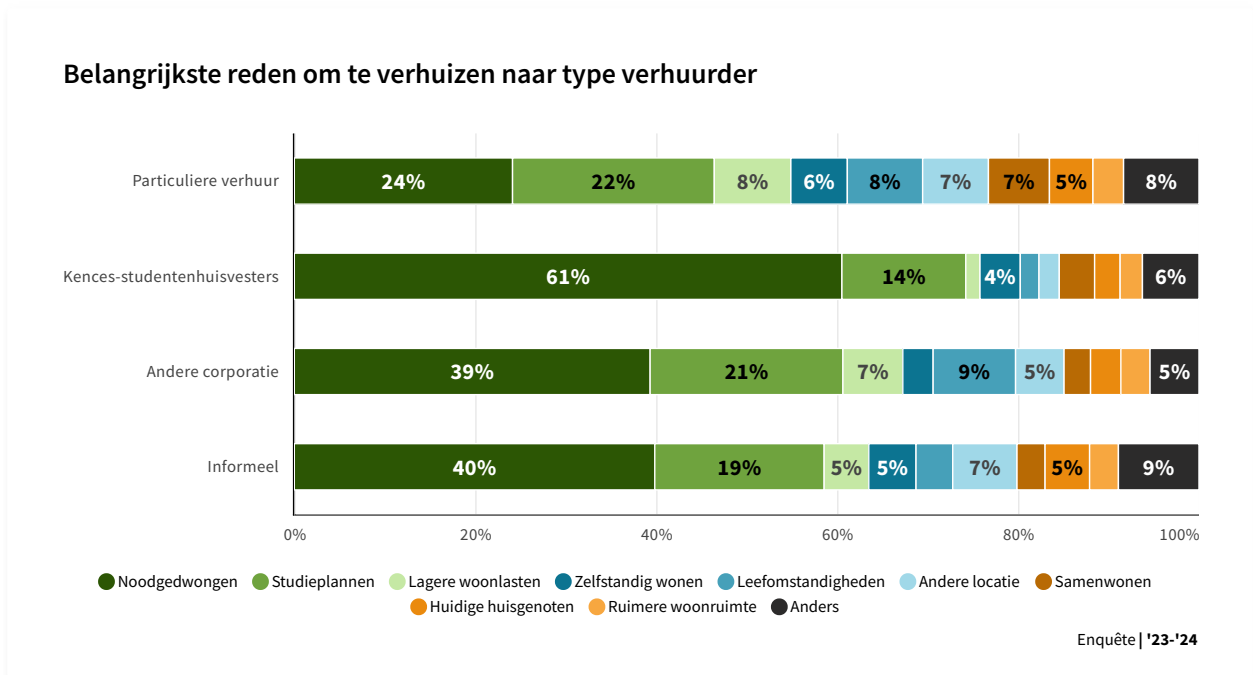

Uitwonende ho-studenten die van plan zijn om binnen een half jaar te verhuizen én die woonachtig zijn in hun studiestad, zijn gevraagd naar de redenen achter hun verhuiscapaciteit. Van deze groep geeft 38 procent aan dat ze noodgedwongen moeten verhuizen. Dit aandeel ligt hoger dan in het collegejaar '18-'19 toen 26 procent van de ho-studenten dit als reden gaf. De op een na meest gegeven reden is met 19 procent het wijzigen van studieplannen, zoals veranderen van studie, afstuderen of vertrek naar het buitenland. Andere redenen om te willen verhuizen zijn de leefomstandigheden en de wens voor lagere woonlasten.

De belangrijkste reden voor ho-studenten om binnen een half jaar te verhuizen verschilt per verhuurder. Studenten die wonen bij een Kences-huisvester, geven vaker dan bij andere typen verhuurders aan dat zij noodgedwongen moeten verhuizen. Dit heeft ermee te maken dat Kences-huisvesters veel met campuscontracten werken. Daarentegen geeft slechts een klein deel van hen aan dat ze willen verhuizen vanwege de woonlasten.

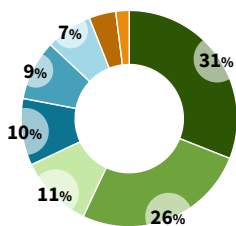
Bij particuliere verhuurders geeft 24 procent van de ho-studenten aan dat zij noodgedwongen moeten verhuizen. Dit aandeel ligt lager ten opzichte van de overige typen verhuurders. Wel is dit aandeel stijgende. In het collegejaar '18-'19 lag het aandeel namelijk nog op 13 procent.

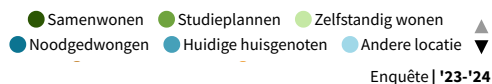
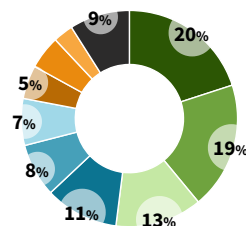
Van alle ho-studenten die in 2023 een uitwonende verhuisswens binnen een jaar hadden, is 42 procent één jaar later niet verhuisd. Het merendeel (59%) geeft als reden dat er geen woonruimte of niet de gewenste woonruimte beschikbaar is (o.a. woonruimte te duur of te klein). Bij 34 procent van de niet verhuisde studenten kan gesteld worden dat het geen reële verhuisswens betrof. Zij hebben geen actie ondernomen of zijn door verschillende omstandigheden niet meer op zoek naar een woonruimte.

Van de ho-studenten zonder een verhuisswens binnen één jaar in 2023 is een jaar later 12 procent toch verhuisd. 20 procent van de ho-studenten die toch verhuisd zijn, geeft aan te zijn gaan samenwonen en 19 procent geeft aan dat hun studieplannen zijn gewijzigd. Andere veelvoorkomende redenen zijn dat studenten zelfstandiger zijn gaan wonen (13%) of dat ze noodgedwongen hun woonruimte uit moesten (11%).

Reden niet verhuisd

Reden wel verhuisd

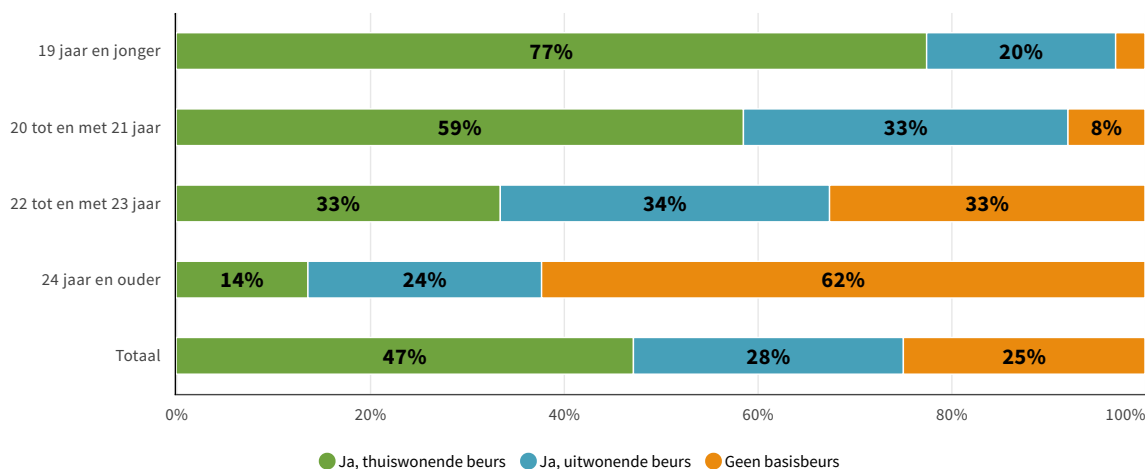
4.3 Invoering basisbeurs ho-studenten

In het collegejaar '23-'24 is de basisbeurs opnieuw ingevoerd voor studenten in het hoger onderwijs. Ho-studenten kunnen een basisbeurs aanvragen indien zij ingeschreven staan bij een door de overheid erkende opleiding en binnen hun nominale studieduur zitten. 75 procent van de Nederlandse ho-studenten ontvangt dit jaar een basisbeurs. Van deze groep ontvangt 63 procent een thuiswonende beurs en 37 procent een uitwonende beurs.

Aangezien enkel ho-studenten die binnen de nominale studieduur zitten recht hebben op de basisbeurs, zijn verschillen zichtbaar tussen leeftijdsklassen. Zo ontvangt 97 procent van de studenten jonger dan 20 jaar de basisbeurs, terwijl slechts 38 procent van de studenten ouder dan 23 jaar de basisbeurs ontvangt.

Tot slot kunnen onder bepaalde voorwaarden ook internationale ho-studenten een basisbeurs ontvangen. In het collegejaar '23-'24 ontvangt 18 procent van alle internationale diplomastudenten in het hoger onderwijs een basisbeurs.

Nederlandse ho-studenten met basisbeurs naar leeftijdsklassen

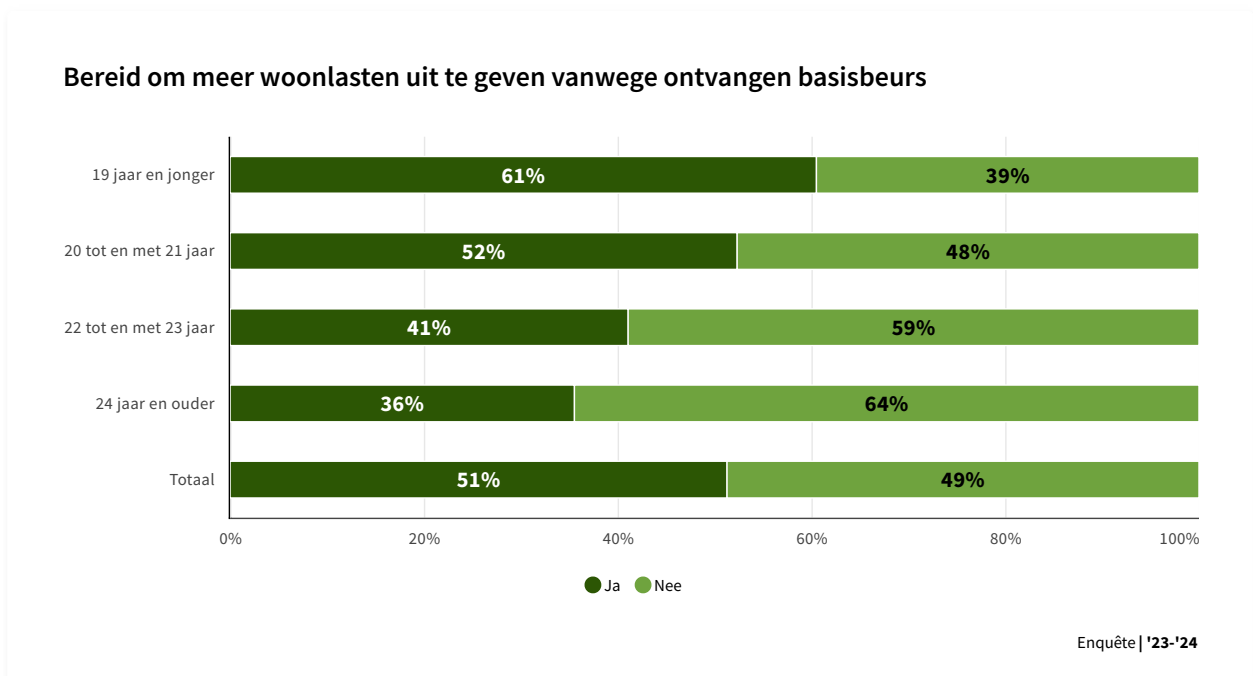

Enquête | '23-'24

Aan Nederlandse verhuisgeneigde ho-studenten die een basisbeurs ontvangen, is gevraagd of zij door de herinvoering van de basisbeurs bereid zijn meer woonlasten voor een woonruimte te betalen dan zonder de basisbeurs. Van deze groep geeft 51 procent aan bereid te zijn meer woonlasten te betalen voor de woonruimte die ze zoeken ten opzichte van de situatie waarin de student geen basisbeurs ontvangt.

Jongere studenten geven vaker aan bereid te zijn meer woonlasten uit te geven voor een woonruimte dan oudere studenten. Waar 61 procent van de studenten onder de 20 jaar bereid is meer woonlasten te betalen, ligt dit aandeel bij studenten ouder dan 23 jaar op 36 procent.

De bereidheid van jonge studenten om meer woonlasten vanwege de basisbeurs neer te leggen voor een woonruimte, is ook goed terug te zien in het aandeel jonge studenten dat uitwonend is. Het aandeel uitwonende Nederlandse ho-studenten jonger dan 20 jaar is na een jarenlange daling afgelopen jaar voor het eerst weer gestegen van 18 naar 22 procent. Bij de oudere ho-studenten zien we deze stijging niet. In de jaren na afschaffing van de basisbeurs in '15-'16 gebeurde precies het tegenovergestelde. Toen was juist een daling van het aandeel uitwonende jonge ho-studenten zichtbaar. Al met al lijkt de herinvoering van de basisbeurs, als het om huisvesting gaat, dus met name een effect op de jonge ho-studenten te hebben.

5 Woonwensen ho-studenten

Bij het zoeken naar woonruimten maken ho-studenten afwegingen tussen verschillende woonruimtekenmerken. Uit de enquête 'Wonen als student' blijkt dat woonlasten het belangrijkste kenmerk zijn bij het kiezen van een woonruimte. Hoe jonger de student, hoe meer waarde wordt gehecht aan lage woonlasten. Het type woonruimte is minder belangrijk voor jongere studenten in vergelijking met oudere studenten.

Rekening houdend met de woonlasten die ho-studenten voor woonruimten in de huidige situatie betalen, hebben studenten een duidelijke voorkeur voor éénkamerwoningen. Ho-studenten hebben gemiddeld 180 euro extra over om in een éénkamerwoning te wonen in plaats van in een kamer met gedeelde voorzieningen. In de huidige situatie liggen de extra woonlasten 80 euro hoger. Door de gunstige prijzen voor éénkamerwoningen in de huidige markt zijn vooral éénkamerwoningen van minstens 20 vierkante meter op de eerste of tweede voorkeurslocatie populair. Voor kamers met gedeelde voorzieningen op de minst geliefde locatie willen ho-studenten liever niet de huidige woonlasten betalen.

Eén ideale woonruimte voor studenten bestaat niet. Het draait om de combinatie van woonruimtekenmerken. Zo worden éénkamerwoningen alleen verkozen boven kamers met gedeelde voorzieningen als de woonlasten betaalbaar zijn en de locatie goed is. Daarbij verschillen woonvoorkeuren tussen groepen studenten.

5.1 Woonwensen

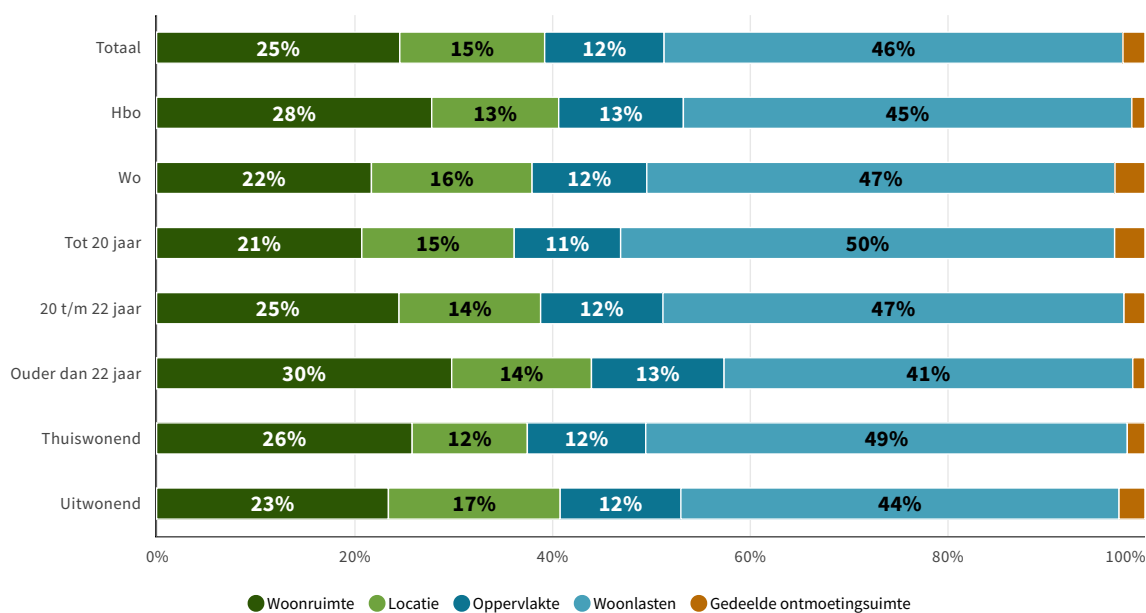
Om een beeld te schetsen van de woonwensen van ho-studenten die binnen één jaar wensen te verhuizen binnen of naar Nederland wordt gebruik gemaakt van de onderzoeksmethodiek conjunct meten. Hierbij moet een respondent gelijktijdig meerdere kenmerken (zoals woonlasten en locatie) tegen elkaar afwegen. Op deze manier wordt een realistischere afspiegeling van de voorkeuren van studenten verkregen dan bij het apart bevragen en analyseren van alle losse kenmerken. Belangrijk op te merken is dat bij deze analyses geen rekening is gehouden met het aanbod en de wachttijden van de typen woonruimten voor de betreffende woonlasten. Gezien de tekorten op de studentenwoningmarkt zullen studenten in hun zoektocht ook zeker rekening moeten houden met dit kenmerk. Meer informatie over de methodiek is te vinden in de [bijlage](#).

Bij het zoeken naar een woonruimte maken ho-studenten afwegingen tussen verschillende woonruimtekenmerken. Een meerkamerwoning in het centrum van een stad brengt immers hogere woonlasten met zich mee dan een kamer met gedeelde voorzieningen buiten het centrum. Om de woonwensen van studenten in beeld te brengen is gekeken naar de invloed van vijf woonruimtekenmerken: type woonruimte, woonoppervlakte, locatie, woonlasten en de aanwezigheid van een ontmoetingsruimte in het complex.

Uit de enquête blijkt dat het kenmerk woonlasten het zwaarst weegt in de zoektocht naar een woonruimte. Na woonlasten spelen type woonruimte en locatie de belangrijkste rol bij het maken van de keuze. De aanwezigheid van een ontmoetingsruimte in het complex heeft, in vergelijking met de andere woonruimtekenmerken, nauwelijks invloed op het kiezen van een woonruimte.

Hoe jonger de ho-student, hoe meer waarde wordt gehecht aan lage woonlasten. Het type woonruimte is bij de jonge studenten juist minder belangrijk dan bij oudere studenten. De verschillen die samenhangen met leeftijd komen terug bij de verschillen tussen thuis- en uitwonende studenten. Thuiswonende studenten met een verhuiscens zijn gemiddeld jonger dan reeds uitwonende studenten.

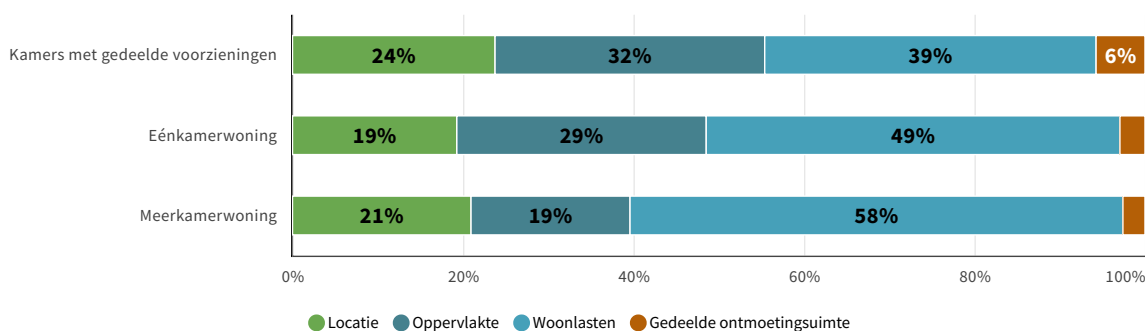
Invloed per kenmerk op de woonruimtekeuze

Enquête | '23-'24

Wanneer wordt gekeken naar de invloed van de verschillende woonruimtekenmerken per type woonruimte, dan blijken de woonlasten bij éénkamerwoningen en met name bij meerkamerwoningen een grotere invloed te hebben dan bij kamers met gedeelde voorzieningen. Bij kamers met gedeelde voorzieningen is het woonoppervlakte juist belangrijk. Bovendien is de aanwezigheid van een ontmoetingsruimte voor kamers met gedeelde voorzieningen belangrijker dan voor één- en meerkamerwoningen. Desondanks blijft dit kenmerk ook bij kamers met gedeelde voorzieningen het minst bepalende kenmerk ten opzichte van de andere kenmerken.

Invloed per kenmerk en type woonruimte op de woonruimtekeuze

Enquête | '23-'24

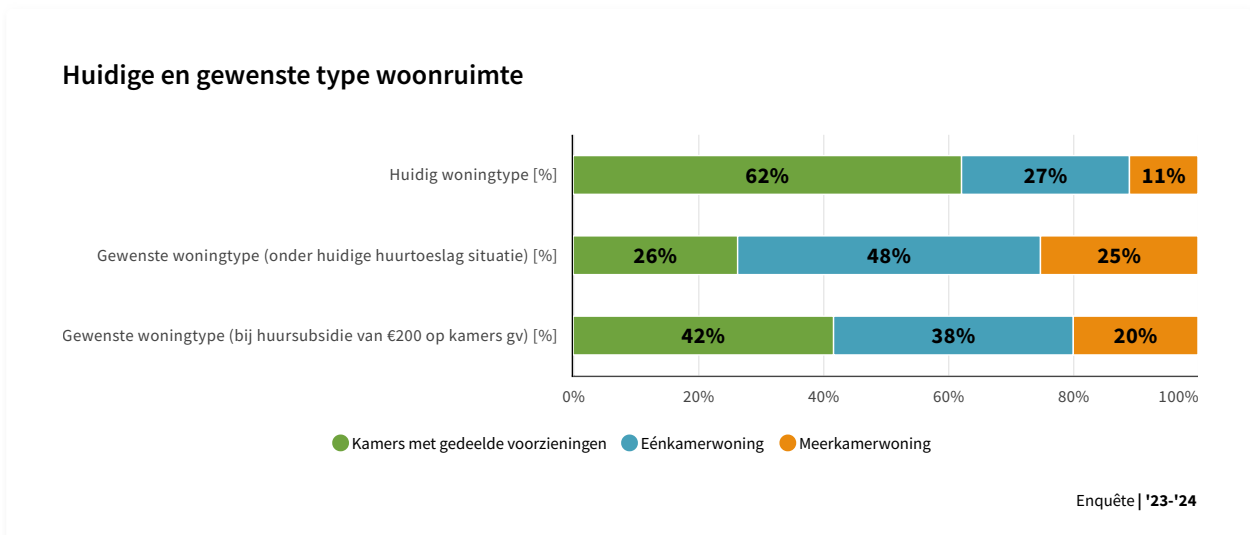
Van de uitwonende ho-studenten met een verhuisswens binnen één jaar én als student woont 62 procent in een kamer met gedeelde voorzieningen en 27 procent in een éénkamerwoning. Wanneer aan alle ho-studenten (zowel thuis- als uitwonend) met een uitwonende verhuisswens binnen één jaar simpelweg wordt gevraagd hoe zij het liefste willen wonen, blijkt de grootste groep de voorkeur te geven aan een éénkamerwoning (39%). Meerkamerwoningen en kamers met gedeelde voorzieningen volgen met respectievelijk 33 en 28 procent.

Het simpelweg stellen van de vraag hoe studenten willen wonen, geeft een eerste inzicht in de woonwensen van ho-studenten. Echter zullen studenten deze vraag allemaal net wat anders beantwoorden. De ene student zal wel rekening houden met de woonlasten die bij de verschillende type woonruimten komen kijken, terwijl de ander bij het invullen een bepaalde specifieke woonlocatie in gedachte houdt. Een internationale student zal misschien de optie kamers met gedeelde voorzieningen geheel uitsluiten omdat hij of zij de Nederlandse taal niet spreekt.

Het is daarom zuiverder om de woonwensen van ho-studenten in beeld te brengen waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende woonruimtekenmerken én de bijbehorende woonlasten (onder de huidige huurtoeslag situatie) die studenten in de huidige situatie ervoor betalen.

Rekening houdend met de huidige woonlasten in de markt die bij verschillende type woonruimten horen, blijkt ongeveer de helft van de ho-studenten (48%) de voorkeur te geven aan een éénkamerwoning en ruim een kwart aan een kamer met gedeelde voorzieningen (26%). Nog eens een kwart heeft een voorkeur voor een meerkamerwoning. De prijs-kwaliteitverhouding bij éénkamerwoningen ligt in de huidige markt een stuk gunstiger dan bij bijvoorbeeld kamers met gedeelde voorzieningen. Studenten krijgen meer woonruimte voor hun geld. Dit heeft er onder andere mee te maken dat studenten voor éénkamerwoningen vaak huurtoeslag ontvangen.

Wanneer op alle kamers met gedeelde voorzieningen een huursubsidie van 200 euro zou zitten (en de huidige woonlasten na aftrek van huurtoeslag bij één- en meerkamerwoningen gelijk blijven), dan neemt de wens voor een kamer met gedeelde voorzieningen flink toe naar 42 procent. De wens voor een éénkamerwoning daalt in deze situatie naar 38 procent.

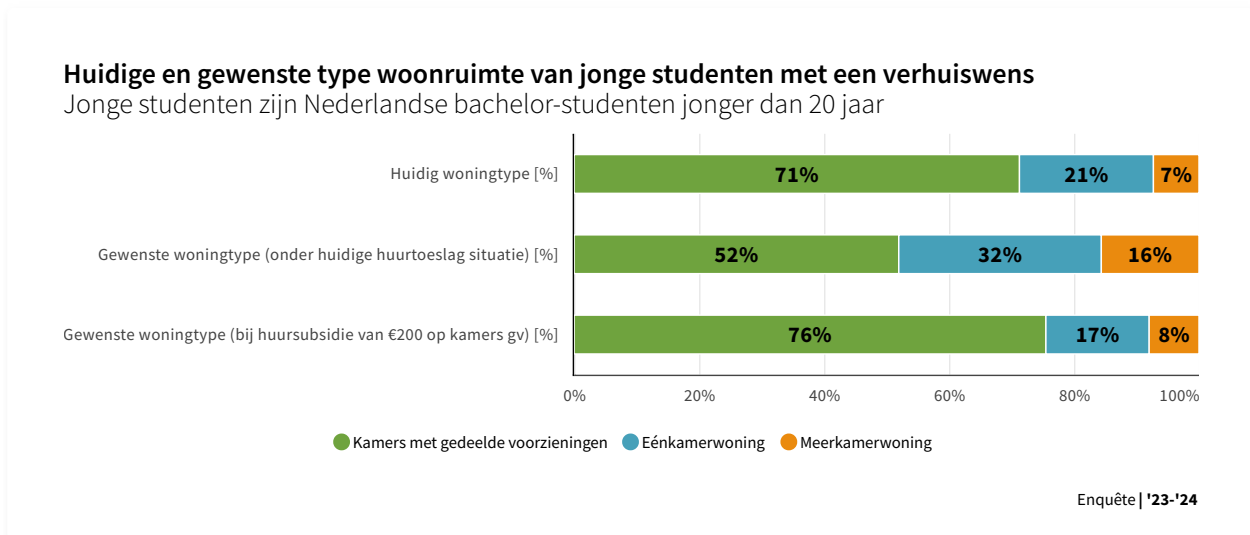

De woonwensen van ho-studenten zijn niet hetzelfde voor verschillende groepen studenten. Naast de huidige studenten is het ook interessant inzicht te hebben in de woonwensen van aankomende studenten. Denk hierbij aan de leerlingen in het laatste schooljaar van het voortgezet onderwijs die van plan zijn volgend jaar naar het hoger onderwijs door te stromen. De monitor studentenhuysvesting heeft geen inzicht in de woonwensen van middelbare scholieren. Om toch een zo goed mogelijk beeld van de wensen van deze groep te geven, is gekeken naar de groep 'jonge studenten met een verhuwens'. Dit zijn Nederlandse thuiswonende bachelorstudenten jonger dan 20 jaar die uitwonend wensen te zijn.

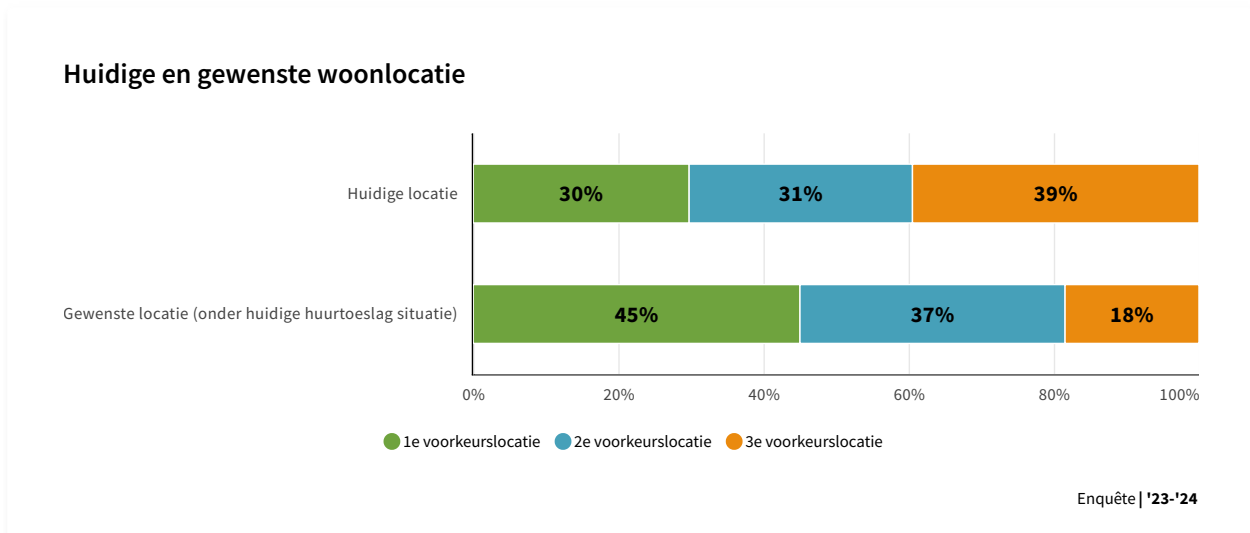
Van alle uitwonende Nederlandse bachelorstudenten jonger dan 20 jaar met een verhuwens binnen één jaar woont het overgrote deel (71%) in een kamer met gedeelde voorzieningen. Wanneer rekening wordt gehouden met de huidige woonlasten (onder de huidige huurtoeslag situatie) die bij de verschillende type woonruimten komen kijken, wenst 52 procent in een kamer met gedeelde voorzieningen te wonen. Dit aandeel ligt een hoger dan bij alle studenten (26%). De lagere woonlasten bij kamers met gedeelde voorzieningen zijn een belangrijke factor voor de jonge student in de zoektocht naar een woonruimte.

Naast de jonge student hebben ook wo-studenten met name een voorkeur voor een kamer met gedeelde voorzieningen. Internationale studenten en oudere studenten geven juist de voorkeur aan een zelfstandige woonruimte.

Wanneer een huursubsidie van 200 euro op kamers met gedeelde voorzieningen zou zitten (waarbij de huidige woonlasten van één- en meerkamerwoningen gelijk blijven), dan neemt de wens om in een kamer met gedeelde voorzieningen te wonen ook bij de jonge ho-studenten flink toe. In deze situatie heeft 76 procent van de jonge ho-studenten met verhuiscwens de voorkeur om in een kamer met gedeelde voorzieningen te wonen. 17 procent heeft voorkeur voor een éénkamerwoning en 8 procent voor een meerkamerwoning.

Voor de woonlocatie kan een vergelijkbare analyse worden gemaakt als voor het type woonruimte is gemaakt. Wanneer naar de gewenste locatie van alle ho-studenten met een verhuiscwens binnen één jaar wordt gekeken, waarbij rekening wordt gehouden met de huidige woonlasten (en dus onder de huidige huurtoeslag situatie), wensen ho-studenten vaker in het centrum (meestal eerste voorkeurslocatie) en de rand van het centrum/op de campus te wonen (meestal tweede voorkeurslocatie) dan dat zij nu wonen.

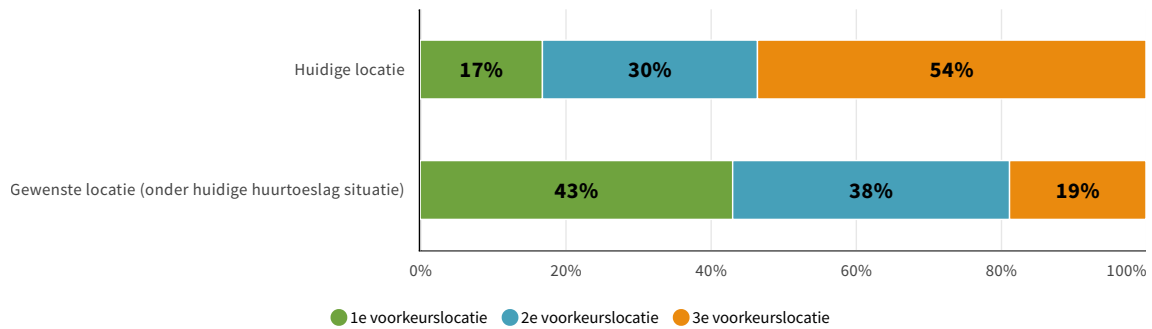

Nederlandse thuiswonende bachelorstudenten jonger dan 20 jaar met een verhuiscwens laten qua voorkeuren voor locatie een vergelijkbaar beeld zien als de totale groep studenten.

Bij woonoppervlakte zijn de voorkeuren van ho-studenten verdeeld. Bij de kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen komen in de huidige situatie relatief veel kleine woonruimten voor, terwijl veel ho-studenten hier duidelijk geen voorkeur voor hebben. Rekening houdend met woonlasten wensen de meeste studenten in een woonruimte van minimaal 20 vierkante meter te wonen.

Huidige en gewenste woonlocatie van jonge studenten met een verhuiswens

Jonge studenten zijn Nederlandse bachelor-studenten jonger dan 20 jaar

Enquête | '23-'24

Binnen de grenzen van de woonlasten die een ho-student bereid is uit te geven aan een woonruimte, is het interessant te zien hoeveel studenten bereid zijn meer te betalen om te wonen op hun voorkeurslocatie. Gemiddeld zijn ho-studenten bereid om 150 euro extra te betalen om op hun tweede voorkeurslocatie (vaak rand centrum/campus) te wonen in plaats van de minst geliefde locatie (vaak buiten het centrum). Ho-studenten hebben nog eens 65 euro extra over om op hun eerste voorkeurslocatie (vaak centrum) te wonen. Deze verschillen zijn aanzienlijk groter dan de huidige prijsverschillen tussen woonruimten op de verschillende locaties. Op basis van de woonwensen van de studenten zouden de woonlasten sterker gedifferentieerd mogen worden naar woonlocatie.

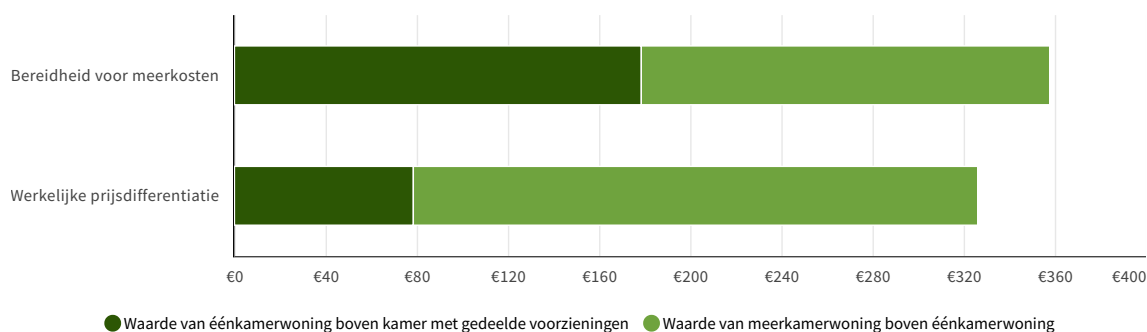
Prijsverschillen van woonruimten tussen voorkeurslocaties

Enquête | '23-'24

Net als voor locatie kan ook bij type woonruimte gekeken worden naar wat een ho-student bereid is meer te betalen. Ho-studenten hebben gemiddeld 180 euro extra over om in een éénkamerwoning te wonen in plaats van in een kamer met gedeelde voorzieningen. In de huidige situatie liggen de extra woonlasten 80 euro hoger. Voor een meerkamerwoning in plaats van een éénkamerwoning is een student bereid om gemiddeld 180 euro extra te betalen. De meerprijs ligt met 250 euro in de huidige situatie hoger. De extra woonlasten die studenten bereid zijn te betalen voor een meerkamerwoning ten opzichte van een kamer met gedeelde voorzieningen ligt op een vergelijkbaar niveau als in de huidige situatie.

Prijsverschillen van woonruimten tussen type woonruimten

Enquête | '23-'24

Voor de 45 mogelijke combinaties van type woonruimte, locatie en woonoppervlakte, zoals deze voorgelegd zijn in de enquête, is bepaald hoeveel euro studenten bereid zijn te betalen. Dit is afgezet tegen hoeveel ho-studenten nu gemiddeld voor deze typen woonruimte betalen. Het verschil tussen de woonlasten die worden betaald en de woonlasten die men bereid is te betalen, geeft een indicatie van de populariteit van de betreffende woonruimte. Woonruimten waarbij de bereidheid voor het betalen van de woonlasten hoger uitvallen dan de huidige woonlasten zullen populair zijn en omgekeerd. Ho-studenten zijn voornamelijk bereid meer te betalen dan de huidige woonlasten voor éénkamerwoningen op de 1e of 2e voorkeurslocatie met een oppervlakte van minstens 20 vierkante meter. Voor kamers met gedeelde voorzieningen op de minst geliefde locatie willen studenten liever niet de huidige woonlasten betalen.

De bereidheid voor de te betalen woonlasten per type woonruimte verschilt tussen doelgroepen. In deze [tabel](#) is voor verschillende groepen ho-studenten inzichtelijk gemaakt hoeveel woonlasten zij bereid zijn te betalen voor een bepaalde woonruimte.

Woonruimten gerankt van meest naar minst aantrekkelijk op basis van huidige woonlasten

Ranking	Woonruimte	Oppervlakte	Voorkeurslocatie	Huidige woonlasten	Bereidheid te betalen woonlasten	% verschil
1	Eénkamerwoning	28m2	1e	€560	€750	34%
2	Eénkamerwoning	28m2	2e	€555	€705	28%
3	Eénkamerwoning	20m2	1e	€565	€720	27%
4	Eénkamerwoning	24m2	1e	€585	€735	26%
5	Eénkamerwoning	20m2	2e	€545	€675	24%
6	Eénkamerwoning	24m2	2e	€570	€690	21%
7	Eénkamerwoning	16m2	1e	€575	€685	19%
8	Eénkamerwoning	16m2	2e	€545	€635	17%
9	Kamer GV	24m2	1e	€535	€590	9%
10	Kamer GV	28m2	1e	€560	€615	9%
11	Kamer GV	20m2	1e	€515	€560	9%
12	Meerkamerwoning	95m2	1e	€840	€910	8%
13	Eénkamerwoning	12m2	1e	€575	€615	7%
14	Kamer GV	28m2	2e	€520	€540	4%
15	Meerkamerwoning	35m2	2e	€685	€710	3%
16	Kamer GV	16m2	1e	€490	€500	2%
17	Meerkamerwoning	35m2	1e	€735	€750	2%
18	Kamer GV	24m2	2e	€505	€515	1%
19	Eénkamerwoning	24m2	3e	€540	€545	1%

Ranking	Woonruimte	Oppervlakte	Voorkeurslocatie	Huidige woonlasten	Bereidheid te betalen woonlasten	% verschil
20	Meerkamerwoning	80m2	1e	€885	€885	0%
21	Meerkamerwoning	50m2	1e	€810	€805	0%
22	Meerkamerwoning	95m2	2e	€850	€845	-1%
23	Meerkamerwoning	65m2	1e	€880	€860	-2%
24	Meerkamerwoning	80m2	2e	€840	€820	-2%
25	Eénkamerwoning	12m2	2e	€560	€545	-3%
26	Kamer GV	20m2	2e	€515	€485	-5%
27	Meerkamerwoning	50m2	2e	€815	€760	-7%
28	Kamer GV	16m2	2e	€475	€435	-9%
29	Eénkamerwoning	20m2	3e	€570	€520	-9%
30	Meerkamerwoning	65m2	2e	€880	€795	-9%
31	Eénkamerwoning	16m2	3e	€515	€465	-10%
32	Meerkamerwoning	95m2	3e	€805	€725	-10%
33	Eénkamerwoning	28m2	3e	€640	€575	-11%
34	Kamer GV	12m2	1e	€475	€420	-12%
35	Meerkamerwoning	65m2	3e	€815	€695	-15%
36	Meerkamerwoning	50m2	3e	€780	€660	-15%
37	Meerkamerwoning	80m2	3e	€865	€710	-18%
38	Meerkamerwoning	35m2	3e	€715	€575	-19%
39	Eénkamerwoning	12m2	3e	€515	€370	-28%
40	Kamer GV	12m2	2e	€460	€305	-33%
41	Kamer GV	28m2	3e	€540	€360	-33%
42	Kamer GV	24m2	3e	€525	€315	-40%
43	Kamer GV	20m2	3e	€510	€260	-49%
44	Kamer GV	12m2	3e	€450	€150	-67%
45	Kamer GV	16m2	3e	€470	€150	-68%

Enquête | '23-'24

5.2 Woonvormen

Studenten maken bij het zoeken naar een woonruimte dus verschillende afwegingen. Hierbij wegen vooral de woonlasten en het type woonruimte zwaar. Door de gemiddelde voorkeuren van ho-studenten voor specifieke woonruimten met elkaar te vergelijken, wordt duidelijk welke combinaties van kenmerken studenten verkiezen boven andere opties.

Voor negen verschillende wooncombinaties zijn de gemiddelde voorkeuren bepaald van alle ho-studenten met een verhuiscens binnen één jaar én als student. Deze combinaties dienen als voorbeelden van hoe diverse kenmerken samen de voorkeuren van studenten beïnvloeden. Hoe langer het staafje in de figuur bij de betreffende woonruimte is, hoe groter de voorkeur van studenten voor deze woonruimte is ten opzichte van de andere woonruimten. Het figuur toont aan dat er niet één ideale woonruimte is, maar dat het gaat om de juiste combinatie van kenmerken. Zo winnen éénkamerwoningen het enkel van kamers met gedeelde voorzieningen als de woonlasten behapbaar zijn en de woonruimte op een goede locatie staat. Daarnaast geven ho-studenten met name de voorkeur aan een kamer met gedeelde voorzieningen op het moment dat de oppervlakte groot genoeg is, de woonruimte betaalbaar is en deze op een goede locatie staat.

Voorkeuren voor specifieke wooncombinaties

Hoe langer de staaf, hoe groter de voorkeur voor de specifieke woonruimte

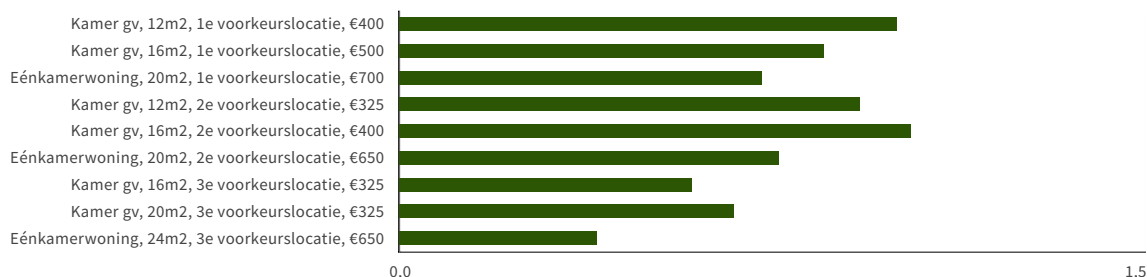

Enquête | '23-'24

De voorkeuren voor diverse woonruimten verschillen logischerwijs tussen studenten. Zo geven Nederlandse thuiswonende bachelorstudenten jonger dan 20 jaar met name voorkeur aan een woonruimte van 400 euro of minder op een goede locatie. Binnen deze negen specifieke woonruimten wordt vooral de voorkeur gegeven aan kamers met gedeelde voorzieningen op de eerste of tweede voorkeurslocatie.

Voorkeuren voor specifieke woonruimten jonge student

Hoe langer de staaf, hoe groter de voorkeur voor de specifieke woonruimte

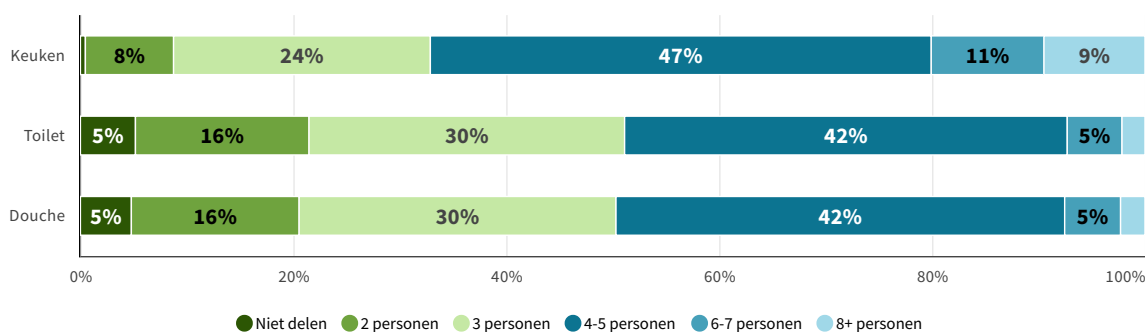

Enquête | '23-'24

5.3 Delen van voorzieningen

Van de ho-studenten met een verhuismwens binnen één jaar heeft 28 procent een verhuismwens naar een kamer met gedeelde voorzieningen. Vraag je aan ho-studenten met een verhuismwens naar een kamer met gedeelde voorzieningen simpelweg met hoeveel personen zij hun voorzieningen willen delen, dan geven de meeste studenten aan de voorkeur te hebben aan het delen van voorzieningen met 4 tot 5 personen (inclusief de student zelf). Dit geldt voor het delen van zowel toilet, douche als keuken. Studenten vinden het minder belangrijk met hoeveel personen een keuken wordt gedeeld. Zo geeft een vijfde van de studenten de voorkeur aan het delen van een keuken met in totaal 6 personen of meer.

Gewenst aantal personen waarmee voorziening wordt gedeeld

Enquête | '23-'24

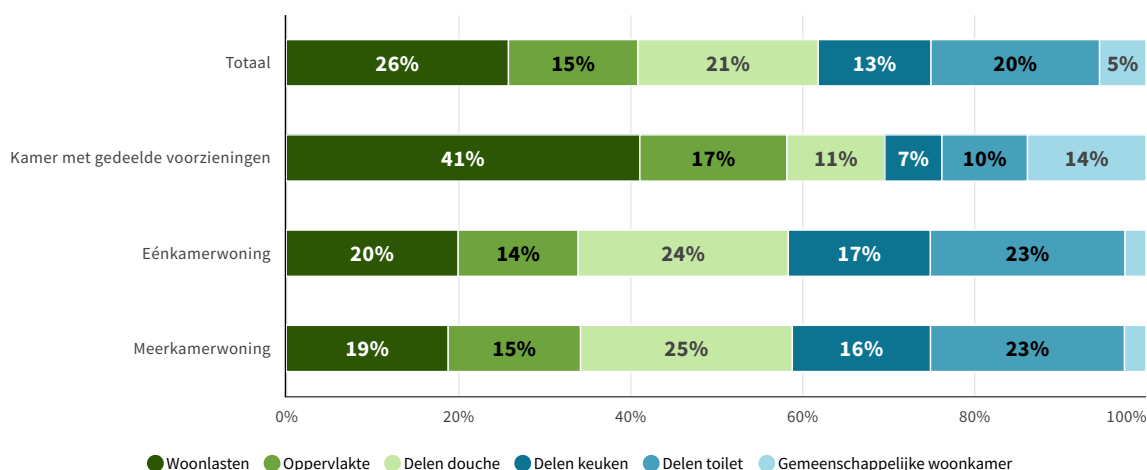
Ook voor de woonwensen rondom het delen van voorzieningen is het zuiverder niet simpelweg aan studenten te vragen met hoeveel personen zij wensen samen te wonen, maar naar de combinatie van woonruimtekenmerken te kijken. Daarom wordt ook hiervoor middels de onderzoeksmethode conjunct meten een beeld geschetst van de woonwensen van ho-studenten rondom het (gedeeltelijk) delen van voorzieningen. Hierbij is aan studenten gevraagd telkens een keuze te maken tussen twee type woonruimten die verschillen op de volgende woonruimtekenmerken:

- delen douche: met 0, 1 tot 2, 3 tot 4 of 5 tot 6 personen;
- delen keuken: met 0, 1 tot 2, 3 tot 4 of 5 tot 6 personen;
- delen toilet: met 0, 1 tot 2, 3 tot 4 of 5 tot 6 personen;
- oppervlakte: 12 vierkante meter tot en met 24 vierkante meter;
- gemeenschappelijke woonkamer: wel of niet aanwezig;
- woonlasten: 325 euro tot en met 650 euro.

Uit de enquête blijkt dat de voorkeuren rondom het (gedeeltelijk) delen van voorzieningen sterk afhankelijk zijn van de gewenste woonruimte. Voor studenten die aangeven in een kamer met gedeelde voorzieningen te willen wonen, zijn de woonlasten het allerbelangrijkste in hun zoektocht naar een woonruimte. Met hoeveel personen zij hun voorzieningen delen weegt minder zwaar dan de woonlasten. Binnen de verschillende voorzieningen weegt de aanwezigheid van een gemeenschappelijke woonkamer het zwaarst.

Logischerwijs weegt het wel of niet delen van voorzieningen voor studenten die in een zelfstandige woonruimte (één- of meerkamerwoning) wensen te wonen een stuk zwaarder mee. Deze studenten hechten de meeste waarde aan het niet delen van een toilet en douche. De woonlasten wegen hierbij minder zwaar.

Invloed per kenmerk op woonruimtekeuze naar gewenste woonsituatie

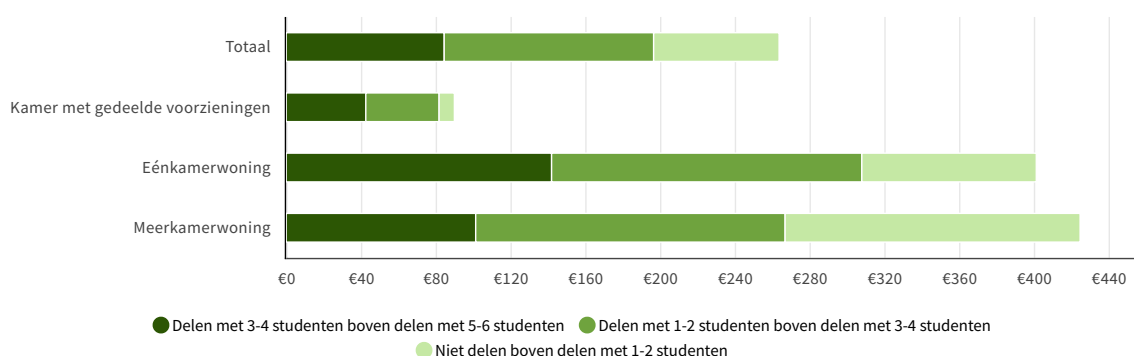
Enquête | '23-'24

Binnen de grenzen van de woonlasten die een ho-student bereid is om uit te geven aan een woonruimte, kan inzichtelijk worden gemaakt hoeveel een student bereid is extra te betalen voor het wel of niet delen van voorzieningen. Ho-studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wensen te wonen, zijn met name bereid meer te betalen om een douche met minder personen te delen. Deze groep heeft nauwelijks extra woonlasten over om een douche met niemand te hoeven delen in plaats van met 1 tot 2 personen.

Ho-studenten die in een zelfstandige woonruimte wensen te wonen, hebben een stuk meer woonlasten over om een douche met minder personen te delen.

In de huidige situatie betalen ho-studenten 55 euro om een douche met 3 tot 4 personen in plaats van 5 tot 6 personen te delen en 50 euro extra om de douche met 1 tot 2 in plaats van 3 tot 4 personen te delen.

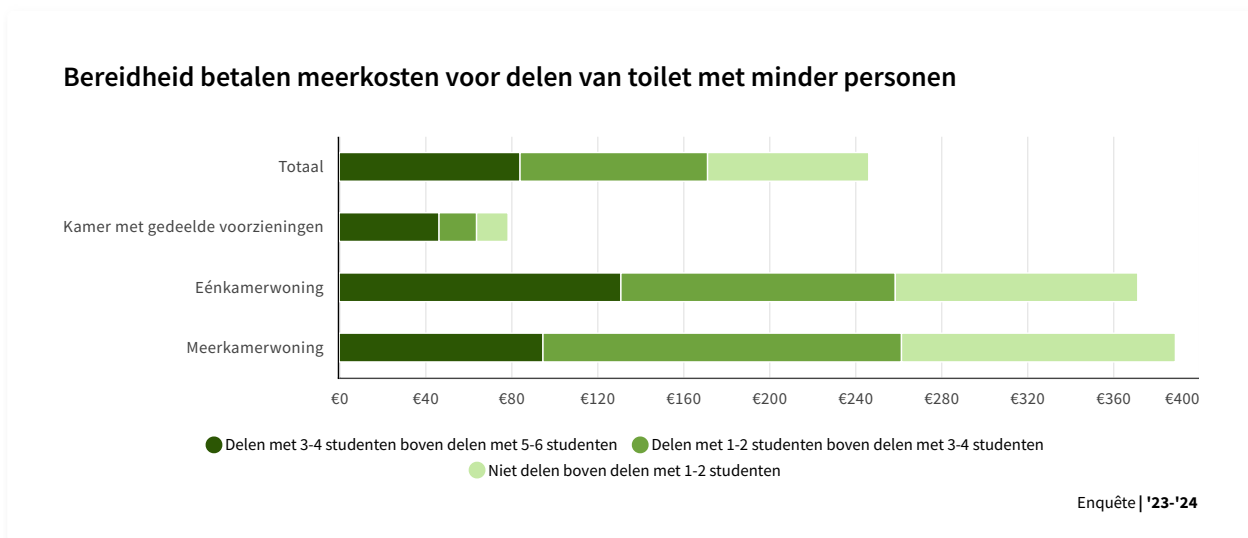
Bereidheid betalen meerkosten voor delen van douche met minder personen

Enquête | '23-'24

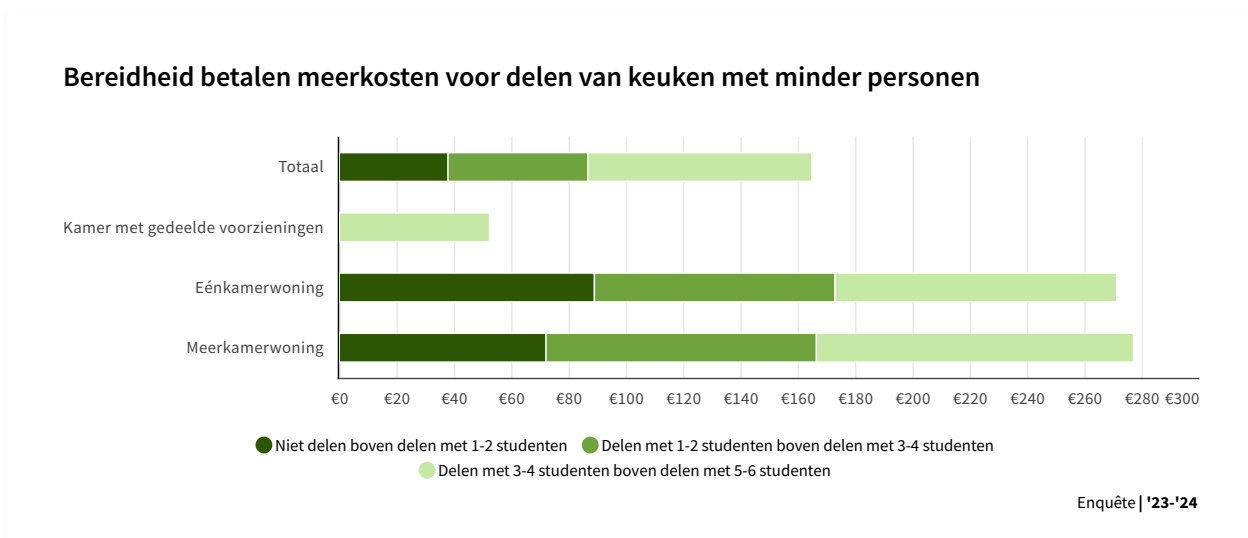
De voorkeuren rondom het wel/niet delen van een toilet laten eenzelfde beeld zien als de voorkeuren rondom het delen van een douche. Om het toilet met 1 tot 2 personen in plaats van 5 tot 6 personen te delen hebben ho-studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wensen te wonen gemiddeld 65 euro extra over. Ho-studenten die in een éénkamerwoning wensen te wonen, hebben met 260 euro meer woonlasten over om het toilet met 1 tot 2 personen te delen in plaats van met 5 tot 6 personen.

In de huidige situatie betalen ho-studenten 55 euro om een toilet met 3 tot 4 personen in plaats van 5 tot 6 personen te delen en 45 euro extra om de toilet met 1 tot 2 in plaats van 3 tot 4 personen te delen.

Ho-studenten die aangeven in een kamer met gedeelde voorzieningen te willen wonen, zijn nauwelijks bereid extra woonlasten voor het wel of niet delen van een keuken te betalen. Alleen als een keuken met 5 of 6 personen wordt gedeeld, hebben zij 50 euro extra over om de keuken met 3 of 4 personen te delen.

Net als bij het delen van een douche en toilet hebben ho-studenten die de wens hebben in een zelfstandige woonruimte te wonen meer woonlasten over om een keuken niet met andere bewoners te delen. Deze extra woonlasten liggen wel lager dan bij het delen van een douche en toilet.

Ho-studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wensen te wonen zijn bereid 110 euro extra te betalen voor een woonkamer die ze delen met hun huisgenoten. Daarentegen hechten ho-studenten die in een zelfstandige woonruimte wensen te wonen een stuk minder waarde aan de aanwezigheid van een gemeenschappelijke woonkamer. Zij zijn minder bereid hier extra woonlasten voor te betalen.

Bereidheid betalen meerkosten voor aanwezigheid van gemeenschappelijke woonkamer

Enquête | '23-'24

5.4 Alternatieve woonvormen

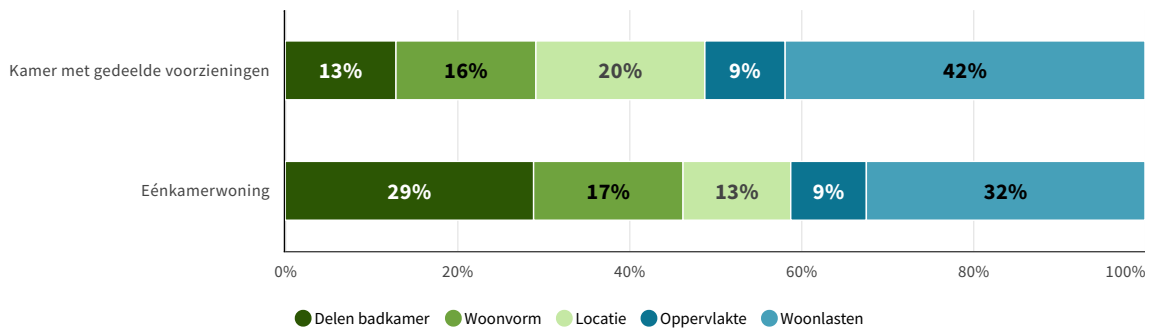
Naast de klassieke typen woonruimten (kamer met gedeelde voorzieningen, éénkamerwoning en meerkamerwoning), worden de laatste jaren steeds vaker alternatieve woonvormen gebouwd. Denk bijvoorbeeld aan een studentencomplex met zelfstandige studio's waarbij per etage een leefkeuken beschikbaar is voor de bewoners van die etage. Dit jaar zijn voor het eerst de voorkeuren van studenten voor de volgende alternatieve woonvormen in beeld gebracht:

- Volwaardige eigen keuken en geen ontmoetingsruimte in het complex;
- Volwaardige eigen keuken en ontmoetingsruimte voor het hele complex;
- Keuken gedeeld met 5 huisgenoten en gemeenschappelijke woonkamer/woonkeuken;
- Keuken gedeeld met 5 huisgenoten en geen gemeenschappelijke woonkamer/woonkeuken;
- Eigen kitchenette (klein keukenblok) en woonkeuken gedeeld met 10 bewoners van de gang;
- Eigen kitchenette (klein keukenblok) en woonkeuken gedeeld met 20 bewoners van de gang.

Ook hier is de onderzoeksmethode conjunct meten gebruikt. Om de wensen van deze woonvormen goed in beeld te kunnen brengen, hebben studenten steeds een afweging moeten maken tussen een van deze zes woonvormen en de woonruimtekenmerken delen van badkamer, locatie, woonoppervlakte en woonlasten.

Voor studenten die aangeven graag in een kamer met gedeelde voorzieningen te wonen, wegen de woonlasten en locatie het zwaarst in de zoektocht naar een woonruimte. Daarna volgen de alternatieve woonvormen. Voor studenten die in een éénkamerwoning wensen te wonen zijn met name de woonlasten en het niet delen van een badkamer belangrijk.

Invloed per kenmerk op woonruimtekeuze naar gewenste woonsituatie

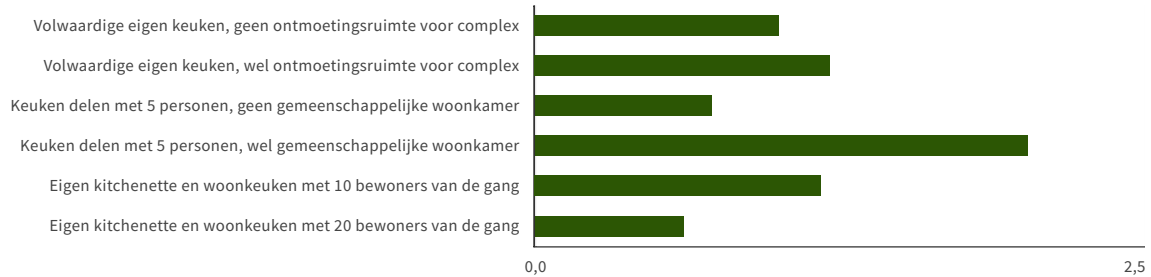
Enquête | '23-'24

Onderstaande figuur laat zien dat ho-studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wensen te wonen, van de zes woonvormen een grote voorkeur geven aan de woonruimte waar de keuken met 5 personen wordt gedeeld en een gemeenschappelijke woonkamer beschikbaar is. Op gepaste afstand volgen de woonvormen waarbij de student een eigen keuken heeft en een ontmoetingsruimte voor het gehele complex beschikbaar is en de woonvorm waarbij de student een eigen kitchenette heeft met daarbij een aparte woon-/leefkeuken voor 10 bewoners van de gang.

Ho-studenten die in een éénkamerwoning wensen te wonen, hebben juist een duidelijke voorkeur voor een volwaardige eigen keuken. Het maakt daarbij geen verschil of er wel of geen ontmoetingsruimte voor het gehele complex aanwezig is.

Voorkeuren woonruimten studenten met wens voor kamer GV

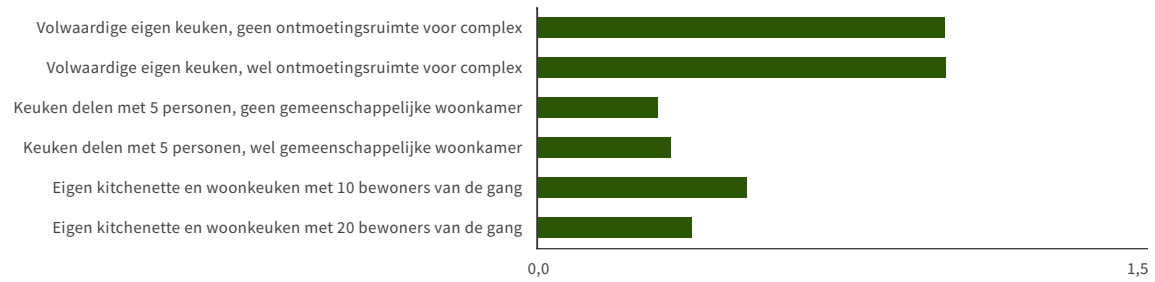
Hoe langer de staaf, hoe groter de voorkeur voor de specifieke woonruimte

Enquête | '23-'24

Voorkeuren woonruimten studenten met wens voor éénkamerwoning

Hoe langer de staaf, hoe groter de voorkeur voor de specifieke woonruimte

Enquête | '23-'24

6 Vraag en aanbod ho-studenten

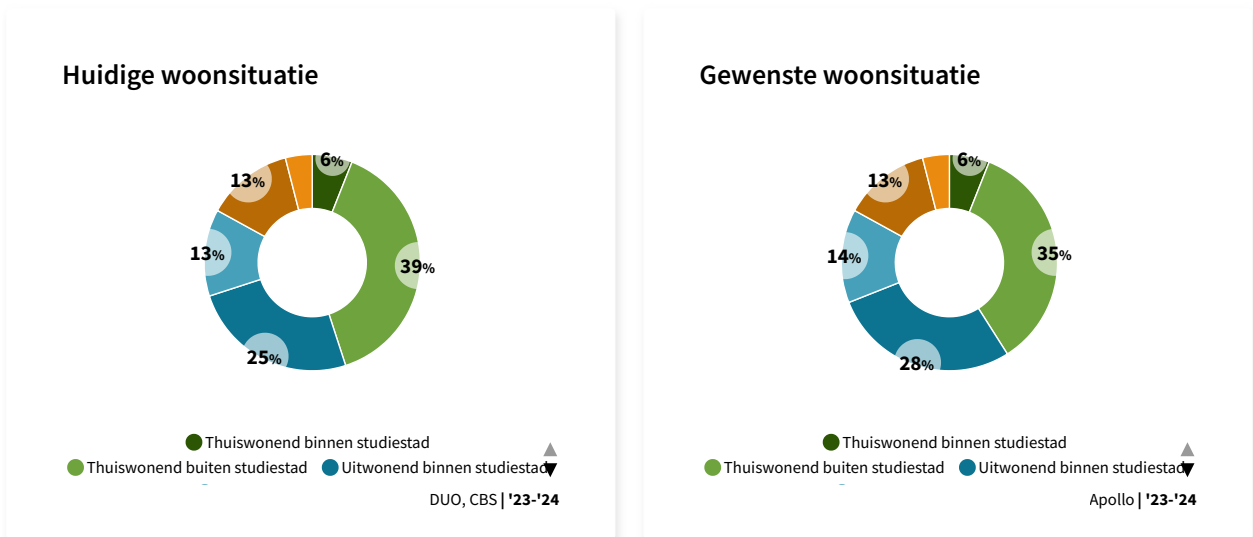
Door de vraag naar en het aanbod van studentenhuysvesting tegen elkaar af te zetten kan de druk op de studentenwoningmarkt inzichtelijk worden gemaakt. Om een zo realistisch mogelijk beeld van vraag en aanbod te geven worden correcties uitgevoerd. Meer informatie over de werkwijze is in de [bijlage](#) te vinden.

In de 20 grootste studiesteden wordt in het collegejaar '23-'24 (peilmoment april) het gezamenlijke huysvestingstekort geschat op 23.100 woonruimten. In Amsterdam, Delft, Eindhoven, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, 's-Hertogenbosch, Utrecht en Zwolle is er sprake van een relatief zeer krappe woningmarkt voor studenten.

6.1 Vraag studentenhuysvesting

In het collegejaar '23-'24 zijn 404.800 voltijd en duale ho-studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs uitwonend. Het huidige aantal uitwonende ho-studenten, de vervulde vraag, is per definitie niet gelijk aan het aantal ho-studenten dat uitwonend wenst te zijn. Immers is niet iedere student die uitwonend wenst te zijn daadwerkelijk uitwonend.

De vraag naar studentenhuysvesting is gebaseerd op het huidige aantal uitwonende ho-studenten dat in de stad woont en de verhuyswensen van ho-studenten die binnen een half jaar willen verhuysen uit of naar de stad. Daarbovenop zijn correcties op de vraag toegepast voor niet reële verhuyswensen en verhuysingen die ho-studenten vooraf niet verwachten. In het collegejaar '23-'24 ligt de vraag naar studentenhuysvesting met 437.200 ho-studenten hoger dan het huidige aantal uitwonende ho-studenten (404.800 studenten). Daarnaast wenst met 41 procent een groter aandeel ho-studenten uitwonend te zijn in de stad waar zij studeren in vergelijking met de huidige situatie (38%).

6.2 Aanbod studentenhuysvesting

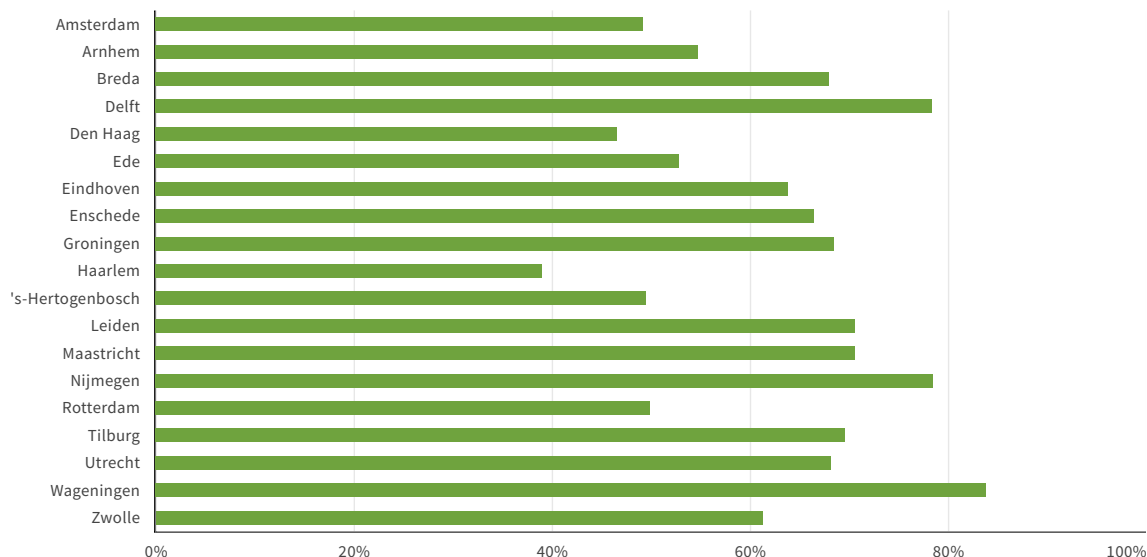
De studentenwoningmarkt kent een divers aanbod aan woonruimten, waarvan een deel specifiek bestemd is voor studenten. Dit structurele aanbod wordt uitsluitend verhuurd aan studenten of wordt jaar na jaar bewoond door studenten. In deze monitor wordt het structurele aanbod gedefinieerd als woonruimten die de afgelopen acht jaar (of korter als de woonruimte nog niet zo lang bestaat) in minimaal 75 procent van de maanden bewoond zijn geweest door uitwonende mbo- en/of ho-studenten. De grens van 75 procent is ingesteld om rekening te houden met leegstand, tussenjaren van studenten en afgestudeerden die nog een geruime tijd in hun woonruimte blijven wonen.

Daarnaast zijn studenten in flexibel aanbod woonachtig. Dit betreft het aanbod waar de afgelopen acht jaar tot 75 procent van de tijd een mbo- en/of ho-student heeft gewoond. In het flexibele aanbod wonen voor een deel van de tijd studenten, maar wonen ook deels andere doelgroepen, zoals alleenstaanden en starters. Bij vertrek van een student uit het flexibele aanbod is het niet vanzelfsprekend dat er weer een student intrekt.

In het collegejaar '23-'24 woont 58 procent van de uitwonende ho-studenten in structureel aanbod. De verhouding tussen het structureel en flexibel aanbod varieert per stad. In Delft, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Tilburg en Wageningen woont minimaal 70 procent van de ho-studenten in structureel aanbod. In Amsterdam, Den Haag, Haarlem, Rotterdam en 's-Hertogenbosch woont 50 procent of minder van de ho-studenten in structureel aanbod.

In steden met een hoog flexibel aanbod zijn studenten kwetsbaarder bij tekorten op de woningmarkt bij andere groepen. Zo zullen bij een woningmarkttekort op de startersmarkt afgestudeerden waarschijnlijk langer in hun studentenwoning blijven wonen, waardoor deze niet beschikbaar komt voor nieuwe studenten.

Aandeel structureel aanbod

CBS | '23-'24

Het aanbod van studentenhuysvesting voor ho-studenten wordt voor het grootste deel bepaald door het aantal woonruimten dat op dit moment door ho-studenten wordt bewoond. Daarbovenop wordt gekeken naar het flexibele aanbod in het lage huursegment dat op een bepaald moment juist niet bewoond is door ho-studenten, maar relatief eenvoudig door ho-studenten kan worden betrokken. Hoe lager de spanning op de woningmarkt in het lage huursegment is, hoe groter de mogelijkheden voor ho-studenten zijn om in het flexibele aanbod extra woonruimten te vinden. Dit wordt het bereikbare onbenutte flexibele aanbod genoemd. Het beschikbare aanbod van studentenhuysvesting is dus de som van het huidige aantal woonruimten dat bewoond wordt door uitwonende ho-studenten en het bereikbare onbenutte flexibele aanbod. Meer informatie over het flexibele aanbod is in de [bijlage](#) te vinden.

6.3 Drukindicator

Door het aanbod van studentenhuysvesting beschikbaar voor ho-studenten af te zetten tegen de vraag naar studentenhuysvesting door ho-studenten wordt de druk op de woningmarkt van studentenhuysvesting inzichtelijk.

Bij de drukindicator worden de vraag en het aanbod met elkaar geconfronteerd. De drukindicator geeft een beeld van de druk op de studentenwoningmarkt voor ho-studenten in april. Het kan voorkomen dat een stad in deze periode een lage druk kent, terwijl er sprake is van een hoge druk tijdens de piekbelasting in september. Vrijwel alle studiesteden hebben aan het begin van het collegejaar in meer of mindere mate te maken met de piekbelasting van startende studenten die op zoek zijn naar een kamer. Zeker steden met veel internationale studenten en een groot verzorgingsgebied kennen in september een extra grote vraag naar studentenhuysvesting. Immers hebben internationale studenten en studenten die ver van de studiestad wonen vrijwel direct een kamer nodig.

Ook houdt de drukindicator geen rekening met tekorten in andere segmenten van de woningmarkt die de doorstroming van afgestudeerden kunnen belemmeren. Zo is het mogelijk dat een student wenst te vertrekken na afronding van zijn studie maar geen nieuwe woonruimte kan vinden. Hierdoor blijft de gediplomeerde student zitten in een woonruimte die anders over zou gaan naar een student. Ogenschijnlijk lijkt bij iedere woonruimte zoekende student die geen woonruimte kan vinden sprake van een tekort aan studentenwoonruimte, maar in werkelijkheid kan er dus bijvoorbeeld sprake zijn van een tekort aan starterswoningen. In de hier gepresenteerde drukindicator wordt het gebrek aan doorstroom van afgestudeerden daarom niet als druk op de studentenwoningmarkt meegenomen.

Dit betekent dat zelfs in een evenwichtige aangemerkte studentenwoningmarkt (drukindicator: 0), het niet noodzakelijk betekent dat studenten gemakkelijk een woonruimte kunnen vinden. Dit is met name het geval in steden met veel particulier bezit en/of een hoog flexibel aanbod. In deze steden kunnen afgestudeerden makkelijker in hun studentenwoning blijven wonen waardoor de doorstroom niet goed verloopt.

Voor de 20 grootste studiesteden wordt in het collegejaar '23-'24 (peilmoment april) het huysvestingstekort voor ho-studenten geschat op 23.100 woonruimten. In Amsterdam, Delft, Eindhoven, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, 's-Hertogenbosch, Utrecht en Zwolle is er sprake van een relatief zeer krappe woningmarkt voor studenten.

Het huysvestingstekort ligt dit jaar iets lager dan vorig jaar. De basisbeurs lijkt een positief effect te hebben gehad op het aandeel Nederlandse studenten dat uitwonend is geworden. Door de extra financiële middelen is het aandeel uitwonende Nederlandse studenten voor het eerst sinds jaren weer gestegen. Met name jonge studenten zijn vaker uitwonend geworden.

Drukindicator naar woonstad

Woonstad	Drukindicator	Woonstad	Drukindicator
Amsterdam	++	Leeuwarden	o
Arnhem	o	Leiden	++
Breda	+	Maastricht	+
Delft	++	Nijmegen	++
Den Haag	o	Rotterdam	++
Ede	o	's-Hertogenbosch	++
Eindhoven	++	Tilburg	o
Enschede	o	Utrecht	++
Groningen	+	Wageningen	+
Haarlem	+	Zwolle	++

DUO, CBS, enquête | '23-'24

6.4 Ervaren actieve zoektijd

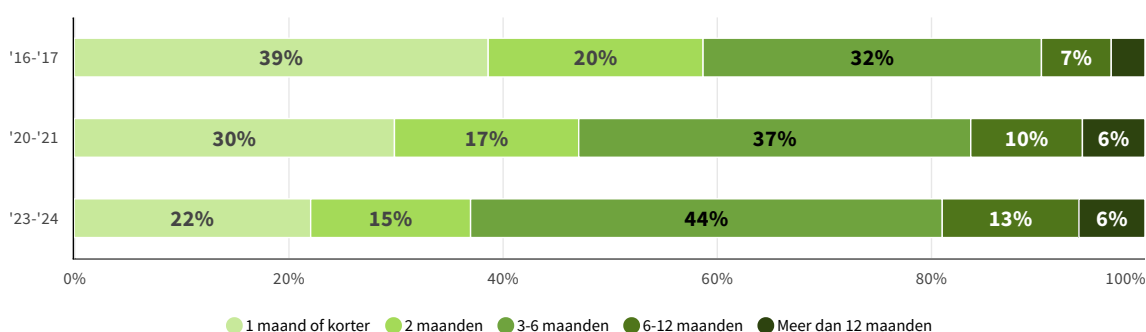
Uitwonende ho-studenten geven aan gemiddeld 4,8 maanden actief te hebben gezocht naar hun huidige woonruimte. De gemiddelde ervaren actieve zoektijd neemt al jaren langzaam toe. Zo lag de zoektijd in het collegejaar '16-'17 nog op 3,3 maanden.

Het cijfer houdt geen rekening met thuiswonende ho-studenten die actief op zoek zijn naar een woonruimte maar nog geen woonruimte hebben gevonden. Ho-studenten hebben in veel gevallen (veel) langer op wachtlijsten gestaan, maar zolang ho-studenten niet gelijktijdig actief op zoek zijn geweest naar een woonruimte, valt die periode niet onder de actieve zoektijd.

De ervaren actieve zoektijd binnen een collegejaar heeft betrekking op alle uitwonende ho-studenten in dat specifieke collegejaar, niet alleen op degenen die in dat jaar zijn verhuisd. De gemiddelde ervaren zoektijd van reeds uitwonende ho-studenten is na een jarenlange stijging voor het eerst gelijk gebleven.

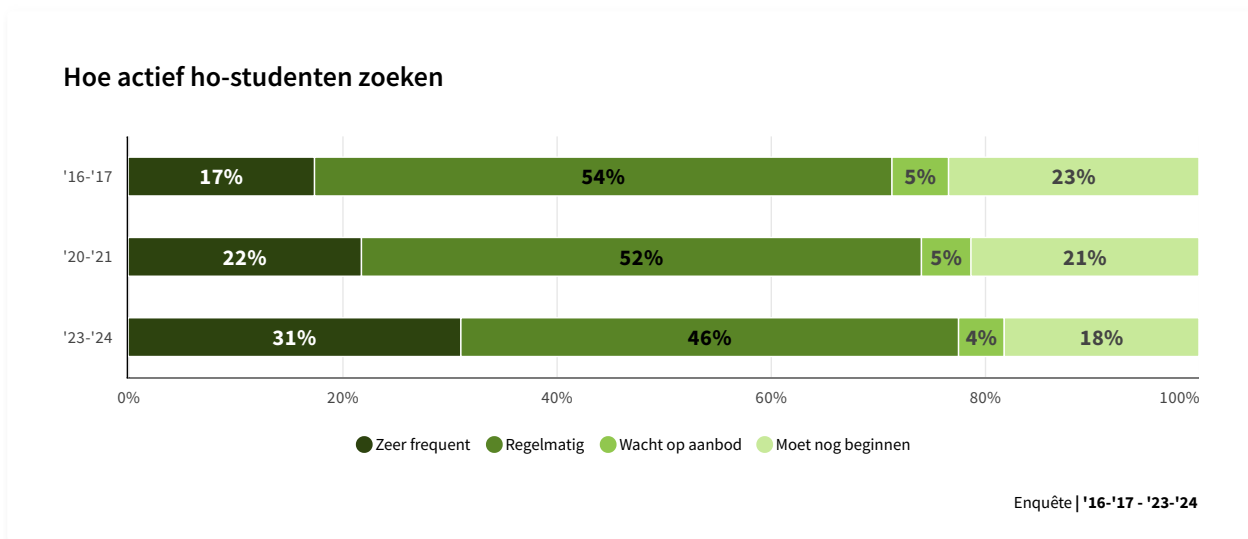
Tussen de collegejaren '16-'17 en '23-'24 is het aandeel ho-studenten dat binnen een maand een woonruimte heeft gevonden, afgenomen van 39 naar 22 procent. Van alle uitwonende ho-studenten had 81 procent na een half jaar actief zoeken een woonruimte gevonden. In het collegejaar '16-'17 lag dit aandeel nog op 90 procent.

Ervaren actieve zoektijd van uitwonende ho-studenten

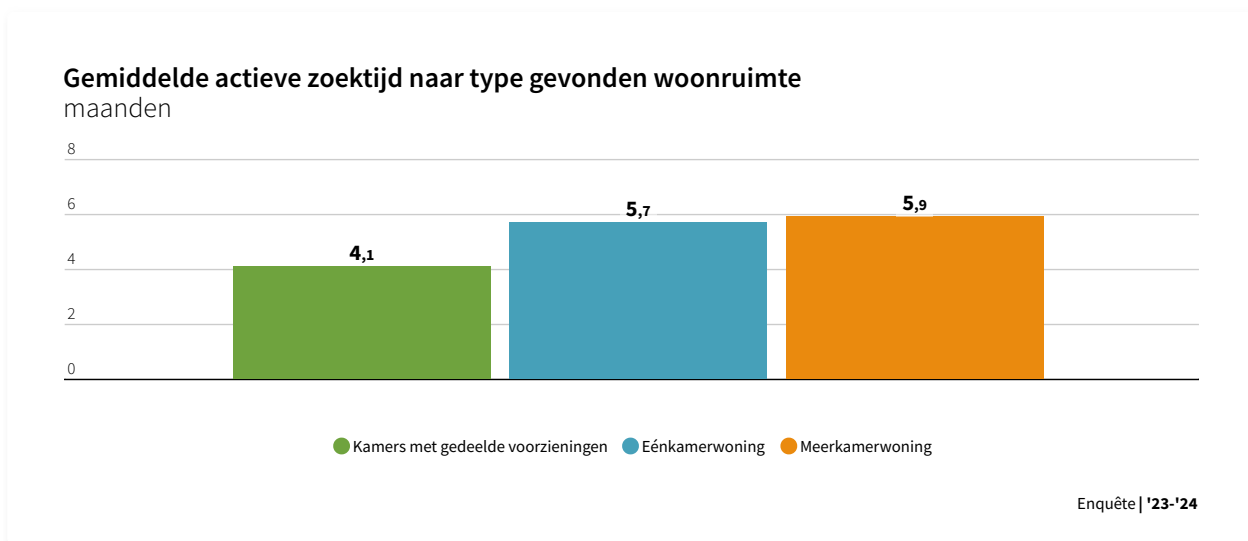

Enquête | '16-'17 - '23-'24

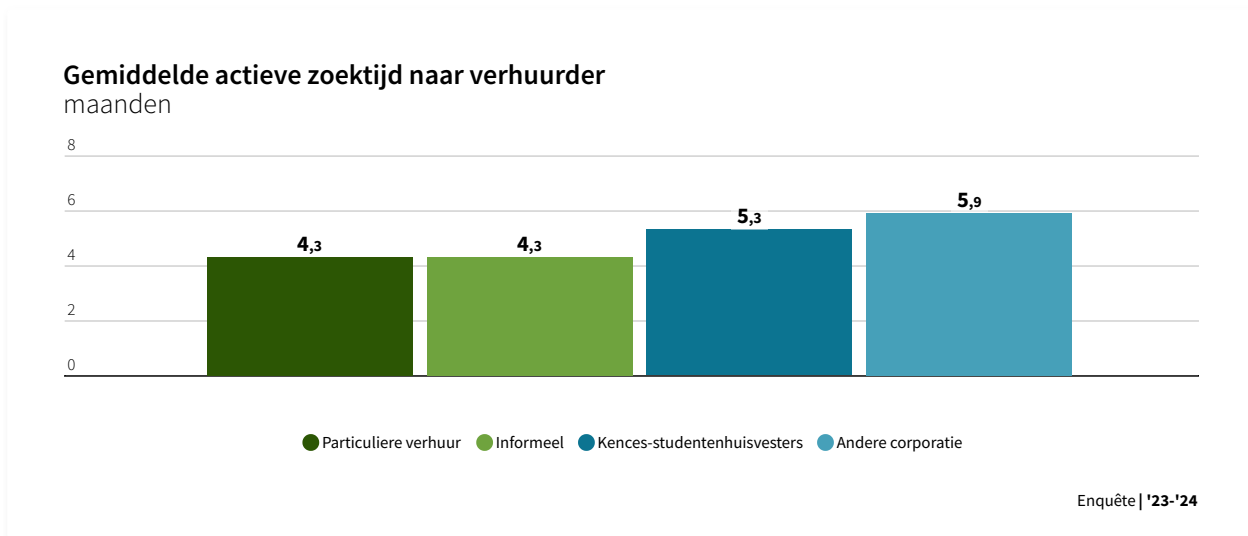
Dat ho-studenten steeds langer actief moeten zoeken om een woonruimte te vinden, is ook terug te zien bij het aandeel ho-studenten met een verhuiscens binnen een half jaar. Waar 17 procent van de verhuisceneigde ho-studenten in het collegejaar '16-'17 zeer frequent op zoek was naar een woonruimte, is dit aandeel in het collegejaar '23-'24 gestegen tot 31 procent.

De gemiddelde ervaren actieve zoektijd varieert tussen verschillende groepen ho-studenten. Zo duurt het zoeken naar een zelfstandige woonruimte doorgaans langer dan het zoeken naar een kamer met gedeelde voorzieningen.

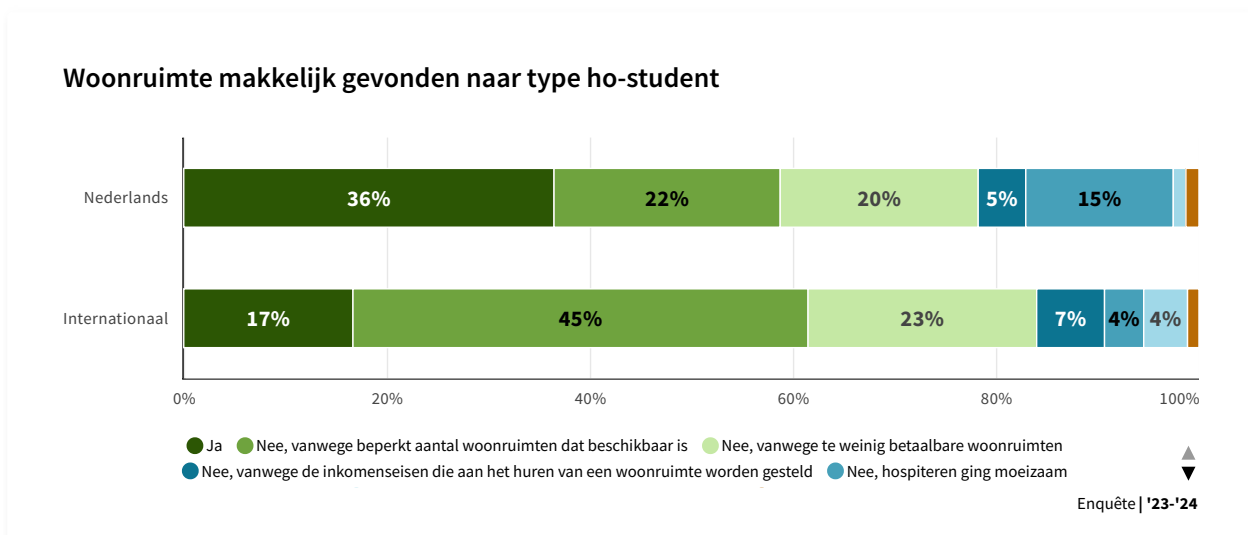

Kijkend naar de gemiddelde ervaren actieve zoektijd tussen de verschillende type verhuurders, is deze met respectievelijk 5,3 en 5,9 maanden het langst bij Kences-huisvesters en andere corporaties.

Van de uitwonende ho-studenten geeft 30 procent aan dat zij makkelijk aan hun huidige woonruimte zijn gekomen. Nederlandse ho-studenten hebben vaker het gevoel makkelijk aan hun woonruimte te zijn gekomen dan internationale ho-studenten (respectievelijk 36 en 17%). Het grootste deel van de ho-studenten geeft aan niet makkelijk aan een woonruimte te komen vanwege de beperkte beschikbaarheid van woonruimten (29%) en te weinig betaalbare woonruimten (20%).

4 procent van de internationale ho-studenten geeft aan dat het niet makkelijk was om een woonruimte te vinden vanwege het niet (goed) spreken van de Nederlandse taal. Nederlandse ho-studenten geven vaker dan internationale studenten aan dat het vinden van een woonruimte niet makkelijk was vanwege moeizaam hospiteren. Dit is een logisch gevolg van het feit dat Nederlandse studenten veel vaker via hospiteren een woonruimte zoeken en vinden dan internationale studenten.

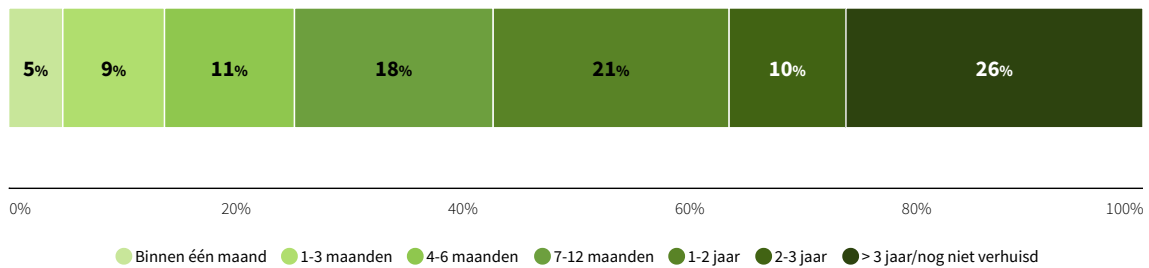

6.5 Verhuisgedrag uitstromende studenten

Doorstroming tussen de studentenwoningmarkt en de rest van de woningmarkt is van belang om aanbod vrij te maken voor nieuwe studenten. Een deel van de studentenhuysvesting wordt bewoond door personen die niet langer student zijn binnen het hoger onderwijs (gediplomeerd of ongediplomeerd). In totaal is 43 procent van de uitstromende ho-studenten binnen één jaar na uitschrijving naar een andere woonruimte verhuisd. 36 procent is pas na meer dan 2 jaar verhuisd of is nog niet verhuisd. Ho-studenten die vanwege een tussenjaar een jaar niet studeren zijn in deze analyse niet meegenomen.

Uitstromende ho-studenten die tijdens hun opleiding bij een Kences-studentenhuysvester woonden verhuizen sneller dan uitstromers afkomstig van andere typen verhuurders. Kences-studentenhuysvesters werken vaak met campuscontracten waarbij studenten de woonruimte binnen een bepaalde periode na uitstroom moeten verlaten.

Tijd tussen uitschrijving als student en eerste verhuizing van uitwonende studenten

CBS | '23-'24

7 Kwantitatieve prognoses

Ieder jaar stelt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de referentieraming op waarin op nationaal niveau een prognose wordt gemaakt van de studentenpopulatie van het mbo en hoger onderwijs. De referentieraming is beleidsarm en houdt daarom bijvoorbeeld geen rekening met de plannen om het aantal internationale studenten beter te beheersen en te sturen (WIB). Dit jaar zijn de ramingen van zowel het mbo, hbo als wo naar beneden bijgesteld. Oorzaken voor de bijstelling naar beneden zijn:

- Minder leerlingen in het voortgezet onderwijs: het verwacht aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs ligt lager dan in de vorige raming. Dit werkt door in een lagere doorstroom naar het mbo, hbo en wo.
- Minder doorstroom: de doorstroom naar en binnen het mbo en hoger onderwijs zijn naar beneden bijgesteld. Afgelopen twee jaar valt de doorstroom lager uit dan eerdere jaren. Vorig jaar was het vermoeden dat de lagere doorstroom een gevolg was van de herinvoering van de basisbeurs in '23-'24. De doorstroom lag dit jaar echter opnieuw lager.
- Minder internationale studenten: het aantal internationale studenten in het hoger onderwijs groeide de afgelopen twee jaar minder hard dan voorheen. Deze minder sterke groei is dit jaar ook doorgevoerd in de referentieraming. Hiermee blijft het aantal internationale studenten naar verwachting groeien, maar minder snel dan in de vorige raming.

Meer informatie over de referentieraming is te vinden op de site van de [Rijksoverheid](#). In de [bijlage](#) worden verschillende edities van de referentieraming met elkaar vergeleken.

Het Apollo-rekenmodel verdeelt trendmatig de nationale cijfers van de referentieraming over de verschillende studiesteden en voegt het kenmerk 'wenst thuis- of uitwonend te zijn' toe. Met dit model wordt een prognose van het gewenste aantal uitwonende studenten gemaakt (de vraag). De vraagprognose wordt afgezet tegen de aanbodprognose om tot een schatting van het toekomstige huisvestingstekort te komen. Meer informatie over de methodiek is te vinden in de [bijlage](#).

Het aantal mbo-studenten daalt tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 met 4,2 procent. In absolute aantallen komt dit neer op een daling van 469.600 naar 450.000 mbo-studenten. Daarbij vindt naar verwachting een toename van het aandeel bol-studenten en een afname van het aandeel bbl-studenten plaats. Bol-studenten zijn minder vaak uitwonend dan bbl-studenten. Vanwege de toename van het aandeel bol-studenten neemt het aandeel uitwonende mbo-studenten de komende acht jaar naar verwachting af. Vanwege de verwachte daling van het aantal mbo-studenten en het dalende aandeel uitwonende mbo-studenten zijn over acht jaar naar verwachting 71.400 mbo-studenten uitwonend.

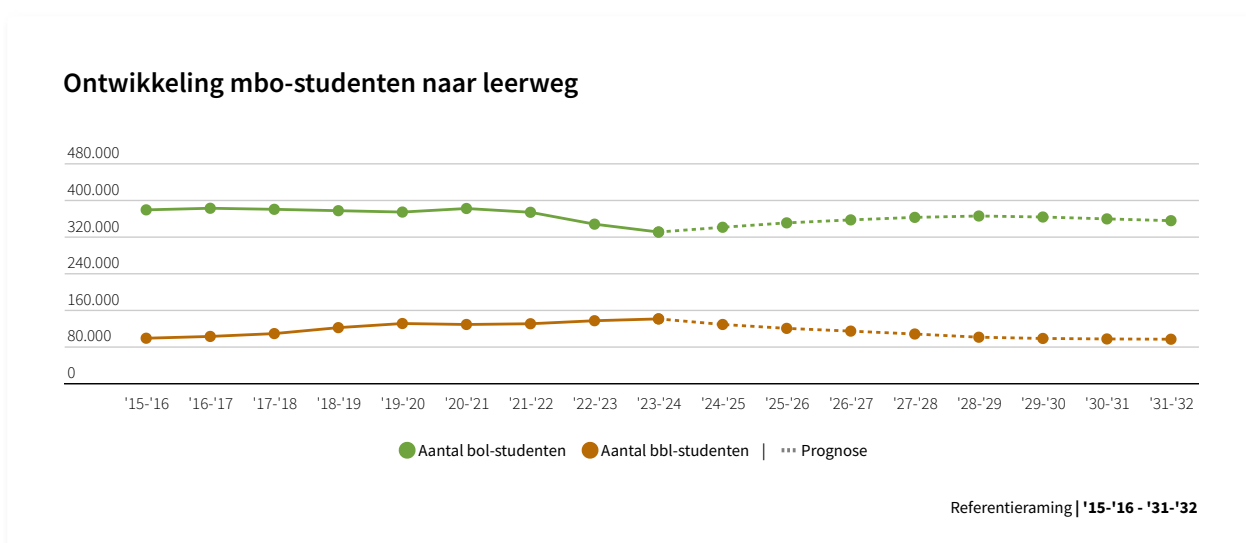
Tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 daalt het aantal voltijd en duale ho-studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs naar verwachting met 6,5 procent. In absolute aantallen betreft dit een daling van 739.000 naar 691.000 studenten. Rekening houdend met de verdere effecten van de invoering van de basisbeurs in het collegejaar '23-'24, neemt de vraag naar studentenhuysvesting de komende acht jaar toe van 437.200 uitwonende studenten naar 448.400 tot 471.400 uitwonende studenten.

Bij een gelijk blijvend aanbod zal het huisvestingstekort onder ho-studenten in de 20 grootste studiesteden de komende acht jaar stijgen van 23.100 naar 40.400 tot 57.400 woonruimten. Echter zijn in veel steden bouwplannen voor studentenhuysvesting. En ook in het lage huursegment van de algehele woningmarkt groeit naar verwachting de woningvoorraad. Ook in dit segment zullen studenten zich vestigen. Wanneer alle harde bouwplannen worden uitgevoerd en ook de woningvoorraad in het lage huursegment groeit, zal het huisvestingstekort over acht jaar lager uitvallen. Het resterende tekort in de grootste 20 studiesteden zal in het collegejaar '31-'32 op 26.300 tot 42.400 woonruimten uitkomen.

7.1 Prognose mbo-studenten

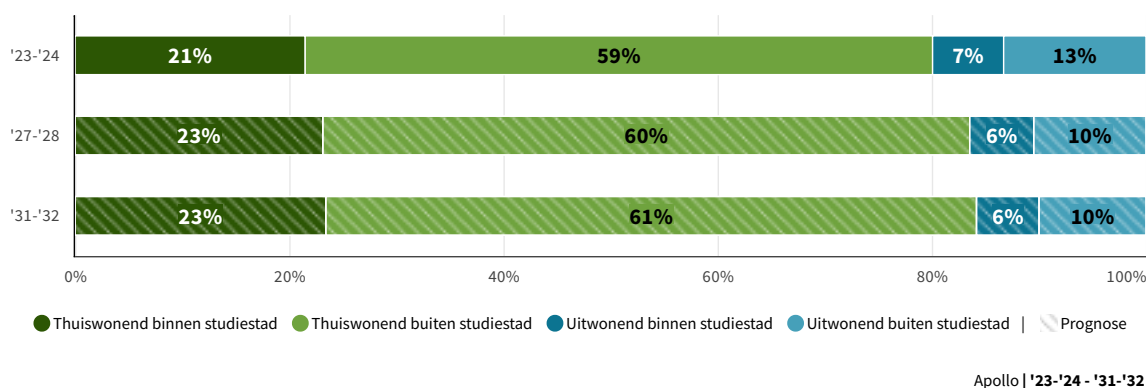
In de afgelopen acht jaar is het aantal bol-studenten gemiddeld met 6.100 studenten per jaar afgenomen, terwijl het aantal bbl-studenten met 5.300 studenten per jaar is gestegen. Tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 wordt juist een jaarlijkse toename van 3.100 bol-studenten verwacht en een jaarlijkse afname van 5.600 bbl-studenten (respectievelijk 0,9% en -4,0%). Over een periode van acht jaar resulteert dit in een krimp van 4,2 procent voor het totaal aantal mbo-studenten. Deze daling wordt veroorzaakt door een afname van het aantal jongeren.

In de referentieraming is vanaf 2024 de verhouding tussen bol- en bbl-studenten aangepast, zodat er naar verhouding meer bol-studenten zijn. Deze correctie is toegepast omdat een hogere werkloosheid wordt verwacht. Uit het verleden blijkt dat een stijging van de werkloosheid, met enige vertraging, leidt tot een vermindering van het aantal beschikbare bbl-plekken. Dit leidt tot een grotere instroom bij bol-opleidingen.

In het collegejaar '23-'24 is 20 procent van de mbo-studenten uitwonend (93.600 studenten). Volgens de prognose daalt dit aandeel naar circa 16 procent in het collegejaar '31-'32. De daling in het percentage uitwonende studenten kan worden toegeschreven aan de eerdergenoemde verandering in de samenstelling van mbo-studenten volgens de referentieraming. Er wordt een stijging verwacht van bol-studenten (minder vaak uitwonend) en een daling van bbl-studenten (vaker uitwonend). Vanwege de verwachte daling van het totaal aantal mbo-studenten en het dalende aandeel uitwonende mbo-studenten, daalt naar verwachting het aantal uitwonende mbo-studenten naar circa 69.100 tot 73.700 studenten.

Alle mbo-studenten naar woonsituatie

In 9 van de 20 gepresenteerde steden blijft de primaire doelgroep praktisch gelijk (daling of stijging van minder dan 50 studenten). De primaire doelgroep stijgt in Utrecht met meer dan 100 mbo-studenten. In Amsterdam, Den Haag en Rotterdam wordt bij de primaire doelgroep een krimp van minstens 300 mbo-studenten verwacht. De secundaire doelgroep blijft in de meeste steden naar verwachting ongeveer gelijk. Alleen Amsterdam, Den Haag, Enschede, Leeuwarden en Rotterdam laten een daling van 200 studenten of meer zien.

Bandbreedte ontwikkeling van de primaire en secundaire doelgroep mbo-studenten

	Primaire doelgroep			Secundaire doelgroep		
	Stand '23-'24	Ontwikkeling tot '31-'32		Stand '23-'24	Ontwikkeling tot '31-'32	
		Ondergrens	bovengrens		Ondergrens	bovengrens
Amsterdam	3.050	-540	-370	1.810	-400	-310
Arnhem	1.040	-210	-150	850	-180	-130
Breda	580	-20	20	360	-80	-60
Delft	100	-10	0	410	-100	-80
Den Haag	1.860	-380	-280	1.690	-410	-330
Ede	250	-30	-10	400	-110	-90
Eindhoven	820	-50	0	300	-30	-10
Enschede	230	-90	-80	880	-270	-230
Groningen	2.060	-350	-240	330	-130	-120
Haarlem	230	40	60	480	-120	-90
Leeuwarden	1.260	-30	50	450	-250	-240
Leiden	380	60	90	280	-70	-60
Maastricht	290	40	60	280	-70	-60
Nijmegen	570	-70	-40	510	-130	-100
Rotterdam	3.790	-840	-640	1.300	-320	-250
's-Hertogenbosch	460	-30	0	350	-100	-90
Tilburg	1.060	-80	-10	460	-100	-70
Utrecht	700	130	190	850	-130	-80
Wageningen	0	20	20	140	-30	-20
Zwolle	840	-150	-110	170	-50	-40

Apollo | '23-'24 - '31-'32

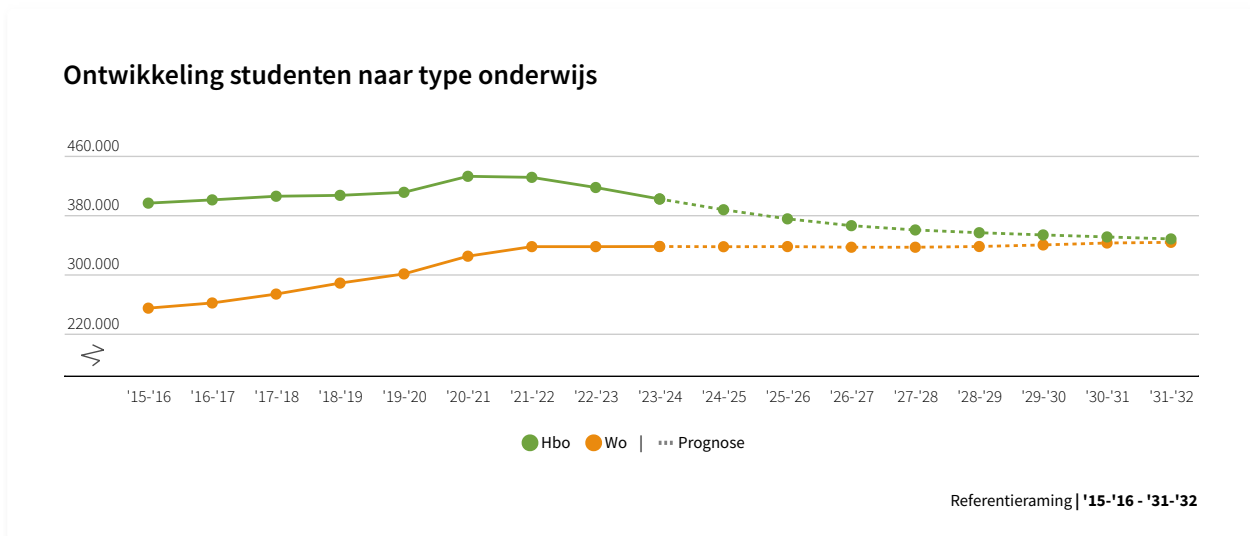
7.2 Prognose ho-studenten

De komende acht jaar wordt in het gehele hoger onderwijs een daling van de studentenpopulatie van 8,2 procent verwacht. In absolute aantallen komt dit neer op een afname van 754.000 studenten naar 693.000 studenten. De prognoses van studenten aan een hogeschool en universiteit tonen verschillende trends.

Tot en met het collegejaar '20-'21 nam het aantal studenten aan een hogeschool geleidelijk toe. De afgelopen drie jaar is het aantal studenten aan een hogeschool juist gedaald met gemiddeld 2,4 procent per jaar. De verwachting is dat deze daling zich verder zal doorzetten. De referentieraming laat een gemiddelde afname van 6.700 studenten aan een hogeschool per jaar zien tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 (-1,7%). Hiermee daalt het aantal studenten aan een hogeschool de komende acht jaar van 401.600 studenten naar 347.700 studenten. De daling hangt samen met de verwachte krimp in de bevolkingsontwikkeling onder 17- tot 25-jarigen.

Het aantal universitaire studenten is in de afgelopen acht jaar jaarlijks met gemiddeld 10.400 studenten toegenomen. In het collegejaar '23-'24 is voor het eerst een stabilisatie van het aantal universitaire studenten te zien. Deze stabilisatie zet zich naar verwacht door tot en met het collegejaar '28-'29. Daarna zal een lichte stijging plaatsvinden. De verwachte jaarlijkse groei van universitaire studenten tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 betreft 700 studenten (0,2%). Dit zorgt de komende acht jaar voor een stijging van het aantal universitaire studenten van 337.500 studenten naar 343.100 studenten. Hiermee ligt het aantal universitaire studenten in het collegejaar '31-'32 op hetzelfde niveau als het aantal studenten aan een hogeschool.

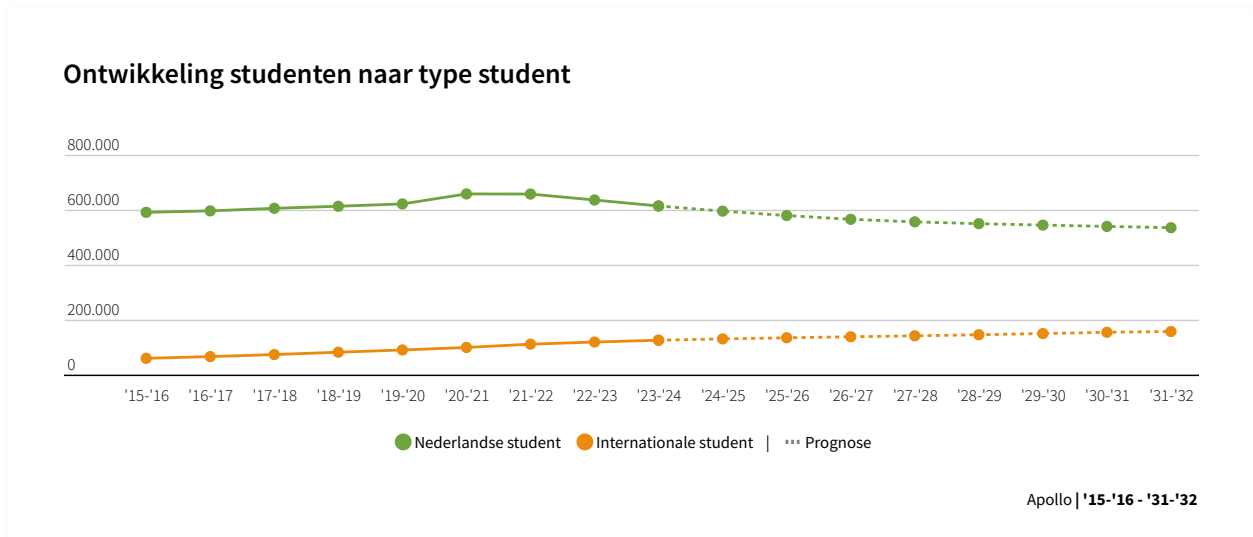
Ten opzichte van de vorige editie van de referentieraming is het aantal studenten in het hoger onderwijs in de nieuwe raming naar beneden bijgesteld. Dit heeft te maken met minder verwachte leerlingen in het voortgezet onderwijs ten opzichte van de vorige raming. Dit werkt door in een lagere instroom in zowel het mbo, hbo als wo. Daarnaast ligt de doorstroom binnen het hoger onderwijs lager. Tot slot is het aantal internationale studenten de afgelopen twee jaar minder hard gegroeid dan voorheen. Deze afzwakking van de groei is dit jaar doorgevoerd in de referentieraming. Hiermee blijft het aantal internationale studenten naar verwachting groeien, maar minder snel dan in de vorige raming.

De afgelopen acht jaar nam het aantal internationale diplomastudenten met gemiddeld 8.200 studenten per jaar toe (14 procent per jaar). De komende jaren blijft het aantal internationale studenten naar verwachting groeien, maar minder hard dan voorheen. De komende acht jaar wordt een gemiddelde groei van 4.000 internationale studenten per jaar verwacht (3,2 procent per jaar). Tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 komt dit neer op een stijging van 125.400 naar 157.100 internationale diplomastudenten. In de prognoses wordt geen rekening gehouden met plannen om de instroom van internationale studenten beter te kunnen beheersen.

Bij het aantal Nederlandse diplomastudenten wordt de komende acht jaar juist een daling van 9.900 studenten per jaar verwacht (-1,6 procent per jaar). Hiermee daalt het aantal Nederlandse diplomastudenten tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 van 613.800 naar 534.800 studenten.

De verwachte stijging van het aantal internationale studenten en de daling van de Nederlandse studenten leidt tot een stijging van het aandeel internationale studenten ten opzichte van alle studenten. Waar in het collegejaar '23-'24 nog 17 procent van alle diplomastudenten een internationale student is, stijgt dit aandeel naar verwachting tot 23 procent in het collegejaar '31-'32.

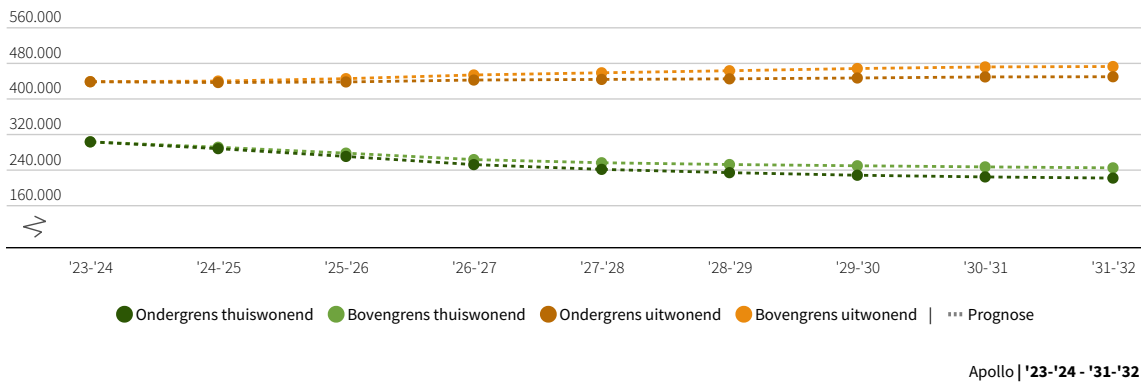
7.3 Gewenste woonsituatie ho-studenten

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. Het effect van ontwikkelingen die zich nog niet eerder hebben voorgedaan, is op langere termijn lastig te voorspellen. De herinvoering van de basisbeurs in het collegejaar '23-'24 is hier een goed voorbeeld van. Dit heeft het afgelopen jaar gezorgd voor een stijging van het aandeel (met name jongere) Nederlandse uitwonende studenten. De gepresenteerde prognoses in deze monitor houden voor de komende jaren rekening met de verdere effecten van de herinvoering van de basisbeurs. Vanwege de onzekerheden die deze herinvoering met zich meebrengt rondom de vraag naar studentenhuysvesting, is een onder- en bovengrensscenario opgesteld. Voor het doorrekenen van het onder- en bovengrensscenario middels het Apollo-model zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

- **Ondergrensscenario:** dit is het behouden scenario waarbij het gewenste aandeel uitwonende Nederlandse studenten (de vraag) op nationaal niveau doorgroeit naar het gemiddelde van de vraag uit het collegejaar '14-'15 (laatste jaar dat alle studenten een basisbeurs hadden) en de vraag uit het collegejaar '23-'24. Hierbij zal de groei van het aandeel uitwonende studenten vooral doorwerken op de instromende studenten, omdat bij deze groep het effect van de basisbeurs op de woonsituatie het grootst is.
- **Bovengrensscenario:** het gewenste aandeel uitwonende Nederlandse studenten (de vraag) stijgt op nationaal niveau naar de vraag uit het collegejaar '14-'15. Dit is het laatste jaar dat alle studenten de basisbeurs hadden.

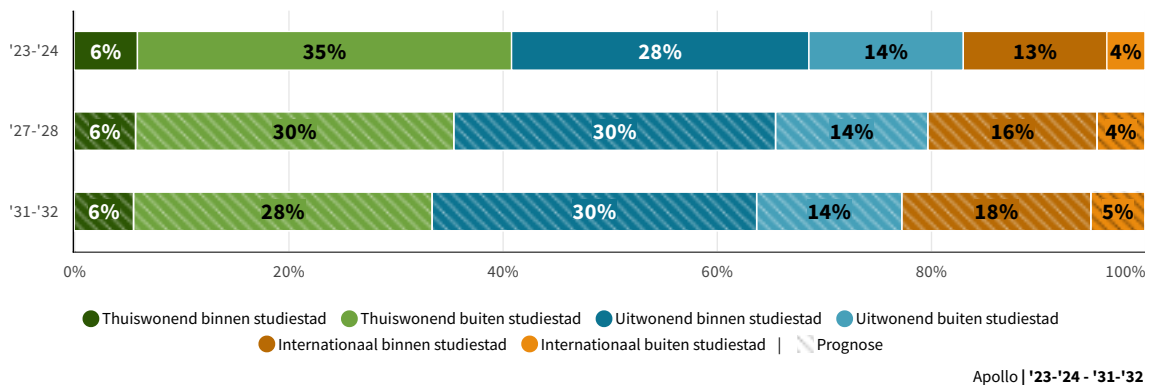
In het collegejaar '23-'24 zijn 404.800 studenten uitwonend, inclusief alle internationale diplomastudenten. Het aantal studenten dat gewenst uitwonend is (de vraag) ligt met 437.200 studenten een stuk hoger. Rekening houdend met de verdere effecten van de herinvoering van de basisbeurs, neemt de vraag naar studentenhuysvesting de komende acht jaar naar verwachting toe naar 448.400 tot 471.400 uitwonende studenten (onder- en bovengrensscenario). Dit komt neer op een groei van 2,6 tot 7,8 procent.

Bandbreedte ontwikkeling studenten naar gewenste woonsituatie

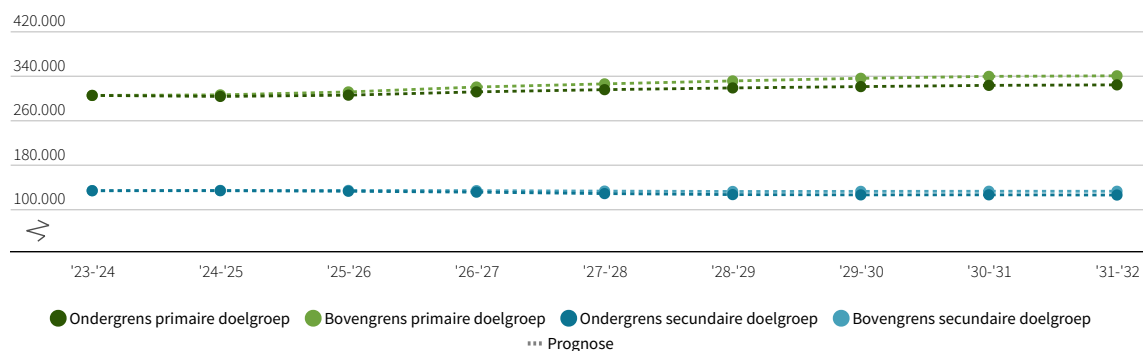
In het collegejaar '23-'24 wenst 51 procent van alle Nederlandse studenten uitwonend te zijn. De verwachting is dat de herinvoering van de basisbeurs tot een grotere vraag naar studentenhuysvesting onder Nederlandse studenten zal leiden. Daarmee zal de komende acht jaar het gewenst aandeel uitwonende Nederlandse studenten naar verwachting tussen de 54 en 59 procent liggen ten opzichte van alle Nederlandse studenten.

Ho-studenten naar gewenste woonsituatie

Naar verwachting neemt het gewenst aantal uitwonende studenten in de primaire doelgroep toe en in de secundaire doelgroep licht af. Tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 stijgt de primaire doelgroep van 304.300 naar 323.300 tot 339.600 studenten (6% tot 12%). De secundaire doelgroep daalt van 132.900 naar 125.100 tot 131.900 studenten (-6% tot -1%).

Vraagontwikkeling uitgesplitst naar primaire en secundaire doelgroep

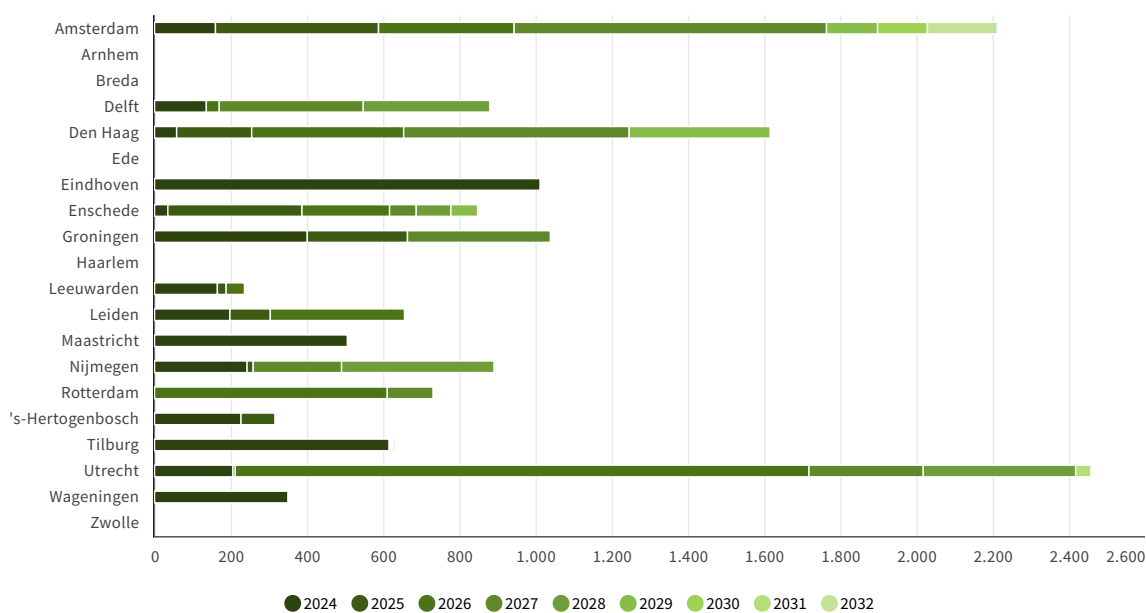
Apollo | '23-'24 - '31-'32

7.4 Aanbod studentenhuysvesting

Veel steden kennen druk op de studentenwoningmarkt. Om in de toekomst aan de groeiende vraag naar studentenhuysvesting te kunnen voldoen én het huidige tekort aan woonruimten terug te dringen, is het bouwen van nieuwe studentenhuysvesting essentieel. Voor de 20 grootste studiesteden zijn in mei 2024 de harde bouwplannen voor structurele studentenhuysvesting bij de gemeenten opgevraagd. Hieruit geven de gemeenten aan dat in 2023 1.700 bouwplannen voor studentenhuysvesting zijn gerealiseerd. De verwachting is dat in de periode 2024 tot en met 2032 14.400 wooneenheden specifiek bestemd voor studenten in deze 20 studiesteden zullen worden opgeleverd (harde bouwplannen). Aan de andere kant zal een deel van de structurele woonruimten de komende jaren niet meer (structureel) beschikbaar zijn voor studenten vanwege sloop of het krijgen van een andere bestemming. Ook moet er rekening mee worden gehouden dat niet 100 procent van de opgeleverde woonruimten door ho-studenten bewoond zal worden. De woonruimten kunnen ook bewoond worden door bijvoorbeeld recent afgestudeerden. Onderaan de streep zullen in het collegejaar '31-'32 naar verwachting 7.100 extra woonruimten daadwerkelijk bewoond worden door studenten uit het hoger onderwijs. Deze extra woonruimten zorgen voor de toename van het toekomstige structurele aanbod.

De bouwplannen voor structurele studentenhuysvesting tussen 2024 en 2032 zijn met 2.500 eenheden in Utrecht het meest omvangrijk. Daarbij worden naar verwachting slechts een beperkt aantal woonruimten in Utrecht gesloopt/getransformeerd. Daarmee zal het structurele aanbod in Utrecht dat voor ho-studenten beschikbaar is de komende acht jaar toenemen met 1.800 woonruimten.

Harde bouwplannen in de 20 grootste studiesteden naar opleverjaar

Gemeenten | '23-'24

De harde bouwplannen worden meegenomen voor de aanbodprognoses. Naast de harde bouwplannen zijn in de periode 2024 tot en met 2032 12.700 voorlopige bouwplannen. Deze bouwplannen zijn minder zeker en worden daarom niet meegenomen in de aanbodprognoses.

Naast de bouwplannen in de grootste 20 studiesteden zijn ook de bouwplannen van 13 gemeenten rondom de grootste studiesteden uitgevraagd. Deze randgemeenten leveren samen naar verwachting 2.400 harde bouwplannen specifiek voor studentenhuysvesting op in de periode 2024 tot en met 2032. Daarnaast hebben de randgemeenten in totaal 2.700 voorlopige bouwplannen.

Naast de bouw van structurele woonruimten specifiek bestemd voor studenten komen ook in het lage huursegment (onder de liberalisatiegrens) van de woningmarkt extra woonruimten voor studenten beschikbaar. Het flexibele aanbod komt grotendeels uit dit segment van de woningvoorraad. Bij de prognose van het flexibele aanbod wordt gebruikgemaakt van de ontwikkeling van de woningvoorraad in het lage huursegment en de historische trend van het aantal studenten dat in flexibel aanbod woont. Naar verwachting komt 7.300 extra flexibel aanbod voor studenten in de 20 studiesteden in het collegejaar '31-'32 beschikbaar.

Daarmee zal in de 20 grootste studiesteden het totale aanbod (structureel + flexibel) aan studentenhuysvesting naar verwachting toenemen van 338.500 woonruimten in het collegejaar '23-'24 tot 355.900 woonruimten in het collegejaar '31-'32.

7.5 Huysvestingstekort ho-studenten

Net als in de huidige situatie is ook in de prognosejaren het gewenst aantal uitwonende studenten per definitie niet gelijk aan het aantal studenten dat daadwerkelijk uitwonend zal zijn. Ook kan het aantal studenten dat daadwerkelijk uitwonend zal zijn nooit hoger zijn dan het beschikbare aanbod in een stad. De verwachte vraag naar studentenhuysvesting in de 20 grootste studiesteden ontwikkelt zich tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 van 360.700 naar 375.400 tot 394.200 studenten.

Wanneer het aanbod de komende jaren gelijk blijft aan het beschikbare aanbod in het collegejaar '23-'24, zal de extra woningbehoefte voor studentenhuysvesting voor ho-studenten in de 20 grootste studiesteden de komende acht jaar stijgen van 23.100 naar 40.400 tot 57.400 woonruimten. Echter wordt, zoals hierboven beschreven, ook een groei in het aanbod aan studentenhuysvesting verwacht. Rekening houdend met de groei van het aanbod van studentenhuysvesting, waarbij alle harde bouwplannen voor studentenhuysvesting worden uitgevoerd, neemt het huysvestingstekort voor ho-studenten in de 20 grootste studiesteden tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 naar verwachting toe van 23.100 woonruimten naar 26.300 tot 42.400 woonruimten. Wanneer ook naar de vraag naar studentenhuysvesting van mbo-studenten wordt gekeken, komt het tekort mogelijk hoger uit.

Door de verwachte groei in het aanbod aan studentenhuysvesting (zowel structureel als flexibel aanbod) wordt dus voor een deel al invulling gegeven aan de extra woningbehoefte de komende acht jaar. Om het tekort verder te verkleinen zullen de voorlopige bouwplannen voor studentenhuysvesting moeten worden omgezet tot harde bouwplannen en zullen nieuwe bouwplannen moeten worden ontwikkeld.

Al met al zal de vraag naar studentenhuysvesting de komende jaren naar verwachting hoger blijven liggen dan het beschikbare aanbod. Hiermee ligt het aantal ho-studenten dat daadwerkelijk uitwonend zal worden lager dan de vraag. Rekening houdend met de groei van het aanbod van studentenhuysvesting zullen naar verwachting 349.100 tot 351.800 ho-studenten daadwerkelijk uitwonend worden. Dit is een stijging van 5 tot 6 procent ten opzichte van het huidige aantal uitwonende studenten in de 20 grootste studiesteden (332.800 studenten).

Kerncijfers vraag en aanbod 20 grootste studiesteden

	'23-'24	'31-'32	
		Ondergrens	Bovengrens
Aantal uitwonende studenten (vervulde vraag)	332.800	349.100	351.800
Gewenst aantal uitwonende studenten (vraag)	360.700	375.400	394.200
Aanbod studentenhuysvesting	338.500	355.900	355.900
Extra woningbehoefte bij aanbod uit '23-'24	-23.100	-40.400	-57.400
Tekort	-23.100	-26.300	-42.400

DUO, CBS, Enquête | '23-'24 - '31-'32

In het ondergrensscenario neemt de relatieve druk op de studentenwoningmarkt in 5 van de 20 steden toe en in het bovengrensscenario in 12 van de 20 steden.

Indicator van huidige druk en ontwikkeling druk

Woonstad	Huidige druk	Ontwikkeling druk ondergrens	Ontwikkeling druk bovengrens
Amsterdam	++	↗	↗
Arnhem	o	↘	-
Breda	+	↘	-
Delft	++	-	↗
Den Haag	o	↘	↘
Ede	o	↘	↘
Eindhoven	++	-	-
Enschede	o	↘	↘
Groningen	+	-	-
Haarlem	+	↘	-
Leeuwarden	o	↘	-
Leiden	++	-	-
Maastricht	+	↗	↗

Woonstad	Huidige druk	Ontwikkeling druk ondergrens	Ontwikkeling druk bovengrens
Nijmegen	++	-	↗
Rotterdam	++	-	-
's-Hertogenbosch	++	↘	↘
Tilburg	o	-	↗
Utrecht	++	-	↗
Wageningen	+	-	↗
Zwolle	++	↘	-

DUO, CBS, enquête | '23-'24 - '31-'32

8 Internationale ho-studenten

Internationale studenten vormen een bijzondere groep, aangezien nagenoeg al deze ho-studenten een huisvestingsbehoefte hebben, doorgaans geen netwerk in Nederland hebben en hierdoor nog meer dan de Nederlandse studenten zijn aangewezen op corporaties en particuliere verhuurders. Daarnaast ontwikkelt deze groep zich qua prognoses onafhankelijk van de demografie in Nederland. Internationale studenten kunnen in twee groepen worden verdeeld:

- Internationale diplomastudenten die naar Nederland komen voor een volledige bachelor- of masteropleiding; zij zijn in de voorgaande hoofdstukken in alle analyses meegenomen. Onder de internationale diplomastudenten vallen alle ho-studenten met een buitenlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding.
- Studiepuntmobiele studenten die juist komen voor een kortere periode (één jaar of korter), bijvoorbeeld in het kader van een uitwisseling; deze studenten zijn in de voorgaande hoofdstukken niet meegenomen.

De tweede groep van studiepuntmobiele studenten wordt helaas minder eenduidig geregistreerd en wordt om die reden niet meegenomen in de analyses uit de voorgaande hoofdstukken. Toch bezetten deze ho-studenten met circa 3 procent een noemenswaardig deel van de studentenwoonruimten. Vanwege het belang een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de behoefte aan studentenhuysvesting wordt de groep studiepuntmobiele studenten in dit hoofdstuk behandeld. Het betreft hier echter alleen de inkomende studenten, waardoor het (tijdelijke) aanbod van woonruimten als gevolg van uitgaande studiepuntmobiele studenten buiten beeld blijft. De internationale diplomastudenten die integraal in de voorgaande hoofdstukken zijn meegenomen, worden in dit hoofdstuk als aparte categorie eveneens besproken.

In totaal zijn in het collegejaar '23-'24 circa 18.000 studiepuntmobiele studenten en 125.400 internationale diplomastudenten in het hoger onderwijs in Nederland. 82 procent van de studiepuntmobiele studenten en 78 procent van de internationale diplomastudenten woont binnen de eigen studiestad. Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen met 67 procent een groot deel van de studiepuntmobiele studenten.

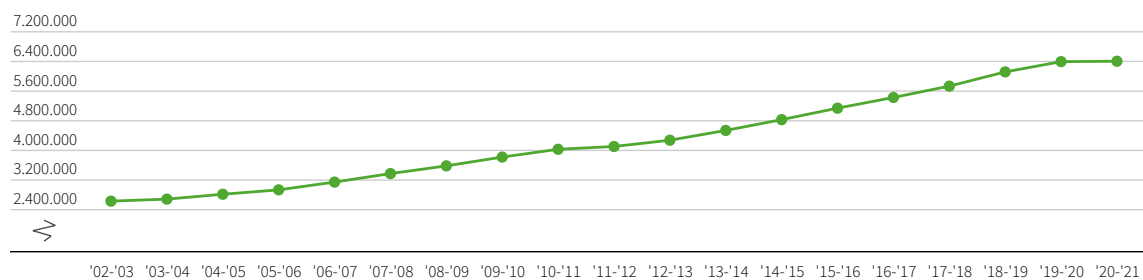
Naar verwachting stijgt het aantal internationale diplomastudenten en studiepuntmobiele studenten in het hoger onderwijs, terwijl bij de Nederlandse diplomastudenten in het hoger onderwijs een daling wordt verwacht. In de komende acht jaar groeit het aantal internationale diplomastudenten en studiepuntmobiele studenten in het hoger onderwijs naar respectievelijk 157.100 en 19.800 studenten.

8.1 Internationale context

In 2021 volgden wereldwijd, volgens de meest recente statistieken van Unesco, 6.387.000 studenten een studie in het buitenland. Het aantal studenten dat in het buitenland studeert is sinds 2002 structureel toegenomen. In de periode '13-'14 tot en met '19-'20 groeide de populatie internationale studenten met gemiddeld 6 procent per jaar. In '20-'21 stabiliseerde dit aantal (+0,2%). Dit is zeer waarschijnlijk het gevolg van de coronapandemie. Hoewel het aantal uitgaande studenten uit sommige landen, zoals Nigeria, Oezbekistan en Syrië, nog met minimaal 10.000 studenten toenam ten opzichte van het jaar ervoor, daalde het aantal studenten uit veel andere landen sterk. Met name het aantal studenten uit China nam aanzienlijk af (-75.000 studenten; -7%).

Kijkend naar het aandeel studenten dat in het buitenland ging studeren was dit tot 2016 jarenlang ongeveer gelijk (circa 2%). De toename van het aantal studenten dat in het buitenland studeerde kwam hiermee voor rekening van de groei van de wereldwijde studentenpopulatie, hoofdzakelijk veroorzaakt door de toename van het aantal studenten in Aziatische en Afrikaanse landen. Vanaf 2016 is het aandeel van de wereldwijde studentenpopulatie dat in het buitenland is gaan studeren langzaam toegenomen. In 2021 studeerde 2,6 procent van de wereldwijde studentenpopulatie in het buitenland.

Ontwikkeling studenten wereldwijd dat in een ander land studeert

UNESCO | '02-'03 - '20-'21

China telde, ondanks de daling ten gevolge van de coronapandemie, nog steeds de meeste uitgaande studenten in absolute aantallen (zowel studiepuntmobiele studenten als internationale diplomastudenten) op ruime afstand gevolgd door India. China is symbolisch voor veel andere (opkomende) kenniseconomieën. De ontwikkeling van het hoger onderwijs in deze landen neemt toe in zowel kwaliteit als kwantiteit en zal waarschijnlijk leiden tot een betere kwalitatieve aansluiting van internationale studenten op Nederlandse universiteiten. Vietnam, Duitsland en Oezbekistan maken de top-5 compleet. Oezbekistan staat voor het eerst in de top-5. Deze studenten hebben met name Rusland, Kazachstan en Kirgizië als bestemming.

Nederland staat met een populatie uitgaande diplomastudenten van ongeveer 18.000 op een 67^e plaats in deze ranglijst. Het aantal uitgaande studenten zegt niet alles. China en India staan bovenaan maar hebben ook de grootste populatie 18-30-jarigen, met als gevolg ook een groot aantal studenten. Daarom is ook gekeken naar het aandeel van alle studenten per land dat in het buitenland gaat studeren. In India blijkt dit slechts 1,3 procent te zijn. Van de landen in de top-10 steekt Oezbekistan erbovenuit met bijna 20 procent. In Nederland gaat in 2021 1,9 procent voor studie naar het buitenland. Dit is iets onder het wereldwijde gemiddelde van 2,6 procent.

Top-10 landen en Nederland uitgaande studiemobiliteit

		2013	2021	Ratio
1	China	719.000	1.021.000	1.9 %
2	India	191.000	508.000	1.3 %
3	Vietnam	56.000	137.000	5.2 %
4	Duitsland	121.000	126.000	3.8 %
5	Oezbekistan	20.000	110.000	19.1 %
6	Frankrijk	77.000	106.000	3.8 %
7	Verenigde Staten	76.000	103.000	0.6 %
8	Syrië	25.000	99.000	-
9	Kazachstan	54.000	92.000	-
10	Zuid-Korea	114.000	90.000	3.1 %
...
67	Nederland	14.000	18.000	1.9 %
	Totaal	4.256.000	6.387.000	2.6 %

UNESCO | 2013/2021

Wat aantallen inkomende studenten betreft voeren de Verenigde Staten de wereldwijde ranglijst aan, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en Australië. De top-3 wordt dus in zijn geheel gevormd door Engelstalige landen. In deze laatste twee landen is het aandeel internationale studenten binnen de totale populatie ook erg hoog. De landen net onder de top-3 met de meeste inkomende studenten hebben veelal zelf ook een grote uitgaande studentenpopulatie. Frankrijk en Rusland trekken veel studenten uit landen met dezelfde voertaal; Frankrijk uit voormalige kolonies en Rusland uit de voormalige Sovjetstaten. Nederland staat in 2021 op de 12de plaats en scoort met een ratio van 13,7 procent bovengemiddeld hoog.

Top-10 landen en Nederland inkomende studiemobiliteit

		2013	2021	Ratio
1	Verenigde Staten	784.000	833.000	4.6 %
2	Verenigd Koninkrijk	417.000	601.000	20.1 %
3	Australië	250.000	378.000	21.9 %
4	Duitsland	197.000	376.000	11.2 %
5	Rusland	193.000	322.000	8.1 %
6	Canada	151.000	313.000	17.4 %
7	Frankrijk	229.000	253.000	9.0 %
8	Turkije	54.000	224.000	2.7 %
9	China	96.000	222.000	0.4 %
10	Japan	136.000	216.000	5.6 %
...
12	Nederland	69.000	136.000	13.7 %
	Totaal	4.256.000	6.387.000	2.6 %

UNESCO | 2013/2021

8.2 Studentenpopulatie in Nederland

In totaal studeren in het collegejaar '23-'24 circa 18.000 studiepuntmobiele studenten en 125.400 internationale diplomastudenten aan het hoger onderwijs in Nederland.

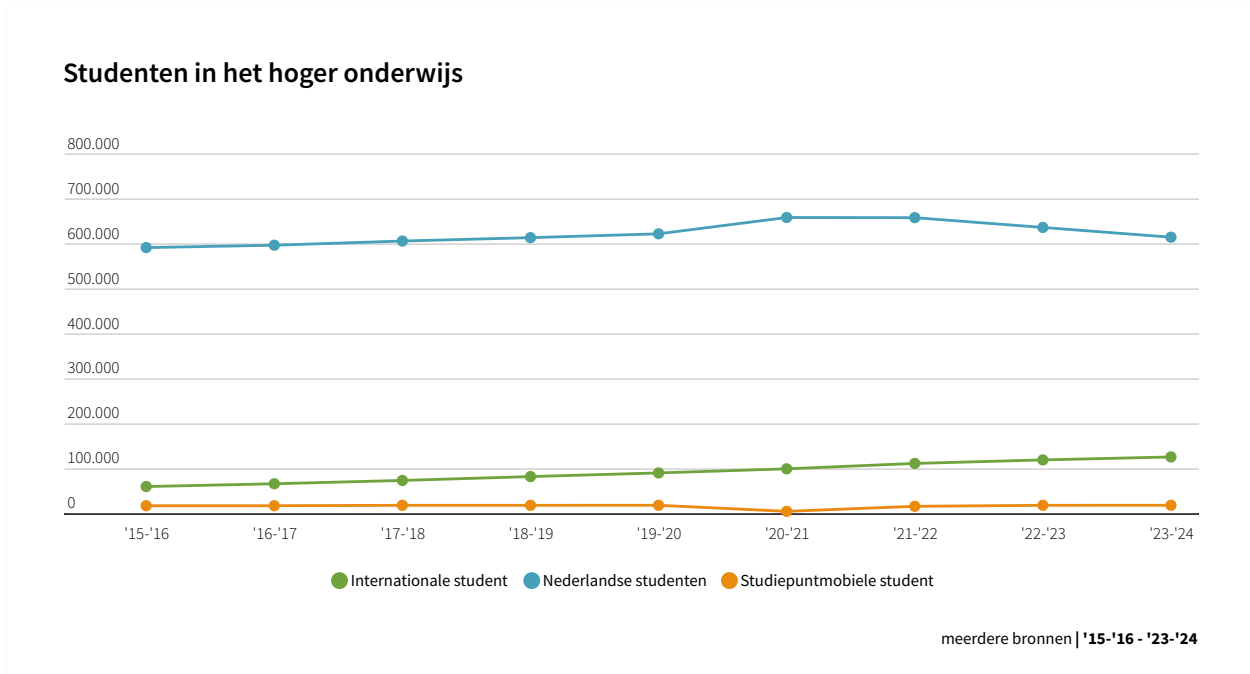
Waar vanwege de coronapandemie in het collegejaar '20-'21 nauwelijks studiepuntmobiele studenten naar Nederland zijn gekomen, is dit aantal in de afgelopen drie jaar weer flink toegenomen. Het aantal studiepuntmobiele (totaal eerste en tweede semester) en internationale diplomastudenten aan het hoger onderwijs is tussen de collegejaren '22-'23 en '23-'24 respectievelijk met 1 en 6 procent gestegen tegenover een afname van 3 procent bij de Nederlandse ho-studenten. Wanneer naar de afgelopen acht jaar wordt gekeken, is het aantal studenten sinds het collegejaar '15-'16 gegroeid met 1.000 studiepuntmobiele studenten, 65.800 internationale diplomastudenten en 23.100 Nederlandse studenten.

De groei van het aantal internationale diplomastudenten is sinds het collegejaar '22-'23 aan het afnemen. Waar het aantal internationale diplomastudenten in het collegejaar '21-'22 nog met 12 procent ten opzichte van het jaar ervoor groeide, is dit afgenomen tot 6 procent in het collegejaar '23-'24. Een mogelijke verklaring voor de verminderde groei van het aantal internationale diplomastudenten de oproep van onderwijsinstellingen om niet naar Nederland te komen als ze voor het nieuwe studiejaar geen kamer hebben gevonden.

Een groot deel van de studiepuntmobiele studenten is slechts één semester in Nederland. In het eerste semester van het collegejaar '23-'24 waren 12.000 studenten en in het tweede semester 6.000 studenten. Voor de huisvesting is het vooral relevant hoeveel studenten er op het piekmoment zijn; daarom wordt in het vervolg gekeken naar de studiepuntmobiele studenten in het eerste semester. Wel zal er rekening mee gehouden moeten worden dat de vraag naar huisvesting in het tweede semester lager ligt.

De studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten vormen in het eerste semester respectievelijk 1,6 en 16,7 procent van de gehele studentenpopulatie aan het hoger onderwijs. Van de internationale ho-studenten studeert circa 71 procent aan een universiteit. Dit is een beduidend groter aandeel dan bij de Nederlandse ho-studenten (40%).

Een studiepuntmobiele student blijft gemiddeld circa 7 maanden in Nederland. 67 procent van de studiepuntmobiele studenten in Nederland studeert via een Erasmusbeurs, 30 procent komt naar Nederland via een ander uitwisselingsprogramma en de resterende 3 procent op eigen gelegenheid.

8.3 Woonsituatie

Voor een internationale student moet een studentenkamer beschikbaar zijn op de dag van aankomst in Nederland, wat een groot verschil is met reguliere studentenhuysvesting. Meestal zijn de kamers voor internationale studenten dan ook volledig ingericht. Van de studiepuntmobiele studenten huurt 90 procent een gemeubileerde woonruimte en 9 procent een gestoffeerde kamer. Onder de internationale diplomastudenten ligt het aandeel dat een gemeubileerde kamer huurt een stuk lager: 62 procent. Daarnaast huurt 31 procent van de internationale diplomastudenten een gestoffeerde kamer.

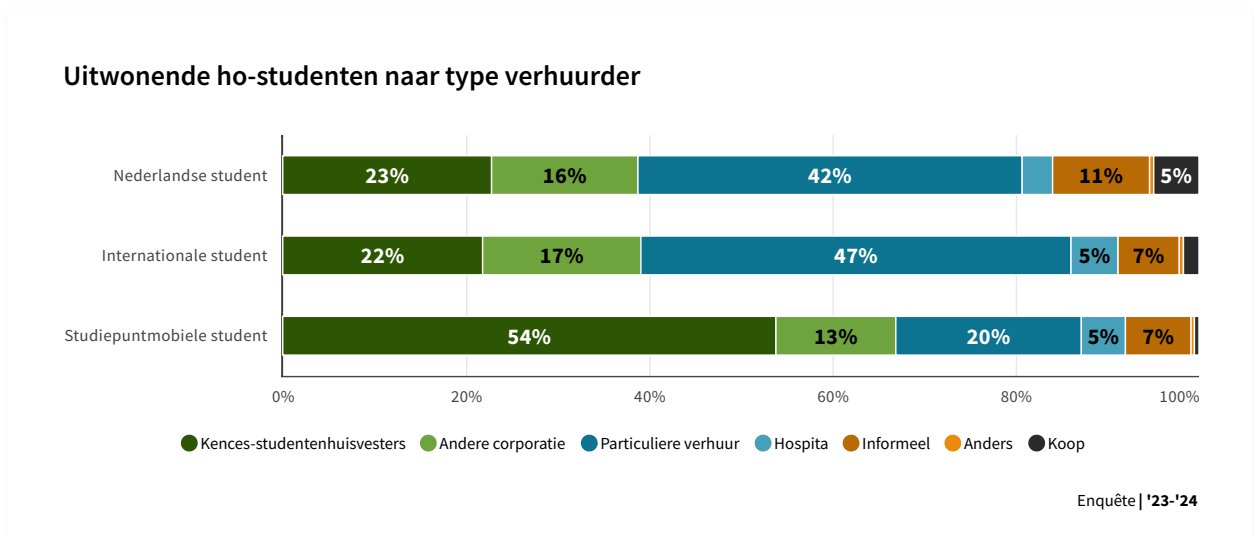
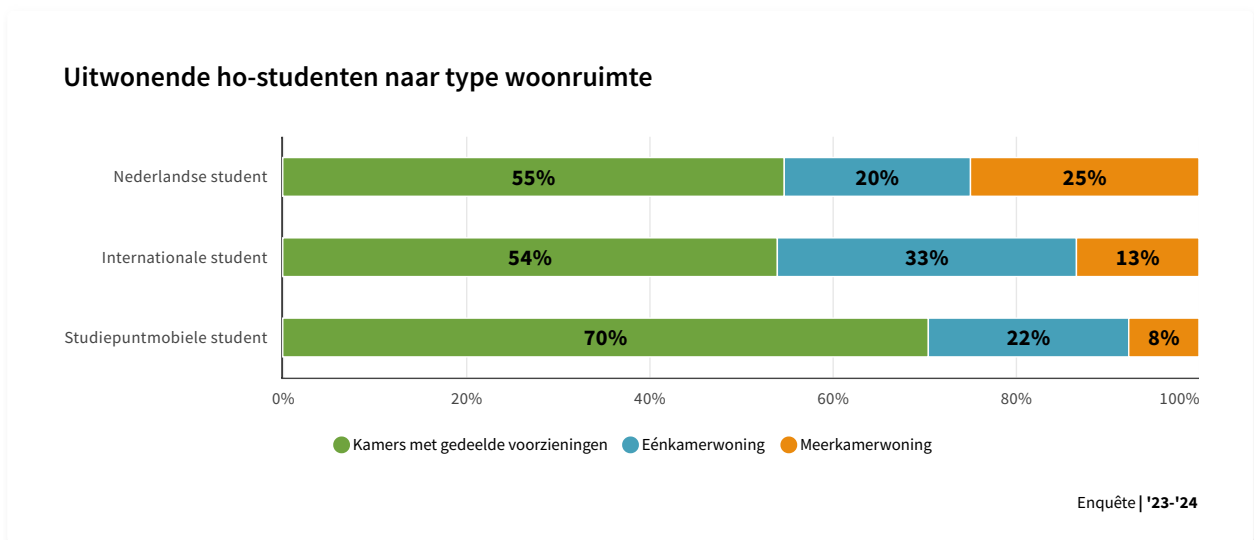
Op veel universiteiten wonen studenten op een campus gelieerd aan de instelling. Huisvesting voor internationale studenten verschilt dus op een aantal punten van reguliere studentenhuysvesting in Nederland, waar de student niet gebonden is aan huisvesting bij de studiestart, er doorgaans geen sprake is van gemeubileerde woonruimten en er veel meer een cultuur heerst met kijkavonden bij het zoeken van een kamer. Bovendien zijn de internationale studenten een heterogene groep qua woonsituatie, draagkracht en woonbehoeften.

Nagenoeg iedere internationale student is uitwonend en 94 procent van alle internationale ho-studenten is uitwonend in Nederland. Van de studiepuntmobiele studenten woont 82 procent binnen de eigen studiestad. Dit percentage ligt duidelijk hoger dan dat van de internationale diplomastudenten (78%) en de Nederlandse uitwonende diplomastudenten (65%) aan het hoger onderwijs.

Met 8 procent zijn studiepuntmobiele studenten niet vaak gehuisvest in een meerkamerwoning. Onder internationale diplomastudenten ligt dit aandeel met 13 procent ook onder het niveau van de Nederlandse diplomastudent (25%).

Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen 67 procent van de studiepuntmobiele studenten. Dit is een aanzienlijk groter deel dan bij de (internationale) diplomastudenten (beide: 39%). De rol van

particuliere verhuur is voor studiepuntmobiele studenten beduidend kleiner dan voor de (internationale) diplomastudenten.

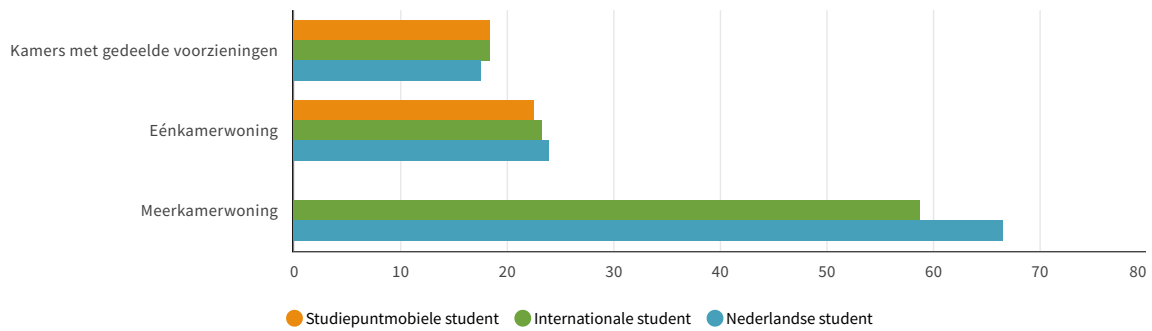

Onderstaande figuren geven inzicht in de gemiddelde verschillen tussen studiepuntmobiele en (internationale) diplomastudenten aan het hoger onderwijs wat betreft oppervlakte en betaalbaarheid. Wat woonoppervlakte betreft is weinig verschil. Meer verschillen zijn er op het vlak van betaalbaarheid. De woonlasten na aftrek van huurtoeslag per vierkante meter zijn bij internationale studenten gemiddeld hoger dan bij Nederlandse ho-studenten. Twee belangrijke aspecten kunnen dit verschil verklaren, namelijk:

1. Internationale studenten, met name de studiepuntmobiele studenten, zijn overwegend gehuisvest in studiesteden waar de woonlasten hoog zijn;
2. Internationale studenten, met name de studiepuntmobiele studenten, wonen vaker in een gemeubileerde woning.

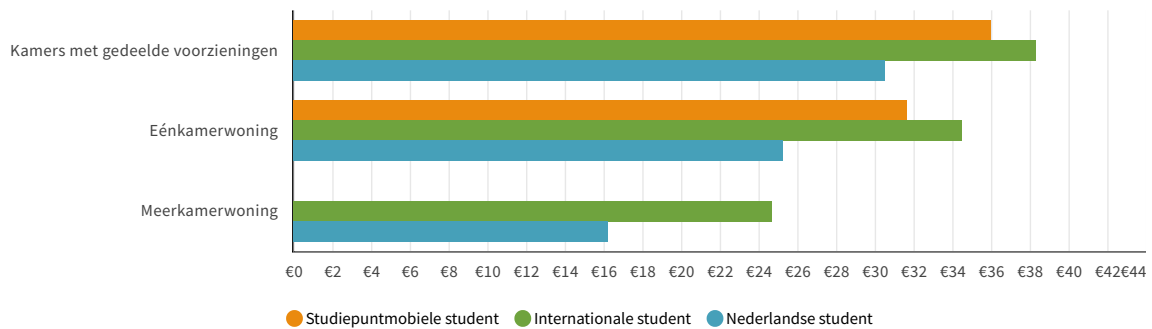
Het besteedbaar budget van internationale studenten is gemiddeld lager dan dat van Nederlandse studenten. In combinatie met de hogere woonlasten is het een logisch gevolg dat de internationale studenten een duidelijk hogere woonquote hebben.

Gemiddelde oppervlakte naar type woonruimte

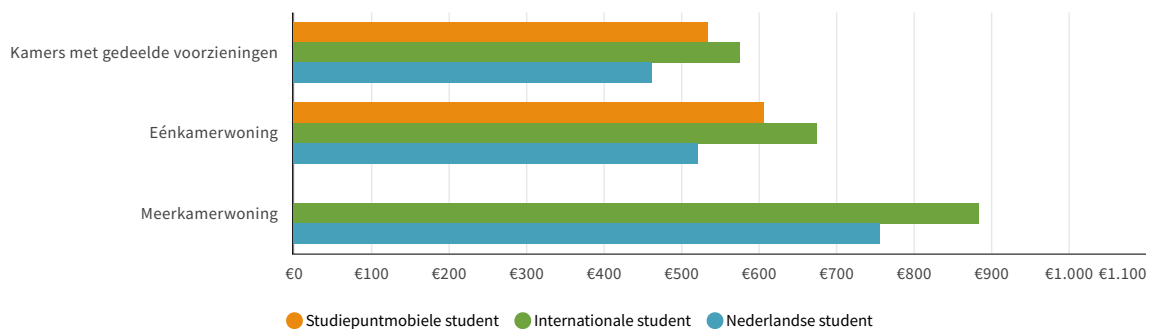
Enquête | '23-'24

Woonlasten per m² naar type woonruimte

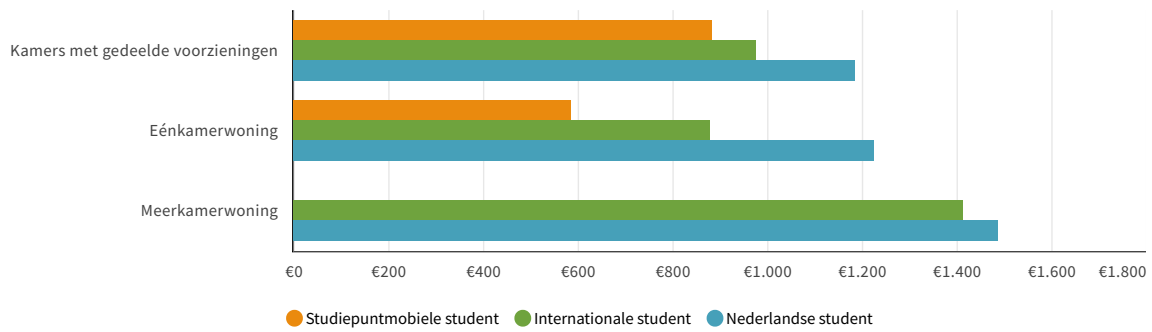
Enquête | '23-'24

Woonlasten naar type woonruimte

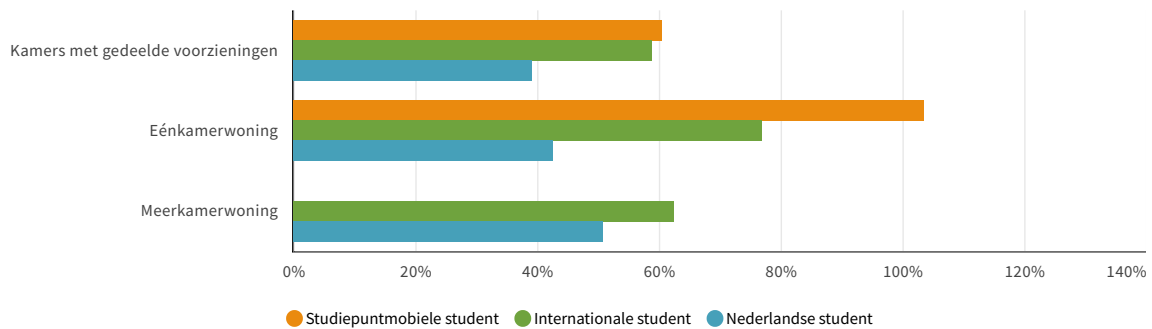
Enquête | '23-'24

Besteedbaar budget naar type woonruimte

Enquête | '23-'24

Woonquote naar type woonruimte

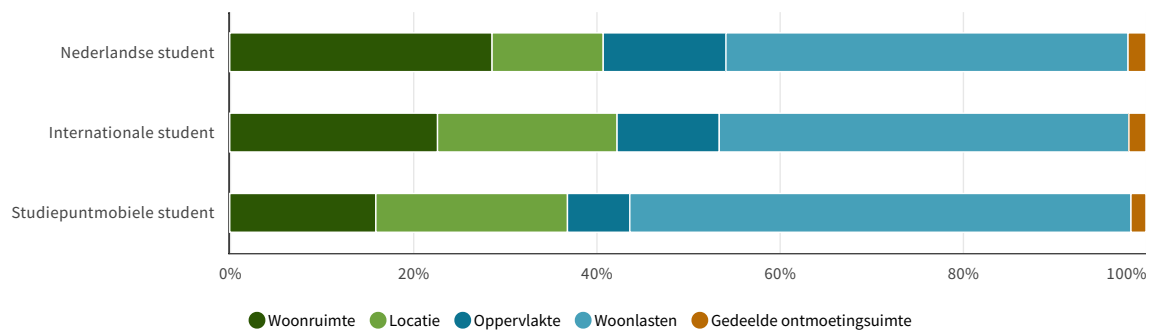
Enquête | '23-'24

8.4 Woonwensen

In deze paragraaf worden de woonwensen van alle internationale ho-studenten, ongeacht hun gewenste verhuistermijn, in beeld gebracht. Voor een zuivere vergelijking is dit ook gedaan bij de Nederlandse studenten. Hierbij is gebruik gemaakt van conjunct meten. Bij de gepresenteerde woonwensen is dus rekening gehouden met de woonlasten die bepaalde keuzes met zich meebrengen.

Onderstaande figuur geeft de invloed weer van de kenmerken type woonruimte, locatie, woonoppervlakte, woonlasten en de aanwezigheid van een gedeelde ontmoetingsruimte bij het zoeken naar een woonruimte. Internationale studenten, en met name de studiepuntmobiele studenten, hechten meer belang aan een goede locatie dan de Nederlandse studenten. Voor Nederlandse studenten is het type woonruimte belangrijker. Voor elke groep is de hoogte van de woonlasten het belangrijkste kenmerk en dit geldt extra voor de studiepuntmobiele studenten.

Invloed per kenmerk op de woonruimtekeuze naar type ho-student

Enquête | '23-'24

Wanneer wordt gekeken hoeveel studenten extra bereid zijn te betalen om in hun voorkeursgebied te wonen, valt op dat internationale ho-studenten er meer geld voor over hebben om op hun eerste voorkeurslocatie te wonen dan Nederlandse ho-studenten. Internationale studenten hechten meer waarde aan de locatie van de woonruimte dan Nederlandse studenten.

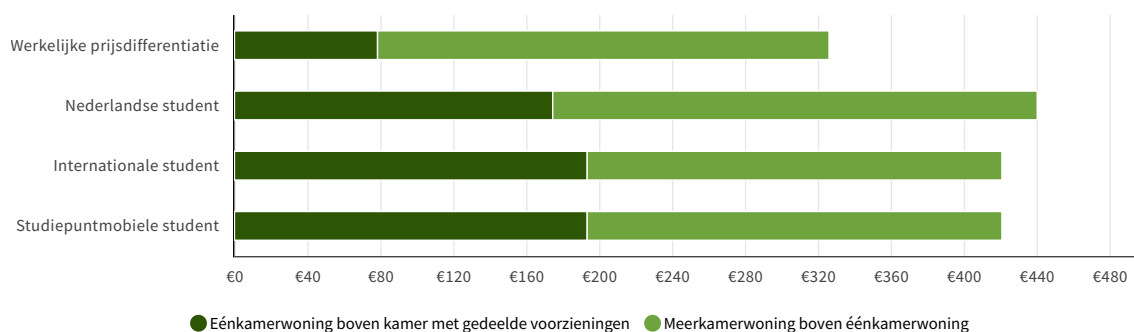
Prijsverschillen van waarruimten tussen voorkeurslocatie naar type ho-student

Enquête | '23-'24

Naast voorkeurslocatie is ook gekeken naar wat een student bereid is meer te betalen voor een ander type woonruimte. Er zijn geen grote verschillen tussen de groepen ho-studenten zichtbaar. Studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten zijn iets minder bereid extra te betalen voor een meerkamerwoning in plaats van een éénkamerwoning.

Prijsverschillen woonruimten tussen type woonruimten naar type ho-student

Enquête | '23-'24

Tot slot is aan de internationale studenten die in een kamer met gedeelde voorzieningen wensen te wonen gevraagd of ze de voorkeur geven aan een gestoffeerde of gemeubileerde kamer (of geen van beide). Van de internationale diplomastudenten geeft 67 procent aan in een gemeubileerde kamer te willen wonen en 31 procent in een gestoffeerde kamer. Dit betekent dat meer internationale studenten in een gemeubileerde kamer wensen te wonen dan nu het geval is (62%). Onder de studiepuntmobiele studenten wenst 86 procent in een gemeubileerde kamer te wonen en 13 procent in een gestoffeerde kamer. Dit komt vrijwel overeen met de huidige situatie.

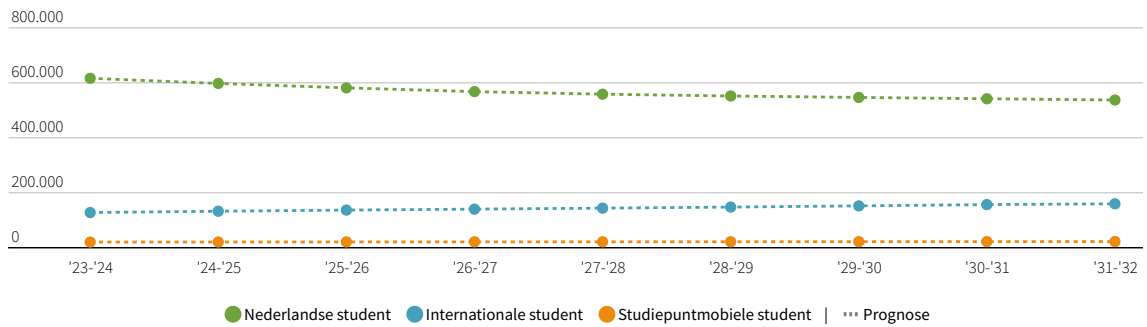
8.5 Kwantitatieve prognose

Uit de Apollo-prognoses blijkt dat het aantal internationale diplomastudenten zal groeien, terwijl het aantal Nederlandse diplomastudenten in het hoger onderwijs zal dalen. In de komende acht jaar wordt een groei van 25,3 procent bij de internationale diplomastudenten verwacht ten opzichte van een daling van 12,9 procent bij de Nederlandse studenten. In de prognoses wordt geen rekening gehouden met plannen om de instroom van internationale diplomastudenten beter te kunnen beheersen.

Naar verwachting zal het aantal studiepuntmobiele studenten (totaal van eerste en tweede semester) tussen de collegejaren '23-'24 en '31-'32 met 1.800 studenten groeien naar 19.800 studenten. Dit komt over acht jaar neer op een verwachte stijging van 10 procent. Het aantal internationale diplomastudenten zal de komende acht jaar groeien met 31.700 studenten naar 157.100 studenten.

De komende acht jaar worden in de 20 grootste studiesteden netto 700 woonruimten specifiek voor short-stay studenten gebouwd.

Aantal studenten in het hoger onderwijs

meerdere bronnen | '23-'24 - '31-'32

De combinatie van het gewenste aantal uitwonende Nederlandse en internationale diplomastudenten samen met de studiepuntmobiele studenten in het eerste semester geeft een compleet beeld van de ontwikkeling van het gewenste aantal uitwonende ho-studenten in Nederland. Het gewenste aantal uitwonende ho-studenten, inclusief studiepuntmobiele studenten in het eerste semester, stijgt de komende acht jaar van 449.200 studenten naar 473.600 studenten (gemiddelde van de bandbreedte).

Begrippen

Actieve zoektijd

Tijd dat een uitwonende student actief gezocht heeft naar zijn of haar huidige woonruimte. Thuiswonende studenten die actief op zoek zijn naar een woonruimte maar deze nog niet hebben gevonden worden hier niet in meegenomen.

A-locatie

Woonlocatie in het centrum, rand van het centrum of bij de campus van een onderwijsinstelling.

Bbl

Bbl staat voor beroepsbegeleidende leerweg. Bij deze leerweg gaan studenten doorgaans één dag per week naar de onderwijsinstelling. Gedurende de studie hebben de studenten voor minstens drie dagen per week een arbeidscontract bij een erkend leerbedrijf.

Benut flexibel aanbod

Flexibel aanbod dat op het peilmoment bewoond wordt door een student aan het hoger onderwijs.

Benut structureel aanbod

Structureel aanbod dat op het peilmoment bewoond wordt door een student aan het hoger onderwijs.

Bereikbaar onbenut flexibel aanbod

Deel van het onbenut flexibel aanbod dat nog relatief eenvoudig door studenten aan het hoger onderwijs benut zou moeten kunnen worden.

Besteedbaar inkomen (definitie BZK)

Besteedbaar inkomen (definitie CBS) minus aan wonen gerelateerde inkomsten zoals huurtoeslag en hypotheekrenteaftrek.

Besteedbaar inkomen (definitie CBS)

Bruto inkomen plus zorgtoeslag minus zorgverzekering minus belastingen en premie inkomensverzekeringen.

Besteedbaar budget (definitie MS)

Besteedbaar inkomen (definitie BZK) plus ouderlijke bijdrage (zakgeld en meebetalen lasten), plus leningen (waaronder collegegeldkrediet en duo-lening) en minus studiekosten (waaronder collegegeld).

Bijkomende woonlasten

Kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.

Bol

Beroepsopleidende leerweg. Bij deze leerweg gaan studenten dagelijks naar de onderwijsinstelling. Gedurende de studie lopen de studenten een aantal perioden stage bij een erkend leerbedrijf.

Bouwplannen

Dit betreffen harde plannen voor het bouwen van woonruimten specifiek voor studenten naar gepland opleverjaar. Een bouwplan is hard op het moment dat het óf een onherroepelijk inpassingsplan of bestemmingsplan (met uitwerkingsplicht) óf een vastgesteld inpassingsplan of bestemmingsplan (met uitwerkingsplicht) is. Bouwplannen specifiek voor short-stay studenten worden niet meegenomen.

Bovengrensscenario

Het gewenst aandeel uitwonende Nederlandse studenten (de vraag) stijgt op nationaal niveau naar de vraag uit collegejaar '14-15. Dit is het laatste jaar dat de basisbeurs nog bestond.

Bruto inkomen

Het bruto inkomen bestaat uit drie componenten: persoonlijk primair inkomen, basisbeurs/studievoorschot, aanvullende studiebeurs en huurtoeslag. Het persoonlijk primair inkomen bestaat uit het bruto-inkomen uit arbeid en uit eigen onderneming. Inkomen uit arbeid bestaat uit het brutoloon (inclusief de werknemers- en Herkgeversbijdrage in de premies voor de sociale verzekeringen), tantième en de beloning van arbeid die niet in dienstbetrekking is verricht. Inkomen uit eigen onderneming vormt de beloning van zelfstandigen voor de inzet van hun arbeid en ondernemingsvermogen.

Diplomastudenten

Nederlandse en internationale ho-studenten die, in tegenstelling tot studiepuntmobiele studenten, een volledig bachelor- of mastertraject volgen.

Doorstromers

Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken in de stad.

Drukindicator

Het verschil tussen het reële aanbod (zie definitie 'reëel aanbod') en het aantal studenten dat in de stad wil wonen (als indicatie voor de gewenste voorraad). Het aantal studenten dat in de stad wil wonen is bepaald door het huidig aantal uitwonende studenten te nemen en daarbij de studenten op te tellen die binnen een half jaar naar de stad wensen te verhuizen en de studenten die binnen een half jaar willen verhuizen of klaar zijn met studeren ervan af te trekken.

Eénkamerwoning

Zelfstandige woonruimte met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken) bestaande uit één kamer.

Flexibel aanbod

Alle woonruimten die de afgelopen acht jaar tot 75 procent van de tijd zijn bewoond door mbo- of ho-studenten en op het peilmoment nog bestaan.

Ho-student

Voltijd of duale studenten binnen het door de overheid bekostigde hoger onderwijs in Nederland. Hieronder vallen dus niet deeltijdstudenten en studiepuntmobiele studenten.

Instroom

Studenten die in het betreffende collegejaar zijn gestart bij een instelling.

Internationale diplomastudenten

Ho-studenten met een buitenlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding. Het gaat hierbij alleen om studenten die een regulier onderwijsprogramma volgen (bachelor of master).

Jonge student

Thuiswonende Nederlandse bachelorstudenten jonger dan 20 jaar die binnen één jaar en als student uitwonend wensen te worden. Het betreffen studenten aan het hoger onderwijs.

Kamer met gedeelde voorzieningen

Onzelfstandige woonruimte met gedeeld gebruik van sanitair en/of keuken.

Mbo-student

Bol- of bbl-studenten binnen het door de overheid bekostigde middelbaar beroepsonderwijs in Nederland. Hieronder vallen niet extraneï.

Meerkamerwoning

Zelfstandige woonruimte met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken) bestaande uit twee of meer kamers.

Onbenut flexibel aanbod

Flexibel aanbod dat op het peilmoment niet bewoond wordt door een student aan het hoger onderwijs.

Onbenut structureel aanbod

Structureel aanbod dat op het peilmoment niet bewoond wordt door een student aan het hoger onderwijs.

Ondergrensscenario

Behouden scenario waarbij het gewenst aandeel uitwonende Nederlandse studenten (de vraag) op nationaal niveau stijgt naar het gemiddelde van de vraag uit collegejaar '14-'15 en de vraag uit collegejaar '23-'24.

Primaire doelgroep

De groep studenten die woont in de stad waar ook de studie wordt gevolgd.

Reëel aanbod

Het aanbod van woonruimten waar studenten aan het hoger onderwijs daadwerkelijk gebruik van kunnen maken. Het is een optelling van Benut structureel aanbod + Benut flexibel aanbod + Bereikbaar onbenut flexibel aanbod.

Secundaire doelgroep

De groep studenten die uitwonend is in een stad maar in een andere stad de studie volgt.

Starters

Thuiswonende studenten die woonruimte zoeken in de stad.

Structureel aanbod

Alle woonruimten die de afgelopen acht jaar voor minstens 75 procent van de tijd dat ze beschikbaar waren zijn bewoond door mbo- of ho-studenten en op het peilmoment nog bestaan.

Studiemobiliteit

Totaal van studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten.

Studiepuntmobiele studenten

Studenten die bij een internationale onderwijsinstelling staan ingeschreven en een verkort programma aan een Nederlandse hoger onderwijsinstelling volgen. Deze groep is ook wel bekend als short-staystudenten.

Stad

Gemeente waar een hogeschool of universiteit is gevestigd. En voor een student de gemeente waar de studie wordt gevolgd.

Thuiswonend

Student wonend bij de ouders of verzorgers.

20 grootste steden

Het gaat hier om de steden: Amsterdam, Arnhem, Breda, Delft, Den Haag, Ede, Eindhoven, Enschede, Groningen, Haarlem, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Utrecht, Wageningen en Zwolle.

Type woonruimte

Onderscheid naar kamers met gedeelde voorzieningen, éénkamerwoning en meerkamerwoning.

Uitschrijving

Studenten die het hoger onderwijs zowel gediplomeerd als ongediplomeerd hebben verlaten. Studenten die zich hebben uitgeschreven maar in de jaren erna zich weer inschrijven worden niet meegenomen.

Uitstroom

Studenten die in het betreffende collegejaar niet studeren bij een instelling maar het voorgaande collegejaar wel.

Uitwonend

Student niet wonend bij de ouders of verzorgers.

Verhuisgeneigdheid

Wens om binnen één jaar te verhuizen.

Verlaters

Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken buiten de stad.

Vestigers

Uitwonende studenten van buiten de stad die woonruimte zoeken in de stad.

Voorkeurslocatie

Gebied waar studenten wensen te wonen. De 1e voorkeurslocatie van studenten betreft meestal het centrum, de 2e voorkeurslocatie de rand van het centrum of op de campus en de 3e voorkeurslocatie ligt over het algemeen buiten het centrum.

Woonlasten

Huurprijs inclusief bijkomende lasten, zoals gas, water, licht, servicekosten, internet en gemeentelijke heffingen, en na aftrek van de huurtoeslag.

Woonquote

Woonlasten minus deel dat door een partner wordt betaald, gedeeld door het besteedbaar budget (definitie MS). Dit geeft een indicatie van de zwaarte van de woonlasten ten opzichte van het inkomen voor een student. Er is gerekend met een macro-woonquote, oftewel de gemiddelde woonlasten zijn gedeeld door het gemiddelde inkomen.

De definitie van de woonquote is niet vergelijkbaar met andere onderzoeken, omdat de woonquote met een andere definitie van zowel het inkomen (er wordt gerekend met besteedbaar budget, definitie MS) als de woonlasten (zie definitie hierboven) is berekend. De woonquote gaat in andere onderzoeken doorgaans over een heel huishouden terwijl hier de woonquote van één persoon wordt berekend.

Woonsituatie

De woonsituatie van een student geeft aan of deze uitwonend, thuiswonend of internationaal is (en of de woonruimte zich binnen of buiten de studiestad bevindt).

Woonstad

Gemeente waar de student woont.

Zelfstandige woonruimte

Eén- of meerkamerwoning.

Colofon

Publicatiedatum: 5 september 2024

Verschijningsfrequentie: Jaarlijks

Uitgevoerd in opdracht van: [Kences](#) en [Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties](#)

Monitor is samengesteld door: [ABF Research](#)

Hoofdonderzoeker: Lies Hooft van Huijsduijnen

Onderzoekers: Astrid Elfferich, Bert Marchal, Ruben Speijer en Tobias Molenaar

Vormgever: Maarten Goodijk

Software voor weergave monitor: [Swing](#)

Cookies & privacy: Deze monitor maakt gebruik van functionele en analytische cookies om u een optimale gebruikerservaring te bieden. Lees meer over [cookies en privacy](#).

Licentie voor gebruik van monitor: U bent vrij om onderdelen uit de monitor te delen en/of te bewerken onder de volgende voorwaarden:

- Naamsvermelding: de gebruiker dient ABF Research te vermelden, een link naar de licentie te plaatsen en aan te geven of de cijfers bewerkt zijn;
- Niet commercieel: de monitor mag niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden;
- Gelijk delen: bewerkte cijfers mogen alleen onder dezelfde licentie als het originele werk verspreid worden.

Copyright: De informatie in deze monitor is met de grootste zorg samengesteld. Opdrachtgever en uitvoerder aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) deze monitor is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

